

LATVIJAS BANKAS 2020. GADA PĀRSKATS

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

– *attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.*

x *dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.*

0; 0.0 *rādītāja lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības.*

© Latvijas Banka, 2021

Pārpublicējot obligāta avota norāde.

Foto: Evija Trifanova

26.04.2021. redakcija.

ISSN 1407–1797

Latvijas Banka

K. Valdemāra iela 2A, Rīga, LV-1050

Tālrunis: 67022300 info@bank.lv

<http://www.bank.lv>

Ievadvārdi	5
Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtības	7
2020. gads skaitļos un Latvijas Banka 2020. gadā	8
Ekonomiskā vide	10
Norises pasaules tautsaimniecībā	10
Eiro zonas tautsaimniecība un Eirosistēmas monetārā politika	11
Latvijas tautsaimniecības attīstība	13
<i>Finanšu nosacījumi un naudas piedāvājums</i>	<i>13</i>
<i>Makroekonomiskās norises</i>	<i>16</i>
Latvijas Bankas darbība	21
Juridiskais ietvars un funkcijas. Latvijas Banka Eirosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās	21
Eirosistēmas monetārās politikas īstenošana Latvijā	22
Ekonomiskā izpēte, analīze un prognozēšana	23
Ieguldījumu pārvaldīšana	25
Skaidrā nauda apgrozībā	26
Maksājumu un norēķinu sistēmas	29
Finanšu stabilitāte	34
Statistika	35
Finanšu pakalpojumi valdībai	40
Konsultācijas Latvijas Bankas kompetencē esošajos jautājumos	40
Sabiedrības informēšana un izglītošana	41
Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām	43
Darbība ilgtspējas jomā	44
Latvijas Bankas pārvaldība un organizācija	45
Latvijas Bankas struktūra	45
Pārvaldības principi un attīstība	47
Resursu pārvaldība	48
Risku pārvaldīšana	50
Iekšējais audits un ārējā revīzija	52
Latvijas Bankas 2020. gada finanšu pārskati	53
Neatkarīgu revidentu ziņojums	101
Pielikumi	103
1. Monetārie rādītāji 2020. gadā	103
2. Latvijas Bankas 2020. gada mēnešu bilances	104
3. Latvijas Bankas 2016.–2020. gada bilances	106
4. Latvijas Bankas 2016.–2020. gada peļņas un zaudējumu aprēķini	108
5. Latvijas Bankas struktūrvienības 2020. gada beigās	109
6. Latvijas Bankas dalība Eirosistēmā un Eiropas Centrālo banku sistēmā	111
7. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās	112
8. 2020. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas	113
9. Jēdzienu skaidrojums	115

SAĪSINĀJUMI

AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSDR	Eiropas Savienības Centrālo vērtspapīru depozitāriju regula
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
ECMS	Eirosistēmas nodrošinājuma pārvaldības sistēma
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS sistēma	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma)
ES	Eiropas Savienība
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
<i>Eurostat</i>	Eiropas Savienības statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
IKP	iekšzemes kopprodukts
ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija (<i>targeted longer-term refinancing operation</i> ; TLTRO)
ITRO	ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (<i>longer-term refinancing operation</i> ; LTRO)
MFI	monetārā finanšu iestāde
NILLTPF	noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma un proliferācijas finansēšana
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija (<i>Organization of Petroleum Exporting Countries</i>)
OPEC+	OPEC dalībvalstis un Azerbaidžānas Republika, Bahreinas Karaliste, Bruneja Darusalama, Dienvidsudānas Republika, Kazahstānas Republika, Krievijas Federācija, Malaizija, Meksikas Savienotās Valstis, Omānas Sultanāts un Sudānas Republika
PĀAIP	pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programma (<i>pandemic emergency purchase programme</i> ; PEPP)
SDIS Plus	Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa (<i>Single Euro Payments Area</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VSAIP	valsts sektora aktīvu iegādes programma (<i>public sector purchase programme</i> ; PSPP)
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

2020. gads bija ļoti sarežģīts gads. Globālā pandēmija ierobežoja ekonomisko aktivitāti, ceļošanu, pastiprināja nenoteiktību par nākotni, kardināli mainīja cilvēku ieradumus darbā un ārpus tā. Taču tas nebija šķērslis paveikt tiešām nozīmīgas un lielas lietas. Covid-19 mainīja un vēl mainīs daudz no tā, kā un ko mēs darām. Daudzas lietas mēs vēl neapzināmies, un tās tikai pamazām ienāks mūsu ikdienā. Veidojas "jaunais normālais" jeb jauns standarts.

Šī cīņa vēl nebūt nav galā, lai arī zinātniekiem rekordīsā laikā ir izdevies izstrādāt vakcīnas pret koronavīrusu, kas rada optimismu par nākotni. Vienlaikus ir skaidrs, ka Covid-19 seku novēršana turpināsies vēl vismaz vairākus gadus, turklāt šis vīruss ir pilnībā un uz neatgriešanos mainījis daudzas mūsu dzīves jomas, piemēram, mācību un darba vidi, digitālo risinājumu nozīmi, ceļošanas ieradumus un rūpes par veselību.

Covid-19 ekonomisko seku novēršanā bija nepieciešama apņēmīga un koordinēta rīcība, un centrālās bankas ātri un izlēmīgi nāca talkā valstu valdībām, uzņēmumiem un iedzīvotājiem, īstenojot atbalstošu monetāro politiku un rūpējoties par finanšu sistēmas stabilitāti. Centrālo banku nodrošinātās rekordzemās procentu likmes iedrošināja valdības sniegt bezprecedenta atbalstu krīzes skartajiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Atbalstoša monetārā politika palīdzēja šajā bangojošajā vētrā globālajai tautsaimniecībai saglabāt stabilitāti.

Arī Latvija varēja ļoti tieši novērtēt iepriekš pieņemtās ģeopolitiskās izvēles par pievienošanās ES un eiro zonai pozitīvo ietekmi, arī tautsaimniecībā. Kopējā ekonomiskā un monetārā politika nodrošināja to, ka šī krīze ir pirmā Latvijas vēsturē, kad varam rīkoties patstāvīgi, kā pieauguši cilvēki, – paši veikt izvēles un noteikt vēlamo ekonomisko politiku, brīvi un par ļoti labu cenu aizņemties finanšu tirgos, izmantojot labvēlīgos finansēšanas nosacījumus.

2020. gadā turpinājās pārmaiņas centrālo banku, arī Latvijas Bankas, darbā, arvien lielāku uzmanību pievēršot jautājumiem, kas saistīti ar sabiedriskā labuma sniegšanu. Centrālās bankas paplašina savu politikas tvērumu, uzmanību pievēršot ne tikai tradicionāli šaurai cenu stabilitātes mērķa interpretācijai, bet skatās plašāk, ņemot vērā ilgtspējas un klimata politiku aspektus, kas ir nozīmīgi ne tikai monetārās politikas efektivitātes, bet visas sabiedrības dzīves kvalitātes nodrošināšanai.

Mūsdienu pasaulē mainās veids, kā sabiedrība gūst iespēju ne tikai uzzināt par monetārās politikas lēmumiem, bet arī ietekmēt tos. Centrālās bankas arvien aktīvāk ieklausās sa-

biedrībā, un eiro zonā tam palīdz monetārās politikas stratēģijas pārskatīšanas process, kurā aktīvi piedalās un lemj arī Latvijas Banka.

Pievēršoties Latvijas Bankas aktualitātēm, šis pārskats sniegs izsmelšu informāciju par institūcijas paveikto daudzās sabiedrībai nozīmīgās jomās: nodrošinot gan skaidrās un bezskaidrās naudas infrastruktūru, gan ticamus finanšu statistikas un Kredītu reģistra datus, veicinot inovācijas un modernu maksājumu risinājumu izstrādi un ar ekonomisko analīzi nākot talkā valdībai šajos izaicinošajos apstākļos. Gribu uzsvērt, ka tieši kvalitatīva, analīzē un objektīvā argumentācijā balstīta darba dēļ Latvijas sabiedrības vērtējums mums ir augsts. To apliecina ļoti augstais pieprasījums pēc mūsu analītiskās iesaistes, kas būtiski pārsniedz mūsu pašreizējo jaudu. Šo jomu turpināsim attīstīt.

Īpaši vēlos izcelt pārmaiņas Latvijas Bankas darbības stratēģijā, iezīmējot tuvākās nākotnes prioritātes un būtiskākos darbus. Mūsu mērķis ir kļūt par jaudīgāko centrālo banku Ziemeļeiropā, kas strādā Latvijas sabiedrības interesēs un sniedz ieguldījumu Eirosistēmas attīstībā. Mēs esam atvērti, efektīvi un uz sadarbību vērsti un iedzīvinām inovāciju kultūru. Galvenie Latvijas Bankas prioritārie virzieni ir pilnvērtīga un aktīva dalība Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā, būt Latvijā vadošajam ekonomikas un finanšu sistēmas kompetences centram, kas veicina analīzē balstītu, uz tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību un finanšu sistēmas stabilitāti vērstu lēmumu pieņemšanu. Mēs veidojam un veicinām drošu, efektīvu un inovatīvu maksājumu infrastruktūru, stiprinām sabiedrības zināšanas ekonomikas un finanšu jautājumos, esam mūsdienīga, atvērta un efektīva nacionālā centrālā banka.

Pagājušais gads bija grūts, bet sekmīgs. Par to vispirms vēlos pateikties saviem kolēģiem, kuri ātri pielāgojās jaunajiem apstākļiem, nezaudēja darba spar un enerģiju. Milzīgs paldies arī kolēģu ģimenēm, kuru sapratne un atbalsts palīdzēja mums sekmīgi strādāt, sasniegt un arī pārsniegt izvirzītos mērķus.

Novēlu saglabāt un spēcīnāt šo dzirksti arī turpmāk! Nākamie gadi, kā ierasts, būs notikumiem, izaicinājumiem un iespējām bagāti gan Latvijas tautsaimniecībai kopumā, gan Latvijas Bankas darbā, tostarp ņemot vērā iecerēto integrāciju ar FKTK. Tādējādi tiks izveidota pilnībā integrēta institūcija, kas veidos spēcīgāku un jaudīgāku Latvijas finanšu sektora mugurkaulu.

Mārtiņš Kazāks
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2021. gada 26. aprīlī

LATVIJAS BANKAS VĪZIJA, MISIJA UN VĒRTĪBAS

VĪZIJA

Latvijas Banka ir **jaudīga Ziemeļeiropas valstu centrālā banka**, kas strādā Latvijas sabiedrības interesēs un sniedz ieguldījumu Eurosistēmas attīstībā.

MISIJA

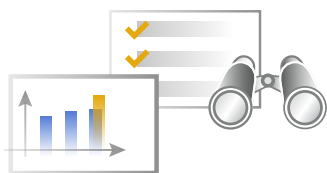
Latvijas Bankas misija ir tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības veicināšana. Cenu stabilitāte, mūsdienīga un droša maksājumu infrastruktūra, kā arī uzticama finanšu sistēma ir nozīmīgi priekšnosacījumi Latvijas tautsaimniecības izaugsmei un sabiedrības labklājībai.

VĒRTĪBAS

- Kompetence
- Atbildīgums
- Virzība uz rezultātu

Latvijas Banka savā darbībā ir **atvērta** un **vērsta uz sadarbību**, tā aktīvi pauž un skaidro savu viedokli.

LATVIJAS BANKAS PRIORITĀRIE DARBĪBAS VIRZIENI

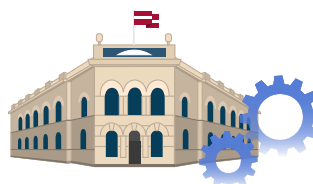
Ekonomikas analīze un pētniecība

Sabiedrības zināšanas ekonomikas un finanšu jautājumos

Droša, efektīva, inovatīva maksājumu infrastruktūra

Mūsdienīga, atvērta, inovatīva un efektīva institūcija

2020. GADS SKAITĻOS

Latvijā un eiro zonā

EKONOMISKĀ IZAUGSME

 Latvijā
-3.6%

Ekonomisko izaugsmi satricina Covid-19 izraisītā pandēmija

 eiro zonā
-6.6%

EKSPORTS

 Latvijā
-2.7%

Atsevišķas preču grupas nodrošina lielāku eksporta noturīgumu pret ārējā pieprasījuma svārstībām

 eiro zonā
-9.4%

INFLĀCIJA

 Latvijā
0.1%

Ekonomiskās aktivitātes kritums atspoguļojas arī cenu līmenī

 eiro zonā
0.3%

ATALGOJUMA FONDS

 Latvijā
1.5%

Nodarbinātība mazinās, taču algu kāpums un zemā inflācija uztur pirkatspēju

 eiro zonā
-2.2%

BEZDARBS

 Latvijā
8.1%

Bezdarba pieaugumu ierobežo valsts atbalsta pasākumi

 eiro zonā
7.8%
(novērtējums)

KREDITĒŠANA

 Latvijā
-1.8%*

Gan bankas, gan aizņēmēji kļūst piesardzīgāki

* Ņemot vērā kredītiestāžu sektora strukturālās pārmaiņas.

 eiro zonā
4.3%

MONETĀRĀ POLITIKA

Nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu procentu likme

 Latvijā
3.0%

Apjomīgs monetārās politikas atbalsts nodrošina zemas procentu likmes

 eiro zonā
1.4%

FISKĀLĀ POLITIKA

Valdības budžeta deficīts

 Latvijā
-4.5%
no IKP

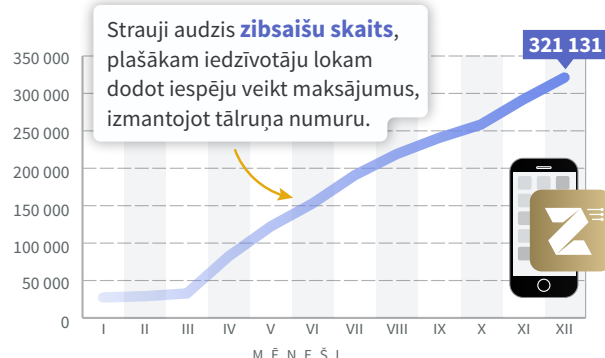
Stimulējoša fiskālā politika balsta uzņēmējdarbību un iedzīvotāju ienākumus

 eiro zonā
-7.2%
no IKP
(novērtējums)

LATVIJAS BANKA 2020. GADĀ

LATVIJAS MAKŠĀJUMU SISTĒMAS PAMATS

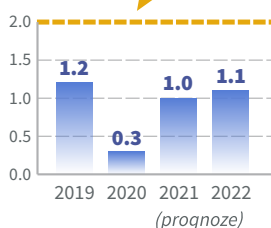
EIRO – DROŠĀ NAUDA

Latvijā veikta **931 eiro naudaszīmju viltojuma identifikācija**. Tas ir par 12% mazāk salīdzinājumā ar 2019. gadu.

INFLĀCIJA EIRO ZONĀ (%)

Eirosistēmas vidējā termiņa mērķis: <2%, bet tuvu tam

TAUTSAIMNIECĪBAS ANALĪZE

Līdzdalība priekšlikumu izstrādē Covid-19 pandēmijas seku mazināšanai, finanšu sektora attīstībai u.c. jomās. **Analizēti** aktuāli tautsaimniecības temati, t.sk. valsts parāda ilgtspēja un Latvijas konkurētspēja.

SABIEDRĪBAS IESAISTE

Monetārās politikas stratēģijas izvērtēšanas procesā uzskaitīts Latvijas 15 vadošo nevalstisko organizāciju viedoklis. Aktīva sadarbība ar finanšu nozari, uzņēmēju organizācijām un citiem partneriem.

EKONOMIKAS UN FINANŠU PRATĪBA

Digitāla mācību līdzekļa **Mana ekonomika** izstrāde skolām.

670 interaktīvu uzdevumu

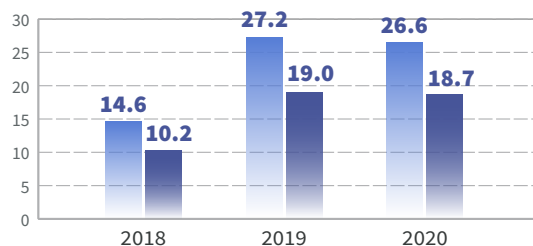
SLOGA MAZINĀŠANA

Sadarbībā ar partneriem panākti grozījumi likumā, lai tūkstošiem cilvēku varētu **dzēst 2008. gada krīzes laikā radušās bezcerīgās hipotekārās saistības** un pilnvērtīgi atgriezties ekonomiskajā apritē.

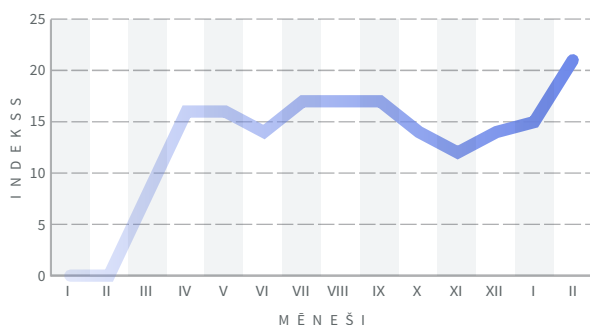
PEĻŅAS DAĻA VALSTS BUDŽETĀ (milj. eiro)

■ Peļņa ■ Peļņas daļa valsts budžetā

Pēdējo piecu gadu kopējā peļņa ir **104.0 milj. eiro**, no tiem ieskaitījums valsts ieņēmumos – **71.0 milj. eiro**.

SABIEDRĪBAS UZTICĒŠANĀS

Avots: SIA "Latvijas Fakti".

EFEKTIVĀTĒ

Komandai pievienojusies virtuālā asistente **Mona**.

Sniegts 6300 ziņu **3368** lietotājiem

Vidēji **38 ziņas** dienā

Darbības izdevumi

Darbības izdevumi bija par 4 milj. eiro jeb par **11% mazāki nekā gadu iepriekš**. Sniegto pakalpojumu klāstam augot, vienlaikus darbinieku skaits samazinājies vairāk nekā par 12% (2020. gada laikā – no 479 līdz 421).

NORISES PASAULES TAUTSAIMNIECĪBĀ

10

Covid-19 pandēmijas radītais satricinājums 2020. gadā būtiski ietekmēja pasaules valstu tautsaimniecību

Satraucoši straujā Covid-19 izplatība radīja nozīmīgu spiedienu uz veselības aprūpes sistēmām pasaulē un izgaismoja valstu zemo sagatavotību cīņai ar šāda veida un apjoma draudiem sabiedrības veselībai. Lai ierobežotu vīrusa izplatību, valstis bija spiestas īstenot sociālās distancēšanās un mobilitātes ierobežošanas pasākumus, tādējādi dīkstāvē nonākot lielai daļai pasaules tautsaimniecības. Īpaši cieta tieši pakalpojumu nozares, kuru darbība ietver klātienē kontaktus un tāpēc tām ir ierobežotas iespējas turpināt darbību sociālās distancēšanās apstākļos.

Vērā ņemamu atbalstu pasaules tautsaimniecībai sniedza straujš un vērienīgs centrālo banku monetārās politikas atbalsts, kas ļāva mazināt svārstīgumu un nenoteiktību finanšu tirgos, tādējādi saglabājot atbalstošus finansēšanas nosacījumus. Finanšu tirgiem turpinot sekmīgi funkcionēt pat augsta stresa apstākļos, uzņēmumi varēja piesaistīt darbības turpināšanai nepieciešamos naudas līdzekļus, savukārt pasaules valstu valdībām tika nodrošināta iespēja kāpināt fiskālo atbalstu. Valdību finanšu resursu novirzīšana veselības aprūpes sistēmām ļāva operatīvi īstenot preventīvos pasākumus vīrusa izplatības ierobežošanai un mazināt sabiedrības veselībai radīto postu. Papildus tam valdību īstenotie atbalsta pasākumi gan daļēji kompensēja iedzīvotāju ienākumu samazinājumu, ko izraisīja Covid-19 pandēmijas radītā krīze, tādējādi mazinot arī sociālo spriedzi, gan arī nodrošināja atbalstu uzņēmumiem garantiju, aizdevumu, grantu, nodokļu brīvdienu, kā arī kredītmaksājumu moratoriju veidā.

Politiskās domstarpības un saspīlējumi, kā arī nemieri vairākās valstīs radīja papildu nenoteiktību un nestabilitāti gan reālajā tautsaimniecībā, gan finanšu tirgos

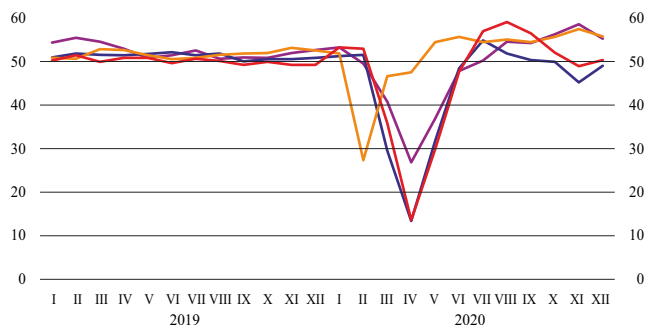
Neraugoties uz centrālo banku un valdību sniegto vērienīgo atbalstu, joprojām saglabājas augsta nenoteiktība. Globāla mēroga pandēmija, nemieri, protesti un prezidenta vēlēšanu ažiotaža ASV, breksīts, domstarpības ES par atveseļošanās plānu, karadarbība Kalnu Karabahas reģionā, pretrunīgi vērtētais Honkongas nacionālās drošības likums, kā arī citi notikumi veidojuši nelabvēlīgus apstākļus gan starptautiskajai tirdzniecībai, gan investīcijām un arī tautsaimniecībai kopumā dažādos pasaules reģionos (Iepirkuma vadītāju kopējo noskaņojuma indeksu sk. 1. att.).

1. attēls

IEPIRKUMA VADĪTĀJU KOPĒJAIS NOSKAŅOJUMA INDEKSS

— Eiropas zona
— Lielbritānija
— ASV
— Ķīna

Avots: Bloomberg.

Globālās ekonomiskās aktivitātes samazinājums ietekmēja arī pieprasījumu pēc dažādām izejvielām. Pieprasījuma samazinājuma šoks bija tik straujš un spēcīgs, ka, piemēram, naftas cenas 1. pusgadā saruka līdz rekordzemiem līmeņiem. Bažās par iespējām rast nepieciešamās naftas krātuves atsevišķi naftas tirgi daļēji neilgu brīdi bija gatavi piemaksāt pircējam par naftas iegādi. Gada otrajā pusē atjaunojoties globālajam pieprasījumam, kur būtiska loma bija efektīvajai vīrusa ierobežošanai Ķīnā, valstu atbalstošai fiskālajai politikai un mērķtiecīgākai ierobežojumu stratēģijai, tika novērota arī izejvielu cenu kāpuma tendence.

Pandēmijas radītās pārmaiņas un satricinājumi skāra arī finanšu tirgus. Pavasarī, kad panika finanšu tirgos sasniedza kulmināciju, norisinājās strauja riskanto aktīvu izpārdošana, kas izraisīja vērienīgu akciju cenu kritumu. Drošu ieguldījumu iespēju meklējumos investori savus līdzekļus arvien vairāk izvēlējās ieguldīt attīstīto un stabilo valstu valdību parāda vērtspapīros, ASV dolāram sasniedzot gada augstāko vērtību. Tomēr līdz ar Federālo rezervju sistēmas straujo bāzes procentu likmju samazinājumu un lielākiem centrālās valdības tēriņiem saruka ASV un eiro zonas reālo procentu likmju starpības un samazinājās ASV dolāra relatīvā pievilcība arī attiecībā pret eiro.

Vakcinācijas uzsākšana vieš cerības par turpmāku situācijas normalizāciju

Lai gan 2020. gada izskaņā Covid-19 saslimstības un mirstības rādītāji joprojām saglabājās augsti un ziņas par jaunu vīrusa paveidu izplatību rada bažas par vēl stingrāku ierobežojumu noteikšanu, vakcīnu apstiprināšana un vakcinācijas uzsākšana liecina, ka pakāpeniski cilvēku dzīve varēs atgriezties ierastajās slīdēs. Arī jaunā ASV prezidenta plāni vēl vairāk kāpināt fiskālo atbalstu, gaidas par Eiropas Atveseļošanās un noturības mehānisma līdzekļu apgūšanu, decembrī panāktā vienošanās starp ES un Apvienoto Karalisti par savstarpējām attiecībām pēc breksita un spēcīga Ķīnas tautsaimniecības atveseļošanās stiprina cerību uz turpmāko pasaules tautsaimniecības attīstību. To apstiprina arī optimisms globālajos kapitāla tirgos, kur nefinanšu sabiedrību akciju cenas ir pieaugušas līdz līmenim, kāds bija pirms Covid-19 pandēmijas pirmā viļņa, un turpinās akciju cenu kāpuma tendence.

EIRO ZONAS TAUTSAIMNIECĪBA UN EIROSISTĒMAS MONETĀRĀ POLITIKA

Rekordliels izaugsmes kritums, masīvi atbalsta pasākumi un cerības uz pandēmijas risinājumu

Covid-19 pandēmija kļuva par galveno faktoru, kas ieviesa dramatiskas pārmaiņas eiro zonas ekonomiskajā attīstībā, strauji samazinot tās ekonomisko aktivitāti un vairojot nenoteiktību par nākotni. 1. pusgadā tobrīd vēl maz izpētītā Covid-19 infekcija lika gandrīz visām eiro zonas valdībām ieviest stingrus ierobežojumus, kas apstādināja vairāku tautsaimniecības nozaru darbību. 2020. gada 2. ceturksnī tautsaimniecības sarukums bija straujākais kopš 2. pasaules kara un IKP salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu samazinājās par 14.6% (sk. 2. att.). Vasaras mēnešos, mazinoties Covid-19 izplatībai, sekoja ierobežojumu atvieglošana, kas veicināja ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos. Tomēr gada nogalē, sākoties Covid-19 pandēmijas otrajam vilnim, dalībvalstis atkārtoti uzsāka cīņu ar Covid-19 izplatību, kā dēļ apstājās uzsāktā tautsaimniecības atveseļošanās. Kopumā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu eiro zonas tautsaimniecība 2020. gadā saruka par 6.6%. Neraugoties uz Covid-19 pandēmisko izplatību visās eiro zonas dalībvalstīs, atšķirīgā tautsaimniecības struktūra un dažādi nozaru devumi tautsaimniecības attīstībā nevienmērīgi ietekmēja valstu ekonomiskās

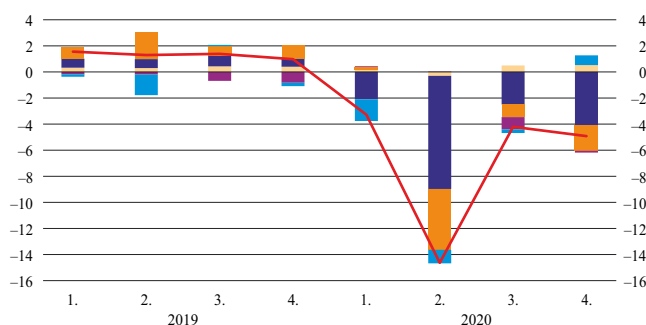
2. attēls

EIRO ZONAS IKP

(gada pārmaiņas; sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu koriģēti dati; %, devums; procentu punktos)

Avots: Eurostat.

aktivitātes kritumu. Rastie vakcīnu risinājumi un vakcinācijas uzsākšana ir svarīgs pāvērsiens pašreizējās veselības krīzes atrisināšanā, kas raisa optimismu par pakāpenisku tautsaimniecības atveseļošanu, mazinoties mobilitātes ierobežojumiem un iedzīvotājiem un uzņēmumiem atgriežoties pie ierastajiem paradumiem un darbības.

Tautsaimniecības sarukums atspoguļojās privātā patēriņa un investīciju kritumā, bet valdības patēriņš balstīja tautsaimniecību, un īstenotie atbalsta pasākumi slāpēja krīzes negatīvo ietekmi uz darba tirgu

Sociālā distancēšanās un mobilitātes ierobežojumi vairoja gan piespiedu, gan piesardzības uzkrājumus, atturot iedzīvotājus no tēriņiem vai iedzīvotājiem tēriņus ierobežojot. Uzkrājumu līmenis 2020. gadā stingrāko ierobežojumu laikā bija pieaudzis līdz pat 24.6% no rīcībā esošajiem ienākumiem (2010.–2019. gada vidējais līmenis – 12.4%). Privātā patēriņa kritums (par 4.3%) bija galvenais IKP samazinošais faktors. Turklāt ierobežojumi un nenoteiktība attiecībā uz tautsaimniecības attīstību nākotnē negatīvi ietekmēja arī investīcijas, kas 2020. gadā saruka par 1.8%. Vienlaikus eiro zonas valstu valdību īstenotie atbalsta pasākumi palīdzēja mazināt krīzes sekas, atbalstot uzņēmumus un mājāsaimniecības. Tādējādi bezdarbs pieauga tikai par nepilnu procentu punktu – no 7.4% 2019. gada decembrī līdz 8.1% 2020. gada decembrī.

Valdību ieviesto ierobežojumu ietekme uz dažādām tautsaimniecības nozarēm ir bijusi visai atšķirīga. Gan pirmā, gan otrā Covid-19 pandēmijas viļņa laikā visvairāk tika skarta mazumtirdzniecība, sevišķi apģērbi un apavu mazumtirdzniecība, un pakalpojumu nozare, īpaši izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi. Vienlaikus Covid-19 pirmā viļņa laikā gūta pieredze un zināšanas ļāva, sākoties otrajam vilnim, ieviest mērķtiecīgākus ierobežojumus. Tādējādi ārējās tirdzniecības un ražošanas atveseļošanās temps 2020. gada pēdējos mēnešos nepalēninājās, un tas tautsaimniecībai palīdzēja mazināt zaudējumus.

Ekonomiskās aktivitātes kritums atspoguļojās arī cenu līmenī, un eiro zonā īslaicīgi bija vērojama deflācija. Eiro zonas inflācija saruka no 1.2% 2019. gadā līdz 0.3% 2020. gadā. Inflācijas kritumu visvairāk veicināja pasaules naftas cenu dinamika, kā arī ierobežotais pieprasījums pēc pakalpojumiem. Pozitīvu devumu inflācijā veidoja pārtikas cenu pieaugums, ko noteica noturīgs pieprasījums un pakāpenisks pārtikas cenu kāpums pasaulē.

Cīņā ar Covid-19 izraisīto krīzi ECB īstenoja vērienīgu monetārās politikas atbalstu

Lai gan ECB visas galvenās procentu likmes saglabāja nemainīgas, visa gada laikā tā vairākkārt mazināja monetārās politikas nostājas stingrību, izmantojot vairākus netradicionālās monetārās politikas instrumentus. ECB padome, reaģējot uz Covid-19 pandēmijas izraisīto šoka sekām reālajā tautsaimniecībā un finanšu tirgos, lēma par jaunas PĀAIP uzsākšanu. Šī programma darbosies līdz 2022. gada marta beigām, un tās kopējais apjoms būs 1850 mljrd. eiro. PĀAIP sniedza nozīmīgu atbalstu finanšu tirgus stabilizācijai un deva ieguldījumu īpaši labvēlīgu monetārās politikas nosacījumu nodrošināšanai. Tika palielināta arī ierastā aktīvu iegādes programma – 2020. gadā vēl par 120 mljrd. eiro, saglabājot arī iepriekš noteikto neto aktīvu iegāžu apjomu (20 mljrd. eiro mēnesī). Tika īstenoti arī pasākumi un uzlaboti nosacījumi ITRO un ITRMO III, lai nodrošinātu tūlītēju likviditātes atbalstu eiro zonas finanšu sistēmai un veicinātu kredītesānu. Šie un vēl citi ECB īstenotie pasākumi ir bijuši būtiski, lai mazinātu lejupevērstos riskus un negatīvo ietekmi uz tautsaimniecību, kā arī nodrošinātu stabilitāti finanšu tirgos.

ECB uzsākusi savas monetārās politikas stratēģijas pārskatīšanu

2020. gadā tika uzsākts apjomīgs ECB īstenotās monetārās politikas stratēģijas izvērtējums, kas aptvers cenu stabilitātes kvantitatīvo formulējumu, monetārās politikas

instrumentu kopumu, tautsaimniecības un monetāro analīzi un komunikācijas praksi. Izvērtējuma ietvarā analizē fiskālās politikas, finanšu stabilitātes, nodarbinātības un vides ilgtspējas mijiedarbību ar monetāro politiku. Stratēģijas pārskatīšanas ietvaros tiek rīkoti uzklaušanās pasākumi, kuros plašāka sabiedrība, pilsoniskās sabiedrības un akadēmisko aprindu pārstāvji pauž savu viedokli par monetārās politikas nākotni. Tiek plānots, ka stratēģijas pārskatīšanas rezultāti tiks prezentēti 2021. gada otrajā pusē.

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

FINANŠU NOSACĪJUMI UN NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

Lielais likviditātes pārpalikums banku sistēmā un vēl atbalstošāka eiro zonas monetārā politika nodrošināja efektīvu Covid-19 pandēmijas radītās spriedzes slāpēšanu finanšu tirgos

Latvijas finanšu tirgū saglabājās zemas procentu likmes, lai gan izsniegto kredītu procentu likmes dažos segmentos palielinājās. Ar Covid-19 saistītā piesardzība un ierobežojumi atspoguļojās būtiskā noguldījumu kāpumā, bet kredītešanā turpinājās jau iepriekš vērotā piesardzība, tai nepāraugot straujā kredītportfeļa atlikuma un kvalitātes kritumā.

Latvijas rīcību, ierobežojot Covid-19 izplatību un īstenojot nozīmīgus pasākumus tautsaimniecības atbalstam, novērtēja arī kredītreitingu aģentūras. Gada sākumā, uzsverot Latvijas progresu NILLTPF novēršanas jomā un norādot uz valsts parāda samazinājumu, starptautiskā kredītreitingu aģentūra *S & P Global Ratings* paaugstināja Latvijas kredītreitingu no "A" uz "A+", savukārt Covid-19 krīzes laikā visas vadošās kredītreitingu aģentūras saglabāja Latvijas kredītreitingu nemainīgu.

Augstais likviditātes līmenis noteica naudas tirgus lomas pastāvīgu samazināšanos – saruka Latvijas kredītiestāžu noslēgto naudas tirgus darījumu apjoms (nedaudz pieauga vien ārvalstu valūtās noslēgto iekšzemes darījumu apjoms).

Nozīmīgais Eirosistēmas monetārās politikas atbalsts, nodrošinot labvēlīgus finansēšanas nosacījumus, ļāva Latvijas valstij par zemām peļņas likmēm īsā laikā emitēt obligācijas starptautiskajos tirgos, tādējādi nodrošinot pieeju papildu līdzekļiem tautsaimniecības stimulēšanai Covid-19 izraisītās krīzes apstākļos

Latvijas valdība martā un aprīlī ārējos tirgos aizņēmas resursus par kopējo apjomu 1.55 mljrd. eiro ar dzēšanas termiņu 3 un 6 gadi. Iekšējā tirgū valdība veiksmīgi emitēja 2, 5 un 7 gadu obligācijas, 5 gadu obligāciju peļņas likmei samazinoties no 0.09% 2019. gada decembrī līdz -0.07% 2020. gada jūlijā, kopumā valsts vērtspapīru peļņas likmēm otrreizējā tirgū sasniedzot vēsturiski zemāko līmeni. Savukārt optimistiskāks skats uz nākotni un rastie risinājumi vīrusa ierobežošanai ļāva arī Latvijas akciju indeksam OMXR gada beigās sasniegt 9.7% kāpumu, bet Baltijas akciju indeksam OMXBBGI – pat 11.3% pieaugumu.

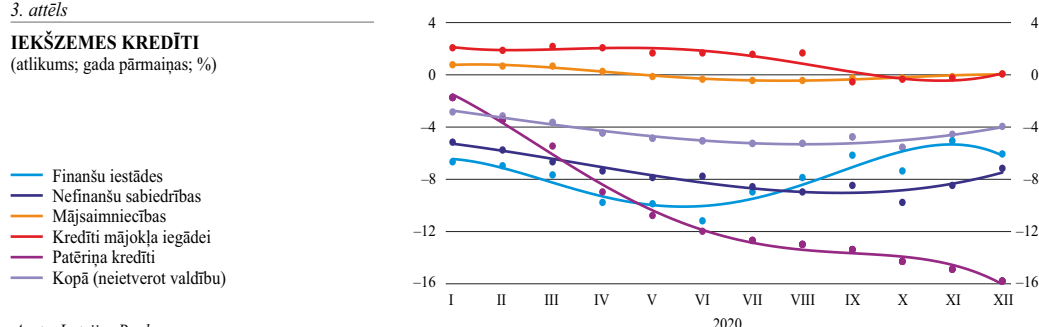
Ar Covid-19 pandēmiju saistītie ierobežojumi mazināja pieprasījumu pēc valūtas maiņas darījumiem. Kritums tika novērots visās valūtas maiņas instrumentu kategorijās, visbūtiskāk samazinoties tieši tagadnes darījumu apjomam. Īpaši spēcīgi pandēmija ietekmēja valūtas maiņas darījumus skaidrā naudā – aprīlī un maijā to apjoms saruka par 80% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgajiem mēnešiem. Vasaras beigās un rudenī ar pandēmiju saistītajiem ierobežojumiem samazinoties un ekonomiskajai aktivitātei atjaunojoties, arī valūtas maiņas darījumu apjoms pieauga, taču kopumā joprojām saglabājās zemāks nekā iepriekšējos gados. Skaidrā naudā veiktajos darījumos dominēja darījumi ar ASV dolāriem un Lielbritānijas sterliņu mārciņām.

Pandēmijas apstākļos banku kredītpolitika bija piesardzīga, uzņēmēju un patērētāju noskaņojums pasliktinājās, un mazinājās to vēlme aizņemties

Krīze neskāra visas nozares. Kreditēšana būtiski auga ar infrastruktūras projektiem saistītajās enerģētikas un ūdens apgādes nozarēs. Iekšzemes klientiem, izņemot valdību, izsniegto kredītu atlikums 2020. gadā samazinājās par 4.0% (sk. 3. att.). Arī izslēdzot kredītiestāžu sektora strukturālo pārmaiņu ietekmi, kredītportfelis gada laikā saruka kopumā par 1.8%, t.sk. kredīti nefinanšu sabiedrībām par 2.8%. Krasi samazinājās patēriņa kredītu atlikums (par 15.8%). Kopumā 2020. gadā jaunie aizdevumi tika izsniegti 1.8 mljrd. eiro apjomā – par 5.0% mazāk nekā iepriekšējā gadā.

3. attēls

IEKŠZEMES KREDĪTI (atlikums; gada pārmaiņas, %)

Avots: Latvijas Banka.

Kreditēšanas kritumu ierobežoja izsludinātais moratorijs pamatsummas maksājumiem un banku individuāli piemērotie atbalsta pasākumi kredītņēmējiem. Decembra beigās kredīti ar pamatsummas atmaksas moratoriju un individuālajiem atbalsta pasākumiem kopumā veidoja aptuveni 10% no kredītiestāžu kopējā kredītportfeļa.

Kopumā 2020. gadā procentu likmes eiro izsniegtajiem kredītiem uzņēmumiem (jaunajiem darījumiem) saglabājās iepriekšējā gada līmenī (3.0%)

Kredītu nosacījumi un noteikumi, t.sk. procentu likmes, 2020. gada pirmajā pusē tika padarīti stingrāki sakarā ar Covid-19 pandēmijas radīto nenoteiktību par tautsaimniecības attīstību. 2. pusgadā, kad Covid-19 pirmais vilnis bija pārvarēts, kredītu nosacījumi un noteikumi tika atviegloti, t.sk. tika samazinātas procentu likmes. Nozīmīgi bija valsts atbalsta pasākumi, bet Covid-19 krīzes sākumā mājsaimniecības aktīvi izmantoja kredītbrivdienu iespēju, un pārskatītajiem līgumiem procentu likmes netika paaugstinātas. Kopumā procentu likme aizdevumiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei 2020. gadā samazinājās par 0.1 procenta punktu (līdz 2.6%) un patēriņa kredītiem samazinājās par 0.3 procentu punktiem (līdz 14.8%). Savukārt uzņēmumu segmentā palielinājās atšķirības starp finansējuma izmaksām lielajiem uzņēmumiem un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuru kredītrisks tiek uzskatīts par augstāku un kuriem pandēmijas radītās grūtības varētu būt sarežģītāk pārvaramas (sk. 4. att.).

4. attēls

EIRO NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU PROCENTU LIKMES (vidēji gadā, sverot ar atbilstošajām plūsmu vērtībām; %)

Avots: Latvijas Banka.

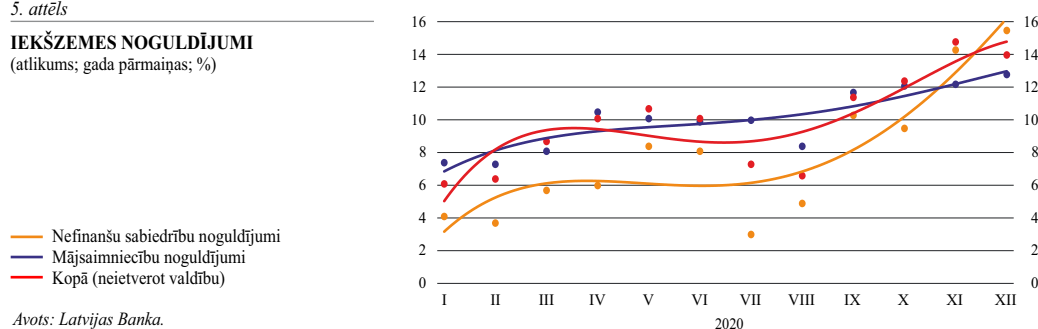
Konservatīvā kredītēšanas prakse iepriekšējos gados noteica to, ka kredītu kvalitāte, neraugoties uz straujo ekonomisko lejupslīdi, 2020. gadā būtiski nepasliktinājās

Tomēr saistību atlikšanas pasākumi (piemēram, kredītu moratoriji vai nodokļu brīvdienas) maskē iespējamās aizņēmēju finansiālās problēmas. Lielākajai daļai nefinanšu sabiedrību moratorijs beidzās 2020. gada beigās, bet lielākajai daļai mājāsaimniecību beigsies 2021. gada 1. pusgada beigās. Ņemot vērā, ka 2021. gadā beigsies izsludinātie kredītu pamatsummas atmaksas moratoriji un valsts atbalsta mehānismi, bankām varētu būt jāveic papildu uzkrājumi kredītportfeļa kvalitātes pasliktināšanās gadījumā.

2020. gadā ar jaunajiem apstākļiem saistītā nenoteiktība un tēriņu neiespējamība izklaides un ceļojumu jomā veicināja mājāsaimniecību uzkrājumu veidošanu gan piesardzības, gan piespiedu apstākļu dēļ. Vienlaikus eksporta iespējas un valdības atbalsts veicināja uzņēmumu naudas plūsmu. Tādējādi iekšzemes noguldījumu atlikums kredītiestādēs būtiski palielinājās (par 14.0% – gandrīz divreiz straujāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā un visstraujāk kopš 2007. gada; sk. 5. att.). Zemās procentu likmes un nenoteiktība noteica to, ka viss noguldījumu atlikuma pieaugums bija vērojams pieprasījuma noguldījumos.

5. attēls

IEKŠZEMES NOGULDĪJUMI (atlikums; gada pārmaiņas; %)

Avots: Latvijas Banka.

Pieprasījuma noguldījumu procentu likmes jau vairākus gadus ir pie nulles sliekšņa gan mājāsaimniecībām, gan uzņēmumiem. Arī jauno eiro termiņnoguldījumu procentu likmes uzņēmumiem ilgstoši ir tuvas nullei. Mājāsaimniecību jauno termiņnoguldījumu likmēm bija tendence samazināties (2019. gadā – 0.5%; 2020. gadā – 0.4%).

Augstā kapitalizācija un likviditāte ļāva kredītiestādēm¹ veiksmīgi absorbēt pirmā Covid-19 pandēmijas viļņa izraisītā šoka izpausmes

Kredītiestāžu kopējais kapitāla rādītājs 2020. gada beigās bija 25.7% (ES vidējais – 19.7%²), bet likviditātes seguma koeficients sasniedza 371% (ES vidējais – 173%). Augstos rādītājus nodrošināja gan dividenžu izmaksu ierobežojumi, gan ECB piedāvātais ilgtermiņa finansējums (ITRMO III), gan iepriekš banku sektorā veiktās strukturālās pārmaiņas.

Ekonomiskās aktivitātes kritums atspoguļojās arī kredītiestāžu peļņas samazinājumā, turklāt kredītiestādes veica uzkrājumus kredītportfelim. Tomēr kredītiestāžu kapitāla atdeve saglabājās augstākā līmenī nekā kopumā ES (5.2%; ES vidējais rādītājs – 2.0%). Kredītiestādes arī pilnībā aizstāja radniecīgo banku finansējumu ar iekšzemes klientu noguldījumiem, un iekšzemes klientiem izsniegto kredītu un no iekšzemes klientiem piesaistīto noguldījumu attiecība bija 73.8% (vēsturiski zemākais līmenis).

¹ Latvijas Republikā 2020. gada beigās bija reģistrēti 16 kredītiestāžu (t.sk. 3 ārvalstu kredītiestāžu filiāles). Nozīmīgākā ietekme kredītiestāžu statistikā bija AS "PNB Banka" licences anulēšanai ar 18.02.2020.

² Šeit un tālāk šīs sadaļas tekstā – EBI publicētie dati.

2020. gadā pasaules un Latvijas tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas bija cieši pakļautas Covid-19 pandēmijas norisei

Jau gada sākumā vērotā ostu un dzelzceļa pārvadājumu apjoma mazināšanās, kā arī Covid-19 pandēmijas izplatības palielināšanās martā izraisīja tautsaimniecības kritumu. Lēmumi par Covid-19 ierobežošanas pasākumiem, piesardzība un ienākumu mazināšanās bija nozīmīgi piedāvājuma un pieprasījuma šoki, kas izraisīja strauju tautsaimniecības sarukumu 2. ceturksnī (par 7.0% salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni), vissmagāk ciešot pakalpojumiem viesmīlības un izklaides jomā. Samērā veiksmīga Covid-19 izplatības pirmā viļņa ierobežošana, kas ļāva mazināt ierobežojumus vasarā, labvēlīgi ietekmēja izaugsmi un ļāva tautsaimniecībai strauji atveseļoties. Tomēr ekonomisko rošību mazināja pandēmijas otrais vilnis – pakāpeniski pasliktinoties epidemioloģiskajai situācijai, gada beigās atkārtoti tika ieviesti ierobežojumi. Tā kā daudzi uzņēmumi bija spējuši pielāgoties jaunajiem apstākļiem, kopumā tautsaimniecība bija noturīga pret otrā pandēmijas viļņa negatīvo ietekmi un turpināja augt. Vienlaikus gada nogales izaugsme bija neviendabīga – ražojošajās, īpaši eksportējošajās nozarēs, bija vērojams pieaugums, bet pakalpojumu nozares atkārtoti cieta. Uzņēmumu un iedzīvotāju grūtības tika mazinātas ar fiskālās politikas atbalsta pasākumiem, taču 2020. gadā Latvijas tautsaimniecībā bija vērojams 3.6% kritums.

Epidemioloģiskās problēmas pasaulē noteica Latvijas ārējā pieprasījuma sarukumu, tomēr Latvijas preču konkurētspēja bija noturīga

Latvijas galveno partnervalstu sekmes krīzes pārvarēšanā bija mainīgas, tomēr kopumā to ekonomiskā aktivitāte uz kopējā pasaules fona bija noturīgāka. Nozīmīgāko partnervalstu vidū lielākais ārējā pieprasījuma kritums tika novērots Apvienotajā Karalistē un Krievijā. Tomēr, pieprasījumam pēc lielākajām Latvijas eksportēto preču grupām saglabājoties relatīvi augstam, kā arī atsevišķu piedāvājuma faktoru ietekmē preču eksports bija noturīgs. To galvenokārt veicināja korrūpcijas un lauksaimniecība ar rekordaugsto graudaugu ražu, kā arī pieprasījums pēc pārtikas precēm. Pāreja uz attālināto darba režīmu veicināja arī elektronisko iekārtu un mehānismu eksporta pieaugumu. 2020. gadā Latvijas preču eksporta tirgus daļa pieauga gan pasaules importā, gan ES tirgū. Lai gan izmaksu konkurētspēja pat nedaudz vājinājās, tirgus daļu palielinājums daļēji varētu būt skaidrojams ar minerālproduktu un kapitālpēcū, kas nedominē Latvijas eksportā, globālās tirdzniecības sašaurināšanos. Ieviestie ierobežojumi noteica krasu Latvijas pakalpojumu eksporta kritumu un līdz ar to kopējā eksporta apjoma kritumu par 2.7%. Pakalpojumu eksportā, lielākoties ierobežojumu dēļ, vissmagāk cieta braucienu eksports un transporta pakalpojumi, savukārt būvniecības, datoru un biznesa pakalpojumi spēja uzrādīt pieaugumu.

Iekšējā pieprasījuma sarukumu noteica valstī ieviestie ierobežojumi un ienākumu kritums, kā arī augstā nenoteiktība, kas kavēja patēriņa un investīciju lēmumus

Privātā patēriņa kritums bija nozīmīgs (par 9.9%). To būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmijas ierobežošanai ieviestie pasākumi, kas padarīja neiespējamu daļu tēriņu, galvenokārt pakalpojumu jomā, t.sk. ceļošanai, kultūras, sporta un citu veidu pasākumiem. Piesardzība izdevumos, it īpaši 2. pusgadā, atgriežoties bažām par atkārtotu Covid-19 izplatību, atspoguļojās arī būtiskā piesardzības uzkrājumu pieaugumā. Turklāt uzņēmējdarbības ierobežojumi daļai iedzīvotāju mazināja ienākumus (īpaši iedzīvotāju grupām ar zemākiem ienākumiem), ierobežojot patēriņu. Lai gan nenoteiktības apstākļos uzņēmējiem kļūst aktuāla darbaspēka izmaksu mazināšana, vidējā alga turpināja kāpt (par 6.2% gadā). To daļēji noteica straujais nodarbinātības kritums nozarēs, kurās vidējā

alga jau pirms krīzes atpalika no vidējās algas valstī un kurās no darba biežāk tika atlaisti zemāk kvalificētie darbinieki. Tomēr neliels pieaugums saglabājās arī atalgojuma fondā (1.5%), kas vienlaikus ar zemo inflāciju atbalstīja iedzīvotāju pirkatspēju. Stabilizēt ienākumu līmeni ļāva arī valsts finansiālais atbalsts krīzes situācijā nonākušajiem dīkstāves pabalstu, algu subsīdiju un citu pabalstu veidā.

Investīcijas bija vienīgais no iekšzemes kopprodukta komponentiem, kas salīdzinājumā ar 2019. gadu nemainījās (sk. 6. att.). Augstas nenoteiktības apstākļos privātā sektora investori bija piesardzīgi, un daļa investoru atlika ieguldījumu plānus. Valdības investīcijas balstījās valdības lēmumā par papildu finansējuma piešķiršanu autoceļu infrastruktūras uzlabošanai ar mērķi mazināt krīzes izraisīto ekonomiskās aktivitātes kritumu. Krīzes laikā ražošanas kapacitātes uzturēšanu atbalstīja arī tādi pasākumi kā AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" Covid-19 pandēmijas skartajiem uzņēmumiem sniegtās kredītbīvdienas garantijas un apgrozāmo līdzekļu aizdevumi. Savukārt investīcijām tālākā attīstībā 2021. gadā iecerēti aizdevumi un garantijas lieliem un vidējiem komersantiem, kā arī izveidots kapitāla fonds lielo uzņēmumu atbalstam. Pandēmijas ietekme nemazināja ārvalstu tiešo investīciju ieplūdi Latvijā (2.6% no IKP). Turpinājās investoru ieguldījumi pašu kapitālā, arī reinvestējot peļņu, jo lielākos ārvalstu uzņēmumus krīze skāra maz. Savukārt kredītiestāžu un aizņēmēju piesardzība kredītresursus vairāk novirzīja vien atsevišķās ar infrastruktūras projektiem saistītās nozarēs, kā arī aizdevumos mājāsaimniecībā. No jauna izsniegto kredītu apjoms samazinājās (īpaši zems tas bija pandēmijas pirmā viļņa laikā), bet 2. pusgadā tas palielinājās un stabilizējās. Samazinājās arī uzņēmumu ārējās saistības.

6. attēls

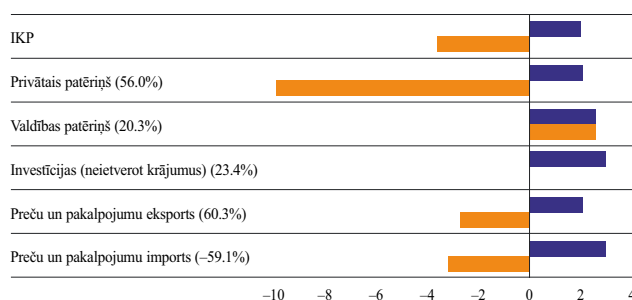
IKP

(izlietojuma sastāvdaļu gada pārmaiņas; sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu koriģēti dati; %)

■ 2019
■ 2020

Avots: CSP.

Piezīme. Iekavās norādīts sastāvdaļu īpatsvars (% no nominālā IKP).

Pandēmijas vājinātais iekšzemes pieprasījums atspoguļojās preču un pakalpojumu importa sarukumā

Lielākais preču importa kritums bija vērojams starppatēriņa un kapitālpreču segmentā, nevis patēriņa precēm. Būtisko patēriņa kritumu galvenokārt raksturoja pakalpojumu patēriņa samazinājums. Importa sarukums (par 3.2%) kopā ar noturīgāku eksportu noteica nelielu preču un pakalpojumu bilances pārpalikumu, kas kopā ar ienākumu kontu pārpalikumu atspoguļojās maksājumu bilances tekošā konta pārpalikumā (3.0% no IKP). Gan finanšu iestāžu, gan nefinanšu sabiedrību ārējās saistības turpināja samazināties, bet pieauga valsts sektora ārējais parāds, ko noteica valdības aizņemšanās, kā arī Latvijas Bankas dalība Eurosistēmas monetārās politikas operācijās. Papildus privātā sektora ārējo parādsaistību sarukumam neto izteiksmē ārējais parāds samazinājās, finanšu iestādēm izvietojot aktīvus ārvalstīs. Latvijas bruto ārējais parāds pieauga attiecīgi līdz 124.2% no IKP, savukārt neto parāds saruka līdz 14.3% no IKP.

2020. gadā pandēmijas dēļ uzņēmumiem bija jāpielāgojas dzīvei nepieciešamās piesardzības un valstu ieviesto ierobežojumu apstākļos, tomēr nozaru dalījumā situācija bija nevienmērīga

Covid-19 pandēmijas ietekme sākotnēji izpaudās piegādes ķēžu traucējumos, un, krīzei ieilgstot, ienākumu krituma un piesardzības ietekmē mazinājās arī pieprasījums. Tomēr visbūtiskāk ekonomisko izaugsmi skāra tiešie uzņēmumu darbības ierobežojumi, kas tika ieviesti ar mērķi mazināt pulcēšanos un sociālos kontaktus. Tādējādi atsevišķu pakalpojumu patēriņš kļuva neiespējams.

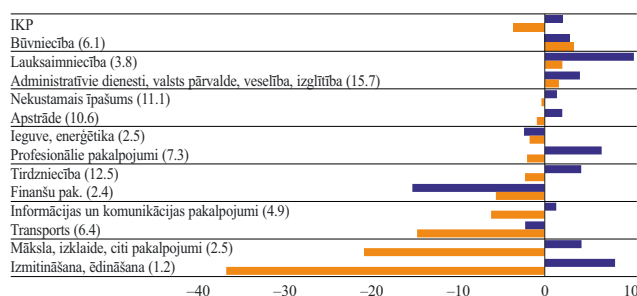
Pandēmijas vismagāk skartās nozares bija izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare un mākslas, izklaides un atpūtas nozare (sk. 7. att.). Šo nozaru darbību vistiešāk negatīvi ietekmēja pulcēšanās un pārvietošanās ierobežojumi. Lai gan pēc ierobežojumu atcelšanas vasaras mēnešos tūristu aktivitāte straujā tūristu pieplūduma no Baltijas kaimiņvalstīm ietekmē atjaunojās, tā ne tuvu nesasniedza iepriekšējā gada līmeni, un Latvijas tūristu mītnēs apkalpoto viesu skaits bija zemākais pēdējo 10 gadu laikā. Savukārt izklaides jomas aktīvākā sezona sakrita ar pirmo un otro pandēmijas vilni un ar tiem saistītajiem ierobežojumiem, kas liedza nozarei augt.

7. attēls

IKP

(pievienotās vērtības gada pārmaiņas; sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu koriģēti dati; %)

■ 2019
■ 2020

Avots: CSP un Eurostat dati; Latvijas Bankas aprēķini.
Piezīmes. Iekavās norādīts nozares īpatsvars (% no nominālā IKP).

Liels kritums bija arī transporta nozarē, kur turpinājās jau pirms pandēmijas vērotā Krievijas kravu tranzīta samazināšanās ostu un dzelzceļu pārvadājumos, ko papildināja ar Covid-19 izplatības ierobežojumiem saistītais autotransporta un lidostas darbības rādītāju sarukums. Īslaicīgie ražošanas ķēžu pārrāvumi un loģistikas problēmas Covid-19 pandēmijas pirmā viļņa laikā, kā arī mazāks pieprasījums ierobežoja kravu apgrozību starptautiskajos autopārvadājumos. Pēc labas izaugsmes gada sākumā gaisa transportu būtiski skāra ierobežojumi. Vasarā, atvieglojot daļu ierobežojumu, aviopasažieru skaits nedaudz palielinājās. Tomēr, saslimstības rādītājiem pieaugot, valstu ieviestie piesardzības pasākumi pastiprinājās, saasinot pārvadāto gaisa pasažieru skaita kritumu.

Relatīvi sekmīgāka 2020. gadā bija apstrādes rūpniecības un tirdzniecības darbība. Apstrādes rūpniecībā otrā pandēmijas viļņa ietekme gada beigās bija jūtama mazāk – tas skaidrojams gan ar labāk sakārtotiem ražošanas un piegāžu procesiem pēc pirmā šoka pavasarī, gan ar labvēlīgu gadu kokrūpniecībā, kas kopš pavasara kāpināja ražošanas apjomu, palielinoties pieprasījumam un cenām, kā arī mazinoties kaitēkļu postījumiem mežos. Vairumtirdzniecību nelabvēlīgi ietekmēja globālās tirdzniecības plūsmu palēnināšanās, savukārt mazumtirdzniecību sociālie ierobežojumi skāra ļoti nevienmērīgi, vismazāk ciešot pirmās nepieciešamības preču tirdzniecībai. Lai gan valdības atbalsta pasākumi palīdzēja daļēji stabilizēt patērētāju ienākumu līmeni, nepārtikas preču tirdzniecību nelabvēlīgi ietekmēja gan ierobežotā klātienē tirdzniecība, gan iedzīvotāju piesardzība, kas, nenoteiktībai ieilgstot, rosināja rūpīgi apsvērt pirkumu nepieciešamību.

Covid-19 pandēmija maz skāra lauksaimniecības un mežsaimniecības nozari, kuras izaugsmi noteica rekordaugstā graudaugu raža un augošā mežistrāde. Savukārt būvniecības attīstību stabilizēja valdības investīcijas infrastruktūras būvdarbos, kā arī būvdarbiem

labvēlīgi laikapstākļi gada sākumā un iespēja turpināt darbu arī piesardzības apstākļos, īpaši ārpus telpām. Arī ar valsts pakalpojumiem cieši saistītajās nozarēs (veselības aprūpē, valsts pārvaldē un izglītībā) turpinājās izaugsme.

Krīzes ietekmē straujšais naftas cenu kritums un vājš iekšzemes pieprasījums noteica ļoti zemu inflāciju

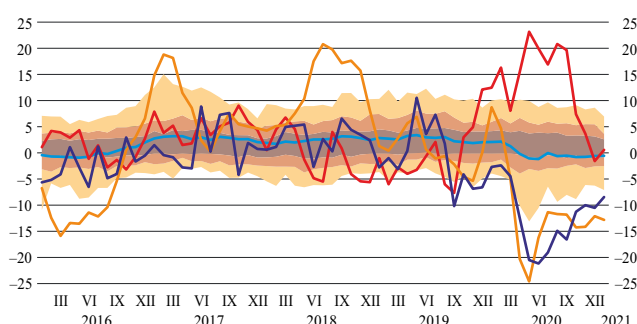
Kopš 2020. gada aprīļa patēriņa cenu gada pārmaiņas lielākoties bija negatīvas; gadā kopumā patēriņa cenu inflācija (SPCI) bija tikai 0.1% (sk. 8. att.). Dažu produktu cenas strauji saruka (piemēram, degvielai, izmitināšanas pakalpojumiem), bet 3/4 patēriņa cenu indeksā ietverto produktu cenas auga straujāk par kopējo inflāciju.

8. attēls

SPCI
(12 mēnešu pārmaiņu sadalījums; %, 163 produktu grupas)

90% produktu
75% produktu
50% produktu
SPCI
Augļi
Degviela
Izmitināšanas pakalpojumi

Avots: Eurostat.

2020. gada pirmajos četros mēnešos būtiski kritās naftas cena. To noteica Covid-19 izplatības negatīvā ietekme uz pasaules ekonomisko attīstību, kā arī Saūda Arābijas un Krievijas nespēja vienoties par naftas ieguves ierobežošanu. Turpmākajos mēnešos ziņas par Covid-19 vakcīnas izstrādi un jaunā OPEC+ vienošanās par tālāku naftas ieguves ierobežošanu pakāpeniski palielināja naftas cenu. Naftas cenu dinamikai ar dažu nedēļu novērojumu sekoja degvielas cenas, un ar dažu mēnešu novērojumu – siltumenerģijas un gāzes cenas. Globālās pārtikas cenas gada sākumā samazinājās, bet 2. pusgadā pieauga. Mazāks iekšzemes pieprasījums visvairāk atspoguļojās zemākā pakalpojumu cenu kāpumā. Tomēr vairāku pakalpojumu cenas turpināja augt, jo Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu ieviešana un mazāka klientu plūsma palielināja to izmaksas uz vienu klientu.

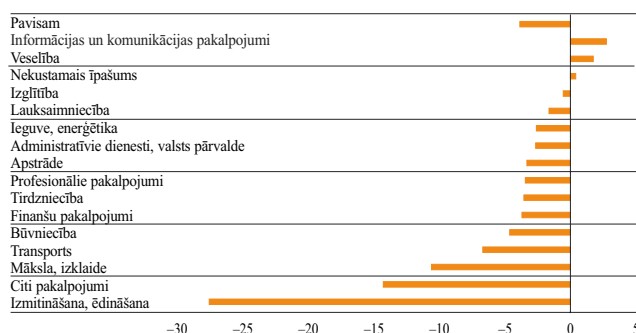
Covid-19 pandēmijas negatīvo ietekmi uz darba tirgu daļēji kompensēja valsts atbalsts

Uzņēmumu ienākumu mazināšanās periodā nodarbinātību uzturēja valsts atbalsts dīkstāves pabalstu un gada nogalē arī algu subsīdiju veidā. Lielākais aizņemto darbvietu samazinājums bija tajās pakalpojumu nozarēs, kuras vistiešāk skāra ierobežojumi – izmitināšanas un ēdināšanas, transporta, mākslas, izklaides un atpūtas nozarēs –, kā arī ceļojumu biroju un tūrisma operatoru darbībā. Citās nozarēs nodarbinātība saglabājās relatīvi stabila (darbinieku skaitu sk. 9. att.). Vienlaikus nostrādāto stundu skaits saruka vairāk nekā nodarbinātība. Tas daļēji atspoguļo valsts atbalstu uzņēmumu dīkstāves situācijās, kas ļāva saglabāt nodarbinātību turpmākajos mēnešos. Bezdarba līmenis mēreni pieauga pandēmijas pirmā viļņa laikā, kam sekoja atslābums, sarosoties uzņēmējdarbības aktivitātei. Pandēmijas otrā viļņa laikā gada beigās valsts atbalsta regulējums nodarbinātības uzturēšanai tika no jauna ieviests un labāk pielāgots, un kopumā bezdarba līmenis vidēji pieauga līdz 8.1% gadā.

9. attēls

DARBINIEKU SKAITS

(gada pārmaiņas; %; normālā darba laika vienībās)

Avots: CSP.

Valdība krīzes ietekmes mazināšanai sniedza finansiālu atbalstu uzņēmumiem un mājsaimniecībām, taču vienlaikus samazinājās nodokļu ieņēmumi

Budžeta deficīts 2020. gadā sasniedza 4.5% no IKP – augstāko līmeni kopš iepriekšējās krīzes 2009. gadā. Taču šīs krīzes laikā ES tika pieļauta fiskālo noteikumu elastība. Tādējādi valstīm bija iespēja elastīgi rīkoties ar budžeta finansēm un palielināt fiskālo deficītu krīzes ietekmes mazināšanai tiktāl, ciktāl tas neapdraud valsts finanšu ilgtspēju. Šajā krīzē Latvijas valdībai bija iespējas aizņemties, un ECB atbalstošā monetārā politika nodrošināja finansējumu ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem. Tādējādi valdībai bija iespēja sniegt būtisku atbalstu tautsaimniecībai. Valsts kase 2020. gadā veica resursu piesaisti gan starptautiskajos finanšu tirgos, gan vietējā vērtspapīru tirgū. Tādējādi valdības parāds 2020. gada beigās pieauga līdz 12.7 mljrd. eiro jeb 43.5% no IKP.

Valdības izdevumu pieaugums par 8.1% atspoguļo valsts atbalstu dažādu nozaru uzņēmumiem un iedzīvotājiem. Pieauga transfertu jeb kārtējo pārvedumu, subsīdiju un arī sociālo pabalstu izdevumi. Augstāku valdības patēriņu noteica arī budžetā iekļātais atalgojuma kāpums mediķiem un skolotājiem un papildu finansējums aprīkojuma iegādei krīzes situācijas mazināšanai veselības nozarē un individuālo aizsarglīdzekļu nodrošināšanai. Valdības investīciju pieaugums bija mērens. Savukārt ekonomiskās aktivitātes kritums atspoguļojās zemākos nodokļu ieņēmumos (par 0.6%), ekonomisko darījumu kritumam negatīvi ietekmējot pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumus. Lai gan vidējā darba samaksa pieauga, sociālās apdrošināšanas iemaksas bija tikai nedaudz virs iepriekšējā gada līmeņa, jo saruka nodarbinātība. Vienlaikus samazinājās iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, jo kopš gada sākuma tika palielināti nodokļa atvieglojumi. Nodokļu ieņēmumu samazināšanos ietekmēja arī valdības krīzes laika atbalsta instruments – iespēja atlikt nodokļu samaksu līdz trim gadiem.

JURIDISKAIS IETVARS UN FUNKCIJAS. LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece.

Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t.sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (ECBS un ECB Statūti).

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu u.c. valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- uzturēt Kredītu reģistru;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
- pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas zīmju viltojumu analīzi.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga lēmumu pieņemšanā un praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

2020. gadā tika veiktas darbības, lai nodrošinātu 2019. gada 21. novembrī Latvijas Republikas Saeimas pieņemto grozījumu likumā "Par Latvijas Banku" īstenošanu. Grozījumos noteikts uzdevums Ministru kabinetam iesniegt Saeimai likumprojektu par Latvijas Banku, kurā noteikta tās pārvaldes struktūra un darbība un paredzēta FKTK pievienošana Latvijas Bankai, ievērojot monetārās politikas, kā arī finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku uzraudzības un noregulējuma iestādes funkciju neatkarību. Vienlaikus atbilstoši Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas uzdevumam¹ Finanšu ministrija, Latvijas Banka un FKTK veica FKTK pievienošanas Latvijas Bankai ieguvumu un risku vērtējumu, finansiālās ietekmes novērtējumu un sniedza lēmumu pieņemšanas kompetenču, kā arī monetārās politikas, makrouzraudzības politikas, uzraudzības un noregulējuma funkciju neatkarības nodrošināšanas mehānisma raksturojumu. Izskatot minēto izvērtējumu, Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija nolēma² turpināt darbu pie likumprojekta izstrādes.

Ņemot vērā minēto, Latvijas Banka un FKTK, sadarbojoties ar Finanšu ministriju un citām valsts institūcijām, 2020. gadā izstrādāja likumprojektu "Latvijas Bankas likums", kurā regulēta Latvijas Bankas kā centrālās bankas un finanšu tirgus uzrauga darbība, paredzot, ka integrētā institūcija darbu uzsāk 2023. gada 1. janvārī.

¹ Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas 2019. gada 11. septembra sēdes protokolā noteikts uzdevums Finanšu ministrijai sadarbībā ar Latvijas Banku un FKTK līdz 2020. gada 30. jūnijam iesniegt vērtējumu par paredzēto FKTK pievienošanu Latvijas Bankai.

² Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas 2020. gada 2. jūnija sēdes lēmums.

2020. gadā Latvijas Bankas prezidents darbojās ECB Padomē un Ģenerālpadomē, piedaloties Eirosistēmas monetārās politikas formulēšanā un ar Eirosistēmas un ECBS uzdevumiem saistītu lēmumu pieņemšanā.

Sadarbībā ar FKTK Latvijas Bankas pārstāvis piedalījās ECB Uzraudzības valdes darbā, kas nodrošina ar kredītiestāžu uzraudzību saistīto ECB uzdevumu izpildi un sagatavo attiecīgu lēmumu projektus iesniegšanai ECB Padomē neiebilšanas procedūras ietvaros.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās (sk. 6. pielikumu) un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un finanšu grāmatvedību saistītus jautājumus un citus jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti darbojās arī ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu sagatavošanā ES tautsaimniecības attīstības un finanšu stabilitātes jautājumos, ES ekonomikas politikas stratēģijas veidošanā un krīzes instrumentu pilnveidošanā, īpašu uzmanību pievēršot ciešas ekonomiskās sadarbības veidošanai ar Apvienoto Karalisti pēc breksita, kā arī ES līmeņa pasākumiem Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes pārvarēšanai, ekonomiskās noturības un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, ņemot vērā gan digitalizācijas, gan klimata pārmaiņu radītās iespējas un problēmas.

Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK un *Eurostat* darba grupās, kuru uzmanības lokā ir jautājumi, kas saistīti ar eiro monētām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku.

2020. gadā Latvijas Banka piedalījās ESRK darbā, tai pieņemot lēmumus ar makro-uzraudzības politiku ES saistītos jautājumos, kā arī Latvijas Bankas pārstāvji darbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās.

Ar FKTK sniegtu saskaņojumu EBI, kuras vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību, Uzraugu padomes darbā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis.

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS ĪSTENOŠANA LATVIJĀ

Eirosistēma turpināja īstenot atbalstošu monetāro politiku, un tādējādi Eirosistēmas darījuma partneri Latvijā rekordlielā apmērā izmantoja monetārās politikas instrumentus.

2020. gadā Latvijas Banka piedalījās VSAIP un kopš marta, lai mazinātu ar Covid-19 raisīto spriedzi un negatīvo ietekmi uz tautsaimniecību, – arī PĀAIP. Latvijas Banka arī reinvestēja šo programmu vērtspapīru pamatsummas. Latvijas Bankas bilances postenis "Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem" gada laikā palielinājās no 7.6 mljrd. eiro līdz 10.0 mljrd. eiro¹. Martā Eirosistēma vērtspapīru pirkšanas programmā iekļāva nefinanšu sabiedrību īstermiņa komerciālos vērtspapīrus, bet aprīlī dalībvalstīs uz laiku atvieglāja nodrošinājuma ietvaru un paplašināja vairāku nodrošinājuma veidu

¹ <https://www.bank.lv/par-mums/parskati/menesa-bilance>

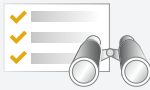
izmantošanas iespējas. Viens šāds aktīvu veids, kas uz laiku izmantojams kā Eirosistēmas kredītooperāciju nodrošinājums, ir papildu kredītprasības. Papildu kredītprasības var ietvert arī aizdevumus mājāsaimniecībām, kā arī līdzīgu aizdevumu pūlus, ko veido, piemēram, nefinanšu sabiedrībām, maziem un vidējiem uzņēmumiem izsniegtie aizdevumi, patēriņa kredīti un hipotēku kredīti. Papildu kredītprasību gadījumā pieļaujama zemāka kredītu kvalitāte nekā parasto kredītprasību gadījumā, vienlaikus piemērojot augstāku novērtējuma diskontu.

Kopumā Eirosistēma 2020. gada beigās turēja Latvijas valdības sektora vērtspapīrus 2.8 mljrd. eiro apjomā¹ (2019. gada beigās – 2.4 mljrd. eiro).

Latvijas kredītiestāžu norēķinu kontos Latvijas Bankā likviditātes pārpalikums palielinājās no vidēji 5228 milj. eiro 2019. gada decembrī līdz vidēji 5412 milj. eiro 2020. gada decembrī. Kredītiestāžu obligāto rezervju prasības palielinājās no 156 milj. eiro 2019. gada beigās līdz 168 milj. eiro 2020. gada beigās. Lielais likviditātes pārpalikums parasti neizraisa kredītiestāžu interesi par Eirosistēmas kredītooperācijām, tomēr ITRO atlikums Latvijas Bankā 2020. gada beigās bija 1260.0 milj. eiro, palielinoties no vidēji 30.0 milj. eiro 2019. gadā līdz vidēji 637.7 milj. eiro 2020. gadā. Šādu pieprasījuma kāpumu pēc ITRMO veicināja to īpaši labvēlīgie nosacījumi Covid-19 krīzes laikā, jo darījuma partneriem, kuru atbilstošo neto aizdevumu apjoms sasniedza noteiktu kredītēšanas rādītāju līmeni, procentu likme laikā no 2020. gada jūnija līdz 2021. gada jūnijam tika samazināta, nosakot, ka tā būs par 50 bāzes punktiem zemāka nekā noguldījumu iespējas vidējā procentu likme. Tas ļāva vairākām kredītiestādēm saņemt kredītresursus ar ļoti izdevīgām procentu likmēm un izmantot tos tautsaimniecības kredītēšanai.

Latvijas kredītiestādes izmantoja arī galvenās refinansēšanas operācijas un aizdevumu iespēju uz nakti, tomēr nenozīmīgos apjomos. Eirosistēma ieviesa arī pandēmijas ārkārtas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, bet Latvijas kredītiestādes tās neizmantoja.

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

PRIORITĀRIE VIRZIENI 2020. GADĀ	PUBLIKĀCIJAS	PĒTĪJUMU REZULTĀTU PREZENTĒŠANA
 Turpinājās pētnieciskā darbība trijos prioritārajos virzienos: - monētārās politikas transmisija; - fiskālā politika, t.sk. ar Covid-19 saistīto atbalsta pasākumu vērtējums; - ilgttermiņa izaugsme un konkurētspēja.	 Latvijas Bankas pētnieku analīze izmantota Eirosistēmas monetārās politikas stratēģijas izvērtējumā, Covid-19 ekonomisko seku mazināšanā u.c. jomās.	 Pētnieku darbi 2020. gadā prezentēti akadēmiskās un citu institūciju konferencēs, semināros un darba grupās. Organizēti semināri, aicinot augsti kvalificētus ārvalstu ekspertus prezentēt savu pētījumu rezultātus.

Ekonomiskā analīze un pētnieciskais darbs ir svarīga Latvijas Bankas darbības joma, kurā tiek skaidrotas Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības aktuālās norises un veiktas prognozes par nākotnes attīstības tendencēm. Analīzē balstīta izpratne par aktuālajām norisēm ir svarīgs priekšnoteikums kvalitatīvu ekonomikas politikas lēmumu izstrādei. Īpaši aktuāli tas kļūst ekonomiskās lejupslīdes periodos un paaugstinātas nenoteiktības apstākļos, kas visai precīzi raksturo Covid-19 pandēmijas radīto spriedzi 2020. gadā.

Pandēmija un ar to saistītā ekonomikas politikas reakcija gan Eiropā, gan Latvijā lika būtiski pārskatīt arī Latvijas Bankas pētniecības prioritātes un pielāgot makroekonomiskās prognozēšanas procesu.

Makroekonomiskā prognozēšana Latvijas Bankā 2020. gadā tika organizēta četras reizes. Jūnijā un decembrī tā īstenota Eirosistēmas prognozēšanas cikla ietvaros, izstrādājot Latvijas tautsaimniecības makroekonomiskās prognozes un piedaloties citu eiro zonas

¹ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>

valstu prognožu apspriešanā Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejā un tās Prognozēšanas darba grupā. Papildus tam martā un septembrī tika izstrādātas un publicētas Latvijas Bankas speciālistu makroekonomiskās prognozes. Atšķirībā no citiem gadiem, 2020. gadā prognozes tika izstrādātas vairākiem alternatīviem attīstības scenārijiem, kas ietvēra atšķirīgus pieņēmumus par sekmēm Covid-19 izplatības ierobežošanā, tādējādi būtiski palielinot prognožu izstrādei patērētos resursus. Prognozēšanas procesā pastiprināta uzmanība tika veltīta arī ekonomikas politikas pretpasākumu ietekmes modelēšanai un novērtēšanai.

Ne mazāk svarīgs ir analītiskais darbs, kas sadarbībā ar citām eiro zonas valstu centrālajām bankām tiek veikts Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejā un tās darba grupās – Ekonometriskās modelēšanas darba grupā, Prognozēšanas darba grupā un Publisko finanšu darba grupā. Šo darba grupu argumentētās diskusijās tiek gatavots pamatojums Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem. 2020. gadā monetārās politikas veidotāju uzmanība un Eirosistēmas pētnieciskā darbība bija vērsta uz Eirosistēmas monetārās politikas stratēģijas detalizētu izvērtējumu, kurā aktīvi iesaistījās arī Latvijas Bankas speciālisti.

2020. gadā Latvijas Banka turpināja pētniecisko darbību trijos prioritārajos virzienos: 1) monetārās politikas transmisija, 2) fiskālā politika un valsts parāda ilgtspēja un 3) ilgtermiņa izaugsme un konkurētspēja. 2020. gadā Latvijas Banka savā tīmekļvietnē publicēja sešus pētījumus un vienu diskusijas materiālu (sk. 8. pielikumu).

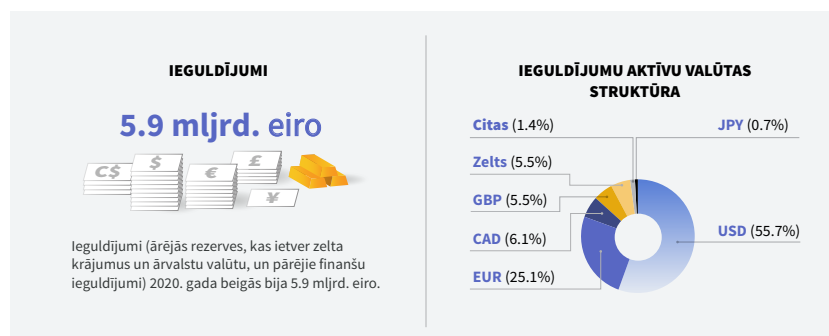
PĒTĪJUMS NR. 1/2020 Pētījumā parādīta iekšzemes darbaspēka izmaksu, pasaules pārtikas izejvielu cenu un jēlnafts cenu pārnese uz patēriņa cenām Latvijā. Secināts, ka inflācijas īstermiņa prognozēšanas modeļa (STIP modeļa) prognozētspēja reālā laikā statistiski nozīmīgi pārspēj vienkāršo etalonmodeli.	PĒTĪJUMS NR. 2/2020 Pētījumā salīdzināta dinamiskā faktoru modeļa (DFM) un autoregresīvo (AR) etalonmodeļu prognozētspēja, pievēršoties iespējamai ekonomiskās attīstības cikla asimetrijai. Secināts, ka plaši izplatītā prakse, palaužoties uz pilnas izlases prognozes novērtējuma metriku, varētu izrādīties nepilnīga, t.i., vismaz 2/3 no visiem 216 makroekonomiskajiem rādītājiem pilnas izlases klūdas metriku sistematiski par augstu novērtē veikspēju ekspansijas perioda apakšizlases un par zemu – recesijas perioda apakšizlases.
PĒTĪJUMS NR. 3/2020 Rietumeiropas ES valstīs neto bagātības sadalījums atbilst dzīves cikla hipotēzei, savukārt Austrumeiropas ES valstīs vērojama bagātības sadalījuma nosvēršanās par labu gados jaunākiem cilvēkiem. Pētījumā analizētas ES valstu ipatnības, kas rada atšķirības neto bagātības sadalījumā pa vecuma grupām un vērtēta šo atšķirību ietekme uz monetārās politikas transmisiju. Secināts, ka neto bagātības sadalījuma pa vecuma grupām struktūra būtiski ietekmē monetārās politikas efektivitāti un tādējādi arī tās īstenošanu.	PĒTĪJUMS NR. 4/2020 Aplūkota valsts fiskālo noteikumu ietekme uz valdības kapitālieguldījumu politiku. Pētījums liecina, ka fiskālo noteikumu stingrības mazināšana neatrisina nepietiekamu investīciju problēmu, tomēr pienācīgi izstrādāti noteikumi zināmā mērā var palīdzēt aizsargāt valsts kapitālu.
PĒTĪJUMS NR. 5/2020 Izstrādāts un aprakstīts Latvijas fiskālais dinamiskais stohastiskais vispārējais līdzsvara (DSGE) modelis, raksturojot mazu, atvērtu tautsaimniecību monetārajā savienībā. Fiskālais sektors ietver valdības investīcijas, valdības patēriņu, transfertus, bezdarbnieku pabalstus, valdības parādu, fiskālos nosacījumus un citus valdības finanses raksturojošus rādītājus. Modelis ir piemērots fiskālās politikas pārmaiņu scenāriju analīzei.	PĒTĪJUMS NR. 6/2020 Izmantojot empirisku eiro zonas modeli, novērtēta negatīvu centrālās bankas noteikto procentu likmju transmisija uz kopējo pieprasījumu un inflāciju. Pētījumā secināts, ka monetārā politika vēl arvien turpina nozīmīgi atbalstīt kopējo pieprasījumu eiro zonā arī tad, kad procentu likmes atrodas negatīvā teritorijā, tomēr ietekme uz inflāciju ir daudz mazāka salīdzinājumā ar periodu, kad procentu likmes tiek mainītas pozitīvā teritorijā.
DISKUSIJAS MATERIĀLS NR. 1/2020 Analizēti ECB veiktās Mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas rezultāti par 2017. gadu, atspoguļojot Latvijas mājsaimniecību finansiālo stāvokli pirms Covid-19 izraisītās krīzes. Aptauja sniedz detalizētu ieskatu mājsaimniecību bilances rādītājos, t.sk. iedzīvotāju ienākumos, mājsaimniecību aktīvos, saistībās un izdevumos. Tas ļauj izdarīt secinājumus par mājsaimniecību bagātību. 2017. gada aptaujas rezultāti liecina, ka salīdzinājumā ar 2014. gadu neto bagātība kopumā ir augusi, kaut gan tā joprojām ir starp zemākajām eiro zonā.	

Kvalitatīva pētnieciskā darbība nav iespējama bez darbinieku pastāvīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un darba rezultātu rūpīga vērtējuma. Lai nodrošinātu augstu pētījumu kvalitāti, to vērtēšanai tiek piesaistīti ārējie recenzenti no citu valstu centrālajām bankām un akadēmiskās vides, kā arī tiek atbalstīta darbinieku pētījumu publicēšana starptautiski recenzējamajos žurnālos. 2020. gadā tika publicēti septiņi šādi pētījumi.

Lai paaugstinātu pētnieku kvalifikāciju un popularizētu pētniecisko darbu, katru gadu tiek veicināta Latvijas Bankas pētnieku darbu prezentēšana starptautiskās konferencēs un semināros. Tomēr Covid-19 pandēmiju ierobežojošie pasākumi būtiski ietekmēja akadēmisko konferenču norisi – 2020. gadā Latvijas Bankas pētnieku darbi tika prezentēti tikai 14 akadēmiskās un Eirosistēmas/ECBS institūciju organizētās konferencēs un semināros. Lai Latvijas Bankas darbinieki iepazītos ar ārvalstu kolēģu jaunākajiem pētījumiem un stiprinātu starptautisko sadarbību, Latvijas Banka organizē arī regulārus seminārus, kuros aicina augstas kvalifikācijas ekspertus prezentēt savu pētījumu rezultātus. 2020. gadā tika organizēti astoņi šādi semināri, un tos apmeklēt tika aicināti arī interesenti no citām institūcijām.

Latvijas Banka par pētījumu rezultātiem informē arī plašāku sabiedrību, pētījumu un diskusiju materiālu secinājumus skaidrojot rakstos un blogos makroekonomika.lv u.c. populārās tīmekļvietnēs.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankas ieguldījumi (ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus un ārvalstu valūtu, un pārējie finanšu ieguldījumi) 2020. gada beigās bija 5.9 mljrd. euro.

Latvijas Banka ieguldījumus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Latvijas Banka finanšu aktīvus iegulda drošos un likvīdos finanšu instrumentos, galvenokārt ES valstu valdības un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētos parāda vērtspapīros, banku un komercsabiedrību emitētos augstas kvalitātes parāda vērtspapīros un ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros, kā arī attīstīto valstu akciju indeksā ietverto uzņēmumu akcijās. Lielākā finanšu aktīvu daļa Latvijas Bankā tika pārvaldīta attiecībā pret ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu, euro zonas valstu un Apvienotās Karalistes valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērto indeksu. Neitrālā portfeļa valūta ir euro, un neitrālā aktīvu struktūra ir 55% ASV dolāru, 21% euro, 14% Lielbritānijas sterliņu mārciņu un 10% Kanādas dolāru aktīvu. Procentu riska indeksa (*duration*) regulēšanai un ienesīguma līkņu maiņas stratēģiju īstenošanai procentu likmju tirgū tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Nepieciešamās finanšu aktīvu valūtu struktūras nodrošināšanai tiek izmantoti gan biržā tirgotie, gan biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Pārvaldot ieguldījumus, uzmanība tika pievērsta valdības 2, 5 un 10 gadu obligāciju procentu likmēm. 2020. gada laikā procentu likmes visos tirgos būtiski samazinājās (sk. 1. tabulu).

Latvijas Bankas zelta rezerves tiek glabātas Anglijas Bankā.

Latvijas Banka izmanto astoņu ārējo pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvalda daļu no Latvijas Bankas finanšu aktīviem saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām ar mērķi palielināt finanšu aktīvu diversifikāciju un vidējā un ilgākā termiņā gūt lielākus ienākumus attiecībā pret uzņemto risku. Saskaņā ar šādu mērķi 2020. gadā Latvijas Banka turpināja palielināt ieguldījumus akcijās.

1. tabula

VALDĪBAS VĒRTSPAPĪRU PROCENTU
LIKMIJU PĀRMAIŅAS

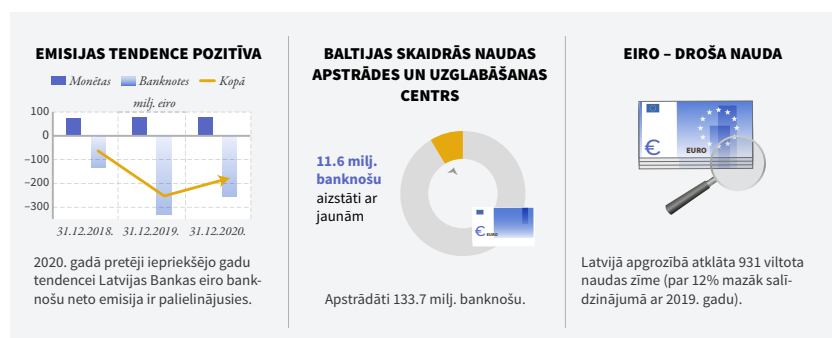
Valsts	2 gadu obligāciju procentu likme		5 gadu obligāciju procentu likme		10 gadu obligāciju procentu likme	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Vācija	-0.60	-0.70	-0.47	-0.74	-0.19	-0.57
Apvienotā Karaliste	0.55	-0.16	0.60	-0.08	0.82	0.20
ASV	1.57	0.12	1.69	0.36	1.92	0.91
Kanāda	1.70	0.20	1.69	0.39	1.70	1.68

Avots: Bloomberg.

Ieguldījumu pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru dienu tiek pārbaudīta finanšu aktīvu un zelta portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem ieguldījumu lēmumiem.

Latvijas Banka savu ECB nodoto ārējo rezervju aktīvu daļu Japānas jenās pārvalda kopā ar *Oesterreichische Nationalbank*.

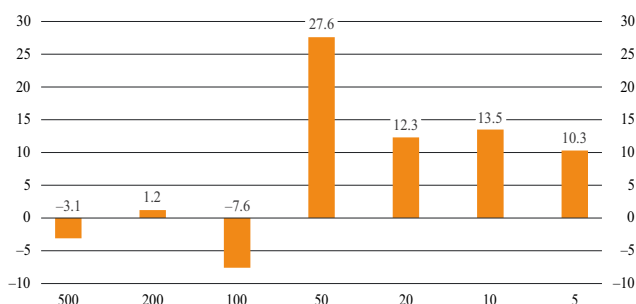
SKAIDRĀ NAUDA APGROZĪBĀ

2020. gadā Latvijas Bankas eiro banknošu neto emisija palielinājās (no -332.7 milj. eiro 2019. gadā līdz -255.0 milj. eiro 2020. gadā), tomēr tā joprojām bija negatīva. Savukārt Latvijas Bankas eiro monētu emisija pieauga no 79.5 milj. eiro 2019. gadā līdz 79.7 milj. eiro 2020. gadā. Tādējādi 2020. gada beigās Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu neto emisija bija -175.4 milj. eiro.

Latvijas Bankas neto emisija banknošu skaita ziņā 2020. gada laikā pieauga par 10.3% (līdz 54.2 milj. banknošu). Latvijas Banka periodā kopš eiro ieviešanas 2014. gada janvārī līdz 2020. gada beigām visvairāk neto emitējusi 50 eiro un 10 eiro banknotes (attiecīgi 27.6 milj. un 13.5 milj.; sk. 10. att.).

10. attēls

LATVIJAS BANKAS NETO EMITĒTĀS
EIRO BANKNOTES
(nominālvērtību dalījumā; 2014.–2020. gads;
skaits milj.)

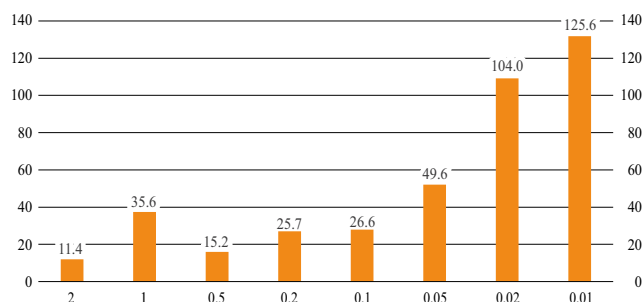
Avots: Latvijas Banka.

Savukārt Latvijas Bankas neto emisija monētu skaita ziņā pieauga par 5.8% (līdz 393.7 milj. monētu). Latvijas Banka kopš eiro ieviešanas 2014. gada janvārī līdz 2020. gada beigām visvairāk neto emitējusi 1 un 2 centu monētas (attiecīgi 125.6 milj. un 104.0 milj.; sk. 11. att.).

11. attēls

LATVIJAS BANKAS NETO EMITĒTĀS EIRO MONĒTAS

(nominālvērtību dalījumā; 2014.–2020. gads; skaits milj.)

Avots: Latvijas Banka.

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi Latvijas Bankā nodrošina automātiskās naudas apstrādes sistēmas, ar kurām 2020. gadā tika apstrādāti 133.7 milj. banknošu (par 12.2% mazāk nekā 2019. gadā). 8.7% (jeb 11.6 milj.) no apstrādātajām banknotēm tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas.

Latvijas Bankā, īstenojot banknošu apstrādes procesu automatizāciju, 2020. gadā tika uzstādīta banknošu iepakojšanas iekārta NOTAPACK, kas nodrošina apstrādāto banknošu paku automātisku iesaiņošanu.

2020. gadā Latvijas Banka turpināja to komersantu reģistrāciju un darbības kontroli, kuri veic eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā. Komersants ir tiesīgs veikt eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā Latvijas Republikā, reģistrējoties Latvijas Bankā kā skaidrās naudas apstrādes iestāde. 2020. gada beigās Latvijā bija reģistrētas 49 skaidrās naudas apstrādes iestādes. Latvijas Banka skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību pārbaudīja, novērtējot to darbības atbilstību skaidrās naudas apstrādi regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. 2020. gadā tika veiktas trīs skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbības pārbaudes.

2020. gadā Valsts analīzes centrs un Monētu valsts analīzes centrs saņēma un identificēja 1140 naudas zīmju viltojumus (889 banknotes un 251 monētu). 93% no viltotajām naudas zīmēm bija eiro naudas zīmju viltojumi un 2% – latu naudas zīmju viltojumi. Samērā reti tika identificēti ASV dolāru (3%), Apvienotās Karalistes un Ķīnas naudas zīmju viltojumi (kopā – 1%).

2020. gadā apgrozībā tika konstatēta 931 viltota eiro naudas zīme (706 banknotes un 225 monētas), un to nominālvērtību summa bija 30.8 tūkst. eiro (2019. gadā – 42.4 tūkst. eiro). Kopējais viltojumu skaits apgrozībā salīdzinājumā ar 2019. gadu samazinājās par 12.4%, viltoto monētu skaitam sarūkot par 37%. Izplatītākie banknošu viltojumi bija 50 eiro un 20 eiro banknotēm (81% no apgrozībā konstatētajiem eiro banknošu viltojumiem), bet monētām – 2 eiro monētu viltojumi.

2020. gadā turpinājās lata naudas zīmju izņemšana no apgrozības. 2020. gada laikā Latvijas Bankā no apgrozības tika saņemtas lata banknotes un monētas 0.9 milj. latu vērtībā (0.8 milj. latu banknotēs un 0.1 milj. latu monētās). 2020. gada beigās apgrozībā bija lata banknotes 41.0 milj. latu vērtībā un lata monētas 44.0 milj. latu vērtībā. 2020. gada decembra beigās apgrozībā skaita ziņā visvairāk bija 5 latu un 20 latu banknošu (attiecīgi 1.7 milj. un 0.8 milj.), savukārt no monētām – 1 santīma un 2 santīmu monētu (attiecīgi 149.6 milj. un 89.7 milj.).

Atzīmējot Latvijas vēsturei un kultūrai nozīmīgus notikumus, kā arī aktualizējot citas sabiedrībai būtiskas tēmas, 2020. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā kolekcijas monētas "Modernisms Latvijā. 20. gs. 60. gadi" (emitēta 06.10.2020.), "Liepas lapa" (emitēta 03.11.2021.), "Ventastega" (emitēta 24.11.2020.) un "Personiskā brīvība" (emitēta 11.12.2020.). 2020. gadā Latvijas Banka izlaida 2 eiro piemiņas monētu "Latgales keramika" (apgrozībā ar 05.06.2020.).

2 EIRO PIEMIŅAS MONĒTAS

LATGALES KERAMIKA

Kalta 2020. g. *UAB Lietuvas monētų kalykla* (Lietuva)
 Monētas nacionālās puses mākslinieki: Gundega Rancāne
 (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)
 Attēlots Latgalei raksturīgs keramikas veidojums – svečturis.

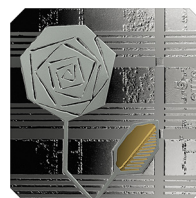
Svars: 8,50 g; diametrs: 25,75 mm; biezums: 2,20 mm
 Forma: apaļa; krāsa: ārējā daļa – sudraba, iekšējā daļa – zelta
 Sastāvs: ārējā daļa – vara un niķeļa sakausējums (Cu, Ni), iekšējā daļa – trīs slāņi: niķeļa, vara un cinka sakausējums, niķelis, niķeļa, vara un cinka sakausējums (Ni, Cu, Zn; Ni; Ni, Cu, Zn)
 Monētas josta – ar uzrakstu * DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU.
 Monētas kopējās puses mākslinieks Luks Luikss (*Luc Luyckx*)

5 EIRO KOLEKCIJAS MONĒTAS

MODERNISMS LATVIJĀ. 20. GS.

60. GADI

Svars: 26,25 g, forma: kvadrāts;
 izmērs 32,00 mm × 32,00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar atšķirīgas intensitātes matējumu un apzeltītām detaļām
 Kalta 2020. g. *UAB Lietuvas monētų kalykla* (Lietuva)
 Mākslinieki: Sandra Krastiņa (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

LIEPAS LAPA

Svars: 18,13 g, forma: neregulāra, attālumš no kātiņa iedobes līdz lapas smailei – 32,00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2020. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
 Mākslinieki: Mārcis Kalniņš (grafiskais dizains), Līgita Franckeviča (plastiskais veidojums)

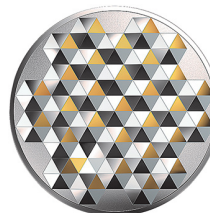
VENTASTEGA

Svars: 22,00 g, diametrs: 35,00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar dažādas intensitātes matējumu aversā un reversā un fotoluminiscējošu apdruku aversā
 Kalta 2020. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
 Mākslinieks: Ivars Drulle (grafiskais dizains un plastiskais veidojums)

PERSONISKĀ BRĪVĪBA

Svars: 22,00 g, diametrs: 35,00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar dažādas intensitātes matējumu un melnas krāsas uzdruku, apzeltījumu un spoguļvirsmu aversā un reversā
 Kalta 2020. g. *Mennica Polska S.A.* (Polija)
 Māksliniece: Beate Šņuka (grafiskais dizains un plastiskais veidojums)

2020. gadā jau otro reizi *Active Interest Media* (AIM; ASV) organizētajā *Coin of the Year Awards* konkursā Latvijas Bankas kolekcijas monēta – "Medus monēta" (2018) – atzīta par Gada monētu (*Coin of the Year*). "Medus monēta" ieguva pirmo vietu arī atsevišķā nominācijā "Gada mākslinieciskākā monēta".

2020. gadā vairākas 2019. gada monētas tika pieteiktas dalībai starptautiskos konkursos un ieguvušas godalgotas vietas. 2020. gadā Krievijas numismātikas publikāciju izdevniecības *Water Mark Publishing House* starptautiskajā konkursā "Monētu zvaigznājs" (*Coin Constellation*) atzinību guva divas 2019. gadā izdotās kolekcijas monētas: "Niklāvs Strunke" – pirmo vietu nominācijā "Mākslinieciskākā monēta" un "Brīvības cīņas (1918–1920)" – pirmo vietu nominācijā "Klasiskā monēta".

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

MAKSĀJUMU INFRASRTUKTŪRU INOVĀCIJAS

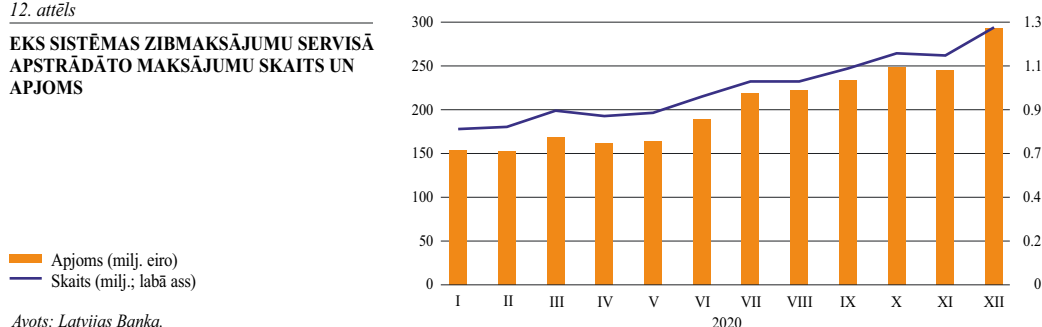
Latvijas Banka turpināja attīstīt efektīvu, drošu un inovatīvu maksājumu infrastruktūru, kas ir pamatnosacījums naudas aprites nodrošināšanai visas sabiedrības interesēs. Latvijas Banka sniedza sabiedrībai informāciju (raksti, komentāri, diskusijas konferencēs, lekcijas augstskolās) par finanšu tehnoloģiju jauninājumiem un inovatīvu maksājumu pakalpojumu attīstību, veicinot inovāciju ieviešanu maksājumu pakalpojumos un modernu maksājumu pakalpojumu plašāku izmantošanu.

2020. gadā Latvijas Banka sniedza ieguldījumu zibmaksājumu arvien plašākā izmantošanā Latvijā. Līdztekus Latvijas Bankai un trim kredītiestādēm (AS "Citadele banka", AS "SEB banka" un "Swedbank" AS), kas zibmaksājumus nodrošināja jau iepriekš, 2020. gadā tos ieviesa arī Signet Bank AS un AS BlueOrange Bank, uzsākot izmantot Latvijas Bankas EKS sistēmas zibmaksājumu servisu. Kopumā zibmaksājumi bija pieejami 90% Latvijas iedzīvotāju.

EKS sistēmas zibmaksājumu serviss 2020. gadā nodrošināja ļoti augstu (99.96%) pieejamību. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tas apstrādāja divas reizes vairāk zibmaksājumu gan skaita, gan apjoma ziņā (11.8 milj. zibmaksājumu 2.5 mljrd. eiro apjomā; sk. 12. att.). Atsevišķās dienās zibmaksājumu serviss apstrādāja līdz pat 64 tūkst. zibmaksājumu.

12. attēls

EKS SISTĒMAS ZIBMAKSĀJUMU SERVISĀ
APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN
APJOMS

Avots: Latvijas Banka.

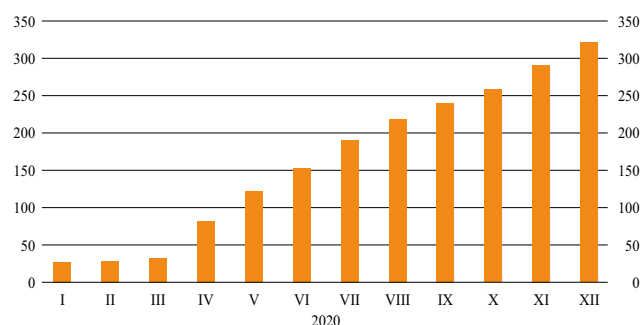
ZIBSAIŠU REĢISTRS

NODROŠINA: LATVIJAS BANKA
KREDĪTSISTĒMA

Latvijas Banka nodrošināja Zibsaīšu reģistra darbību, sniedzot iespēju kredītiestāžu klientiem zibmaksājumus un citus maksājumus veikt vēl ērtāk un ātrāk, maksājuma uzdevumā norādot tikai saņēmēja mobīlā tālruņa numuru.

2020. gada beigās Zibsaīšu reģistrā bija reģistrēts 321 tūkst. zibsaīšu jeb 13 reižu vairāk nekā iepriekšējā gada beigās. (sk. 13. att.) Zibsaīšu reģistrā tika veikti 3.7 milj. pieprasījumu (215 reižu vairāk nekā 2019. gadā). Latvijas Bankas aktīvās iesaistes rezultātā Zibsaīšu reģistru sāka plaši izmantot faktiski visas lielākās Latvijas un Igaunijas kredītiestādes. 2020. gada laikā Latvijas Banka Zibsaīšu reģistram nodrošināja 100% pieejamību.

13. attēls

ZIBSAIŠU SKAITA DINAMIKA 2020. GADĀ
(tūkst.)

Avots: Latvijas Banka.

ZIBPRASĪJUMU SERVISS

NODROŠINA: LATVIJAS BANKA
KREDĪTSISTĒMA

2020. gadā Latvijas Banka uzsāka jauna un inovatīva Zibprasījumu servisa izstrādi, tā ieviešanu plānojot 2021. gada 2. pusgadā. Zibprasījumu serviss būs starpbanku risinājums, kas ļaus nosūtīt zibenīgi ātru maksājuma pieprasījumu maksātājam, kam tas būs tikai jāapstiprina, un zibprasījuma iniciators saņems naudu. Jaunais serviss nodrošinās vēl ērtākus maksājumus starp personām, savukārt uzņēmējiem un valsts iestādēm dos iespēju, piemēram, nosūtīt maksājuma pieprasījumus, tajos iekļaujot rēķinu informāciju to tiešai apstiprināšanai (samaksai) bez maksājuma informācijas ievades. Tas padarīs maksājumu procesu vēl ērtāku, mazinās kļūdu iespējamību un veicinās rēķinu ātrāku samaksu Latvijā.

Zibmaksājumu plašāka izmantošana un zibprasījumu attīstība tika iekļautas VARAM Latvijas Digitālās transformācijas pamatnostādnēs kā būtisks ieguldījums Latvijas tautsaimniecības attīstībā nākamajos sešos gados.

Latvijas Bankas uzturētā EKS sistēma, kas atbalsta digitālo transformāciju, uzturot un attīstot zibmaksājumu servisu, uztur arī klīringa servisu. Klīringa serviss turpināja nodrošināt kredītiestāžu klientu maksājumus no konta vienā kredītiestādē uz citas kredītiestādes klienta kontu darbdienās dažu stundu laikā, maksājumu pieņemšanu, apstrādi un starpbanku norēķinu veicot septiņas reizes dienā. 2020. gada beigās EKS sistēmas klīringa servisa tiešās dalībnieces bija 12 kredītiestādes, Valsts kase un Latvijas Banka.

EKS sistēmas klīringa serviss nodrošināja klientu maksājumus eiro SEPA ietvaros Latvijas un Igaunijas kredītiestādēm un Valsts kasei. EKS sistēmas klīringa servisa pieejamība 2020. gadā bija 99.94 %, un tas apstrādāja 1.5 reizes vairāk maksājumu nekā iepriekšējā gadā, to kopējam apjomam pieaugot 1.6 reizes (sk. 14. att.). Vidēji dienā klīringa serviss apstrādāja 313 tūkst. klientu SEPA kredīta pārvedumu 537 milj. eiro apjomā.

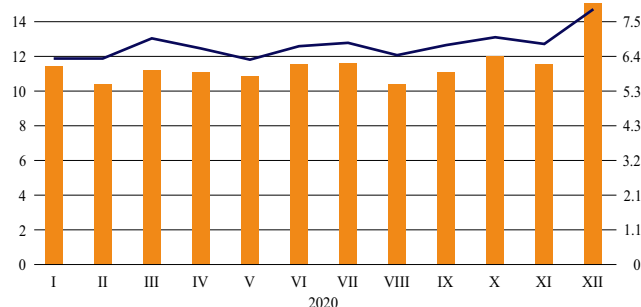
2020. gadā Latvijas Banka turpināja attīstīt EKS sistēmu, lai sagatavotos *EBA Clearing* uzturētās STEP2 sistēmas jaunā norēķina modeļa (*Continuous Gross Settlement*) izmantošanai.

14. attēls

EKS SISTĒMAS KLĪRINGA SERVISĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

— Apjoms (mljrd. eiro)
— Skaits (milj.; labā ass)

Avots: Latvijas Banka.

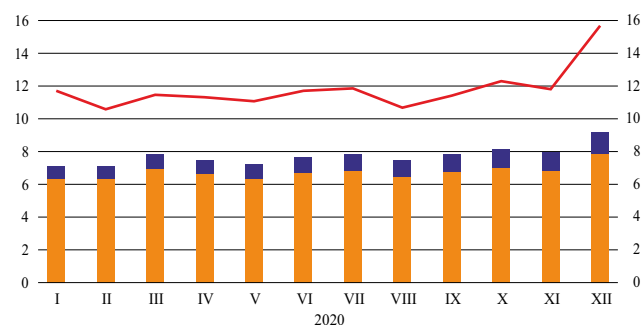
2020. gadā EKS sistēmā (zibmaksājumu servisā un klīringa servisā kopā) veikti 92.5 milj. SEPA kredīta pārvedumu 141.0 mljrd. eiro apjomā (sk. 15. att.). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu EKS sistēmā veikto maksājumu skaits palielinājās 1.5 reizes, bet apjoms – 1.6 reizes, jo pieauga EKS sistēmas dalībnieku kredītiestāžu Baltijas valstu filiāļu maksājumu skaits un apjoms.

15. attēls

EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

— Skaits (zibmaksājumu servisā veiktie maksājumi; milj.)
— Skaits (klīringa servisā veiktie maksājumi; milj.)
— Apjoms (mljrd. eiro)

Avots: Latvijas Banka.

Jau vairāk nekā gadu Latvijas Banka nodrošina inovatīvu sadarbības platformu – zibmaksājumu laboratoriju ZibLab++, ar kuras palīdzību 2020. gadā informēja tirgus dalībniekus par būtiskākajiem ar EKS sistēmas zibmaksājumu servisa, Zibsaīšu un Zibprasījumu reģistra attīstību saistītajiem notikumiem.

2020. gadā Latvijas Banka piedalījās Eurosistēmas aktivitātēs ar mērķi pētīt digitālā eiro ieviešanas tehnoloģisko iespējamību, kā arī tā ietekmi uz monetārās politikas piemērošanu un finanšu sistēmu kopumā. Eurosistēmas ietvaros Latvijas Banka uzsāka digitālā eiro ieviešanas eksperimentus, galveno uzmanību veltot klātienēs saskarnes (pirkumi veikālā ar digitālo maciņu) simulācijai.

TARGET2-LATVIJA SISTĒMAS DARBĪBA

Latvijas Banka 2020. gadā turpināja nodrošināt pasaulē trešās lielākās maksājumu sistēmas, TARGET2 sistēmas, vienas no komponentsistēmām – TARGET2-Latvija sistēmas – darbību.

Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas centrālajām bankām 2020. gadā turpināja īstenot TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem konsolidācijas projektu, kura ietvaros, izmantojot TARGET2 vērtspapīriem platformas tehnoloģijas, tiek veidota jauna maksājumu sistēma TARGET. Šīs sistēmas T2 serviss 2022. gada 21. novembrī aizstās TARGET2 sistēmu. T2 serviss, izmantojot mūsdienīgu infrastruktūru un augstas kiberdrošības risinājumus, nodrošinās plašākas kredītiestāžu likviditātes vadības iespējas un starpbanku norēķinu veikšanu, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, saskaņā ar ISO 20022 standartu. Latvijas Banka pabeidza izvērtēt T2 servisa ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, kā arī turpināja koordinēt projekta virzību Latvijā, regulāri informējot kredītiestādes un citus tirgus dalībniekus par projekta aktualitātēm un pārmaiņām. TARGET2-Latvija sistēmas kiberdrošības paaugstināšanas ietvaros Latvijas Banka koordinēja sistēmas dalībnieku apliecinājumu iesniegšanu par TARGET2 sistēmas drošības prasību un TARGET2 tīkla pakalpojumu sniedzēja galalietotāja drošības prasību ievērošanu.

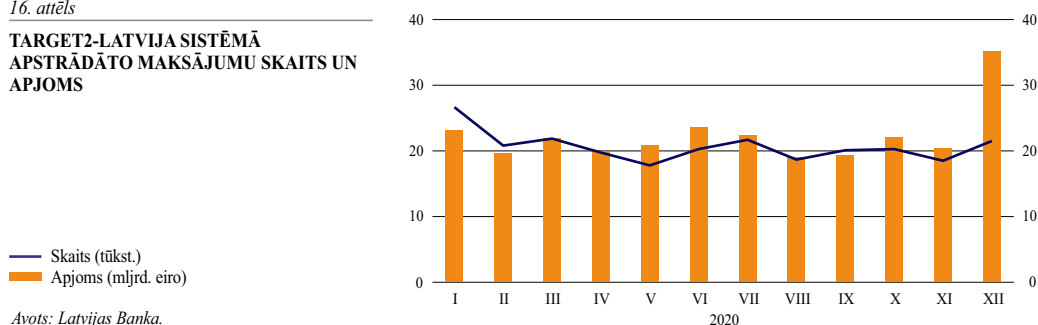
Latvijas Banka turpināja darbu pie ECMS ieviešanas projekta, uzsākot ECMS projekta ietekmes uz Latvijas Banku un Latvijas kredītiestādēm izvērtējumu. ECMS aizstās 19 Eirosistēmas centrālo banku lokālās nodrošinājuma pārvaldības sistēmas, saskaņojot monetārās politikas operāciju nodrošinājuma pārvaldīšanas procedūras un integrējot tās jaunajā TARGET sistēmā. ECMS darbības uzsākšana plānota 2023. gada novembrī.

Latvijas Banka Eirosistēmas ietvaros 2020. gadā izstrādāja risinājumus, lai nodrošinātu TARGET sistēmas ātro maksājumu norēķinu pakalpojuma TIPS sasniedzamību visā Eiropā un piedāvātu Eiropas zibmaksājumu sistēmām iespēju vēl labāk veikt savstarpējos norēķinus režīmā 24/7/365. Līdz ar to arī EKS sistēmas zibmaksājumu servisa norēķins 2021. gada beigās tiks pārcelts uz TIPS platformu. Latvijas Banka turpinās nodrošināt EKS sistēmas zibmaksājumu servisa dalībnieku sasniedzamību gan EBA CLEARING uzturētajā RT1 sistēmā, gan TIPS.

2020. gadā TARGET2 sistēmas, t.sk. TARGET2-Latvija sistēmas, pieejamība bija 99.67%. Vidēji dienā tika apstrādāts 1.0 tūkst. maksājumu 1.0 mljrd. eiro apjomā (sk. 16. att.). Maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 47.0%, savukārt kopapjoms palielinājās par 28.2%.

16. attēls

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

Avots: Latvijas Banka.

2020. gada beigās TARGET2-Latvija sistēmas dalībnieces bija 15 kredītiestādes, viena ieguldījumu brokeru sabiedrība, Valsts kase un Latvijas Banka. TARGET2-Latvija sistēma nodrošināja arī Latvijas Bankas uzturētās EKS sistēmas un SIA Worldline Latvia uzturētās karšu norēķinu sistēmas Worldline Latvia CSM starpbanku norēķinus eiro.

Latvijas Banka nodrošināja maksājumu veikšanu eiro arī tām institūcijām, kurām Latvijas Bankā atvērti norēķinu konti, bet kuras nebija Latvijas Bankas maksājumu sistēmu tiešās dalībnieces, proti, FKTK un Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām finanšu iestādēm. 2020. gadā Latvijas Banka izpildīja šādus klientu maksājumus 2.7 mljrd. eiro apjomā.

MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

2020. gada laikā, lai veicinātu Latvijas finanšu ekosistēmas attīstību, Latvijas Banka sniedza ieguldījumu Finanšu sektora attīstības plāna 2021.–2023. gadam izstrādē, t.sk. sagatavojot priekšlikumus inovāciju atbalstošas ekosistēmas veidošanai un inovāciju atbalstošas infrastruktūras pieejamības nodrošināšanai.

Latvijas Banka 2020. gadā piedalījās Eirosistēmas organizētajā 43 Eiropas valstu neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzībā, veicinot efektīvu un drošu maksājumu attīstību. Latvijas Banka līdzdarbojās arī piecu Eiropas sistēmiski nozīmīgo maksājumu sistēmu (*Systemically Important Payment Systems*; TARGET2, EURO1, STEP2-T, CORE(FR)) atbilstības ECB Regulas (ES) Nr. 795/2014 (2014. gada 3. jūlijs) par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību (ECB/2014/28) grozījumu prasībām un CROE (*Cyber Resilience Oversight Expectations*) novērtējumos, t.sk. vienojoties ar novērtēto sistēmu operatoriem par darbības plāniem atsevišķu nepilnību novēršanai un sekojot līdzi to izpildei. 2020. gadā Eirosistēma atzina *Mastercard Clearing Management System* (MCMS) par piekto sistēmiski nozīmīgo maksājumu sistēmu Eiropā un uzsāka tās pārraudzību.

Latvijas Banka veica EKS sistēmas ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmas tehnisko un operacionālo darbību, apkopojot sistēmas statistiskos datus un pārlicinoties, ka EKS sistēmas darbība un attīstība nodrošina drošu un efektīvu starpbanku maksājumu vidi Latvijā.

Latvijas Banka piedalījās Eirosistēmas izstrādātā PISA pārraudzības ietvara (*Oversight framework for electronic payment instruments, payment schemes and payment arrangements*) sagatavošanā, kas pašlaik nodots publiskām konsultācijām. PISA pārraudzības ietvaru līdztekus maksājumu instrumentiem un maksājumu shēmām plānots attiecināt arī uz maksājumu risinājumiem, kas atbalsta elektronisko maksājumu instrumentu izmantošanu (piemēram, maksājumu uzsākšanas pakalpojumi vai digitālie maciņi), kā arī tā izstrādē ņemta vērā jaunākā regulējuma, tehnoloģiju un tirgus attīstība.

Pārbaugot Latvijā izmantoto maksājumu instrumentu attīstību, Latvijas Banka regulāri, reizi pusgadā, apkopoja un analizēja datus par Latvijā veiktajiem klientu maksājumiem, pārskatus publicējot Latvijas Bankas tīmekļvietnē. Maksājumu dati tiek apkopti atbilstoši vienotai ECB statistikas metodoloģijai.

VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

2020. gadā Latvijas Banka pārraudzīja Nasdaq CSD SE, novērtējot tā darbības paplašināšanu Islandē un Islandes vērtspapīru norēķinu sistēmas pārņemšanu. Pārstāvēt Eirosistēmu kā eiro emisijas centrālo banku, Latvijas Banka veica Nasdaq CSD SE darbības gadskārtējo pārskatīšanu un novērtēja Nasdaq CSD SE atbilstību tām CSDR prasībām, kuras ir nozīmīgas Eirosistēmai. Nasdaq CSD SE tika novērtēts kā atbilstošs prasībām, vienlaikus izsakot dažus ieteikumus atsevišķu procesu uzlabošanai. Latvijas Banka turpina sekot šo ieteikumu ieviešanai.

2020. gadā Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas centrālajām bankām veica TARGET2 vērtspapīriem platformas pārraudzību, kā arī piedalījās kopējā Eirosistēmas veiktajā 17 Eiropas centrālo vērtspapīru depozitāriju uzturēto vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzībā, vērtējot šo sistēmu un centrālo vērtspapīru depozitāriju saikņu atbilstību Eirosistēmas prasībām.

2020. gadā Latvijas Banka izveidoja ESRK rekomendācijām¹ atbilstošu ar Covid-19 pandēmiju saistīto atbalsta pasākumu informācijas apkopošanas un monitorēšanas ietvaru, arī stiprinot datu apmaiņu ar AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" un tādējādi uzlabojot iespēju sekot līdzi valsts atbalsta programmu apgūšanai, veikt salīdzinājumu ar citām valstīm, kā arī analizēt atbalsta pasākumu ietekmi uz finanšu stabilitāti un citām jomām.

Minētais ietvars uzlabo Latvijas Bankas spēju konsultēt Latvijas valdību un citas valsts institūcijas. Pieaugot valsts atbalsta pasākumu lomai, būtiski palielinājās arī Latvijas Bankas iesaiste dažādu likumdošanas iniciatīvu un citu normatīvo aktu izstrādē.

2020. gadā Latvijas Banka turpināja cieši sadarboties ar valsts institūcijām NILLTPF novēršanas un sankciju jomā gan normatīvā regulējuma pilnveidē, gan veidojot Latvijas pozīciju par ES rīcības virzieniem NILLTPF novēršanas jomā, gan Latvijas nacionālā NILLTPF riska novērtēšanas ziņojuma sagatavošanā, gan piedaloties Baltijas valstu un Ziemeļvalstu reģionālā AML (*anti-money laundering*; nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana) jomas novērtējuma tvēruma izstrādē.

2020. gadā Latvijas Banka pievērsa īpašu uzmanību klimata riskiem Latvijas finanšu sektorā. Par šo tēmu "Finanšu Stabilitātes Pārskatā"² tika publicēts raksts, kurā tika apskatītas starptautiskās iniciatīvas un regulējumi šajā jautājumā, to attīstība un ietekme uz Latvijas finanšu sektoru, kā arī izvērtēta kredītiestāžu nefinanšu sabiedrībām izsniegtā kredītportfeļa pakļautība klimata riskiem un sniegti ieteikumi. Šī publikācija tika ņemta vērā Latvijas Finanšu sektora attīstības plāna izstrādē.

2020. gadā Latvijas Banka veica padziļinātu izpēti par iekšzemes nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu procentu likmes noteicošajiem faktoriem, ar ekonometrisku modeļu palīdzību analizējot apjomīgos Kredītu reģistra mikrodatu. Pētījuma rezultāti tika prezentēti Baltijas valstu centrālo banku vadītāju forumā, un par tiem notika diskusija ar Latvijas Finanšu nozares asociācijas speciālistiem.

2020. gadā SVF turpināja vērtēt Latvijas finanšu sektoru Finanšu sektora novērtēšanas programmas (*Financial Sector Assessment Program*) ietvaros, un Latvijas Bankas pārstāvji gada sākumā aktīvi sniedza SVF nepieciešamo informatīvo un analītisko atbalstu novērtējuma veikšanai, īpaši attiecībā uz stresa testiem un finanšu stabilitātes analīzi, makrouzraudzības politiku un finanšu krīzes vadību.

Latvijas Banka piedalās Finanšu stabilitātes komitejas (to veido ECB, valstu centrālo banku un uzraudzības iestāžu pārstāvji) un tās grupu darbā, sniedzot ieguldījumu eiro zonas sistēmisko risku finanšu stabilitātes novērtējumā, finanšu stabilitātes analīzes rīku izstrādē un makrouzraudzības politikas instrumentu novērtējumā. Paralēli minētajām

¹ https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/esrb.recommendation200608_on_monitoring_financial_implications_of_fiscal_support_measures_in_response_to_the_COVID-19_pandemic_3~c745d54b59.en.pdf?35a81a46f32f9b8d233f3c3d59812675

² https://datnes.latvijasbanka.lv/fsp/FSP_2020.pdf

eiro zonas darba grupām Latvijas Banka līdzdarbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās ESRK politikas un analīzes dokumentu izstrādē un viedokļa formulēšanā.

Latvijas Banka turpināja dalību Ziemeļvalstu un Baltijas valstu makroprudenciālajā forumā, kurā notika pieredzes apmaiņa par Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumiem un makrouzraudzības pasākumiem ietekmes uz finanšu stabilitāti mazināšanai. Tika arī padziļināti analizēta pensiju fondu un apdrošināšanas sabiedrību ilgtspēja.

STATISTIKA

28 STATISTIKAS VEIDI	SADARBĪBA AR RESPONDENTIEM	MĀJSAIMNIECĪBU FINANŠU NOVĒRTĒJUMS
 Ari Covid-19 apstākļos statistika 2020. gadā nodrošināta pilnā apjomā, vienlaikus veicot papildu uzdevumus.	 "Gada respondents" Pirmo reizi 2020. gadā rīkots pasākums "Gada respondents", aicinot 100 respondentu no dažādām tautsaimniecības nozarēm.	 Sākta 2020.–2022. gada mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptauja. Latvijā tā ir jau trešā šāda veida aptauja.

Latvijas Banka savu uzdevumu, t.sk. ECBS uzdevumu, veikšanai vāc un apkopo plašu statistiskās informācijas klāstu, kā arī nodrošina Kredītu reģistra darbību. Latvijas Banka statistisko informāciju izmanto, lai veiktu finanšu un makroekonomisko analīzi, izvērtētu finanšu stabilitāti, kā arī informētu sabiedrību par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā. Latvijas Bankas sagatavoto statistisko informāciju ECB izmanto Eirosistēmas monetārās statistikas un attiecīgo eiro zonas statistisko datu sagatavošanai, kā arī citu savu uzdevumu veikšanai.

Saistībā ar Latvijas Bankas darbību statistikas jomā regulāri tiek publicēta Latvijas Bankas statistikas gada programma un vidēja termiņa statistikas darba programma triju gadu posmam. Šīs programmas nodrošina pārskatāmu informāciju par Latvijas Bankas plānoto darbību statistikas jomā – gan svarīgākajiem plānotajiem jaunajiem uzdevumiem, gan statistisko datu veidiem, ko Latvijas Banka sagatavo un publicē. Latvijas Bankas 2020. gada statistikas programma tika īstenota, izņemot atsevišķus uzdevumus, kuru izpildes termiņi tika mainīti ECBS līmenī saistībā ar ECB tiesību aktu izstrādes procesa palēnināšanos Covid-19 pandēmijas ietekmē. Uz 2021. gadu tika pārcelti uzdevumi, kas paredz maksājumu statistikas un MFI bilances statistikas prasību grozījumu ieviešanu, kā arī aptaujas veikšanu par ieguldījumu fondu statistikas prasību pārmaiņu izmaksām.

Latvijas Banka Covid-19 pandēmijas apstākļos statistiku turpināja nodrošināt pilnā apjomā – 28 statistikas veidus –, vienlaikus veicot arī papildu uzdevumus. Monetārās politikas, makrouzraudzības, finanšu stabilitātes un tirgus operāciju mērķiem Covid-19 pandēmijas apstākļos bija nepieciešama atsevišķu datu ātrāka sagatavošana. Tāpēc Latvijas Bankas un ECB vajadzībām īsākā termiņā tika sagatavoti dati par vērtspapīru turējumiem, kā arī tika pilnveidota mēneša maksājumu bilances datu sagatavošana, ātrāk apstrādājot ceturkšņa maksājumu bilances sagatavošanā izmantotos datu avotus, lai iegūtu pēc iespējas precīzāku ceturkšņa maksājumu bilances operatīvo datu novērtējumu. Mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujai tika pievienots papildu jautājumu bloks par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz mājsaimniecību finansēm un nodarbinātību, kā arī papildus tika ieviesta jauna aptaujas veikšanas metode CATI, kas paredz aptaujas veikšanu telefoninterviju veidā. Jaunie apstākļi bija par iemeslu arī Kredītu reģistrā pieejamo datu paplašināšanai, ieviešot prasību sniegt ziņas par to atbalsta pasākumu veidiem, kuri sniegti sakarā ar Covid-19 izplatību. Ņemot vērā to, ka ārkārtas apstākļos nebija

pieejami CSP ceļotāju apsekojuma dati, maksājumu bilances vajadzībām nācās meklēt un izmantot citu datu avotu – SIA Worldline Latvia –, to papildinot ar administratīvajiem datiem par robežšķērsojošu personu skaita novērtējumu un ekspertu vērtējumiem, kas balstīti uz vēsturisko datu analīzi.

2020. gadā, pirmo reizi rīkojot pasākumu "Gada respondents" un organizējot Nebanku statistikas sistēmas (eSTAT sistēma) lietotāju aptauju, tika gūts apstiprinājums tam, ka sadarbības partneri Latvijas Bankas darbību statistikas jomā vērtē ļoti atzinīgi.

Lai stiprinātu sadarbību ar respondentiem un veicinātu Latvijas Bankas atvērtību un pieejamību sabiedrībai, 2020. gada februārī pirmo reizi notika statistikas pārskatu sniedzēju klātienes tikšanās ar Latvijas Bankas vadības pārstāvjiem un Statistikas pārvaldes darbiniekiem pasākumā "Gada respondents". Uz tikšanos tika aicināts 100 ar nejaušas izlases modeļa palīdzību izraudzītu respondentu, kuri 2019. gadā bija laikus (bez atgādinājuma) iesnieguši kvalitatīvus (bez labojumiem) pārskatus. Pasākumā bija pārstāvētas dažādas tautsaimniecības nozares, piemēram, finanšu, elektroenerģijas apgādes, datorprogrammēšanas, finiera lokšņu un koka paneļu ražošanas, bezvadu telekomunikācijas, dzelzceļa transporta, mežkopības, kravu iekraušanas un izkraušanas nozare. Galvenie šādas tikšanās guvumi, ko savās pozitīvajās atsauksmēs uzsvēra pasākuma dalībnieki, ir respondentu labāka izpratne par to, kāpēc sniegtie dati ir nepieciešami Latvijas Bankai un kādiem mērķiem tie tiek izmantoti, tīklošanas iespēja, kas ļauj neformālā gaisotnē pārrunāt pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas procesu un aktuālos jautājumus, kā arī labāka turpmākā sadarbība.

Latvijas Banka 2020. gada jūlijā un augustā veica respondentu aptauju par datu iesniegšanas procesu, izmantojot eSTAT sistēmu, kurā ir reģistrēti 7.6 tūkst. aktīvu lietotāju. Kopumā tika saņemti 3.9 tūkst. unikālu (t.i., uzņēmuma vai grupas pieslēguma eSTAT sistēmā reģistrētais lietotājs aptauju aizpildījis vienreiz) aizpildītu aptaujas anketu, un piecu ballu sistēmā saņemtais vidējais vērtējums bija 4.5 (augstāko vērtējumu – 5 balles – sniedza 70% aptaujas dalībnieku). Uz daļu no saņemtajiem ierosinājumiem tika atbildēts, informējot par jau esošajām eSTAT sistēmas funkcionalitātes iespējām, bet pārējie ierosinājumi tiks ņemti vērā, plānojot turpmāko eSTAT sistēmas pilnveidi.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu nosūtīšanu uz ECB, SNB, *Eurostat*, OECD, Pasaules Banku un SVF un sniedza statistisko informāciju citiem datu lietotājiem Latvijā un ārvalstīs. Lai ar informāciju laikus nodrošinātu plašu datu lietotāju loku, Latvijas Banka publicēja sagatavotos statistiskos datus savos regulārajos izdevumos un tīmekļvietnē un sagatavoja datus publicēšanai ECB izdevumos un Statistisko datu noliktavā (*Statistical Data Warehouse*), kā arī SVF izdevumos un SVF augstākā datu izplatīšanas standarta SDIS Plus ietvaros. SDIS Plus ietvaros Latvijas Banka turpināja veikt koordinējošās institūcijas pienākumus Latvijā.

Lai nodrošinātu ērtāku piekļuvi Latvijas Bankas interneta datubāzē INTS pieejamam datu klāstam, ieviesta jauna datubāzes funkcionalitāte, kas datu lietotājam sniedz iespēju iegūt saiti uz izveidoto datu tabulu izvēlētajā formātā un šo saiti izmantot automatizētai datu piekļuvei vai vairākkārtējai piekļuvei datu tabulai. Turpinājās arī Latvijas Bankas interneta datubāzē INTS publicētā datu klāsta paplašināšana, uzsākot ārvalstu valūtu pirkšanas un pārdošanas darījumu statistikas datu publicēšanu.

FINANŠU UN TAUTSAIMNIECĪBAS STATISTIKA

2020. gadā Latvijas Banka aktīvi iesaistījās jaunu ECBS prasību izstrādē statistikas jomā, paplašināja sagatavotās statistiskās informācijas klāstu, nodrošināja mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas norisi un tās datu pieejamību, veica finanšu kontu datu saskaņošanu ar valdības statistiku, kā arī piešķīra atbrīvojumus respondentiem ieguldījumu fondu statistikas jomā.

Jaunu ECBS prasību izstrāde turpinājās MFI statistikas un maksājumu statistikas jomā. MFI statistikas jomā darbība notika divos galvenajos virzienos, kas ietvēra, pirmkārt, ECB 2013. gada 24. septembra Regulas (ES) Nr. 1071/2013 par monetāro finanšu iestāžu sektora bilanci (ECB/2013/33) pārstrādātas versijas izstrādi un, otrkārt, ECBS Vienotās ziņošanas sistēmas izveidi, lai nodrošinātu datu iegūšanu un mikrodatu sniegšanu pēc to veida no kredītiestāžu informācijas sistēmām, izmantojot vienotu datu sniegšanas vārdnīcu un datu apmaiņas standartu. Minētās regulas pārstrādātajā versijā iekļautas arī MFI definīcijas tvēruma pārmaiņas, kas paredz, ka ieguldījumu brokeru sabiedrības, kuru konsolidēto aktīvu kopējā vērtība ir vienāda ar 30 mljrd. eiro vai pārsniedz šo apjomu, ir kredītiestādes atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regulā (ES) Nr. 575/2013 noteiktajam. Savukārt, lai novērtētu iespējamās izmaksas un guvumus saistībā ar ECBS Vienotās ziņošanas sistēmas ieviešanu, 2020. gadā tika uzsākta izmaksu aptauja.

Maksājumu statistikas jomā noslēdzās darbs pie attiecīgās ECB regulas grozījumu izstrādes, un tika pieņemta ECB 2020. gada 1. decembra Regula (ES) Nr. 2020/2011, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1409/2013 par maksājumu statistiku (ECB/2013/43) (ECB/2020/59), lai paplašinātu datu klāstu, kas nepieciešams maksājumu sistēmu darbības pārraudzībai, kā arī precīzākai atsevišķu rādītāju atspoguļošanai maksājumu bilances statistikā.

Latvijas Banka turpināja paplašināt sagatavotās un nosūtītās statistiskās informācijas klāstu. Tika ieviesta ECB 2018. gada 26. janvāra Regula (ES) Nr. 2018/231 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām pensiju fondiem (ECB/2018/2), nodrošinot eiro zonas līmenī saskaņotus statistiskos datus monetārās un finanšu analīzes veikšanai, kā arī tika sāktas tādas informācijas sniegšana ES valstu pensiju fondu saraksta uzturēšanas vajadzībām ECB Iestāžu un filiāļu datubāzes reģistrā, kura raksturo Latvijas privāto pensiju fondu pensiju plānus un valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldījumu plānus. Atbilstoši OECD prasībām tika uzsākta arī finanšu kontu detalizētāku datu sniegšana OECD. Turklāt tika veikta datu saskaņošana starp finanšu kontu statistiku un valdības sektora statistiku, un tika publicēta revidēta finanšu kontu datu laikerinda, sākot ar 2004. gada 1. ceturksņa datiem.

Latvijas Banka sāka 2020.–2022. gada mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptauju. Latvijā tā ir jau trešā šāda veida aptauja, kas saskaņā ar ECB prasībām tiek veikta reizi trijos gados, lai iegūtu datus par mājsaimniecību reālajiem un finanšu aktīviem, kredītsaistībām, ienākumiem, izdevumiem un patēriņu. Sadarbībā ar CSP 2020. gadā tika izveidota aptaujas izlase un veikta izlasē iekļauto mājsaimniecību intervēšana. Turklāt Latvijas Banka paplašināja pētniecībai pēc pieprasījuma pieejamo mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas anonimizēto datu klāstu ar 2017.–2019. gada aptaujas rezultātiem, un Latvijas Bankas tīmekļvietnes sadaļā "Statistika" ir publicēti pētniecības vajadzībām pieejamo anonimizēto datu datņu un datu pieprasījuma apraksti. Divu secīgi veiktu aptauju anonimizēto datu pieejamība nodrošina iespēju analizēt mājsaimniecību sektora attīstības dinamiku.

Ieguldījumu fondu statistikas jomā nozīmīgs notikums bija ECB Padomes pieņemtais 2020. gada 17. jūlija Lēmums (ES) 2020/1100, ar ko groza Lēmumu (ES) 2015/32 par atbrīvojumiem, ko var piešķirt saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1073/2013 (ECB/2020/33). Saskaņā ar minēto lēmumu Latvijas alternatīvo ieguldījumu fondi iekļauti to ieguldījumu fondu kategoriju sarakstā, kurām nacionālās centrālās bankas var piešķirt atbrīvojumu. Latvijas Banka attiecīgi alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem piešķīra paredzēto atbrīvojumu, t.i., iespēju datus saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1073/2013 ziņot vienu reizi gadā.

ĀRĒJĀ STATISTIKA

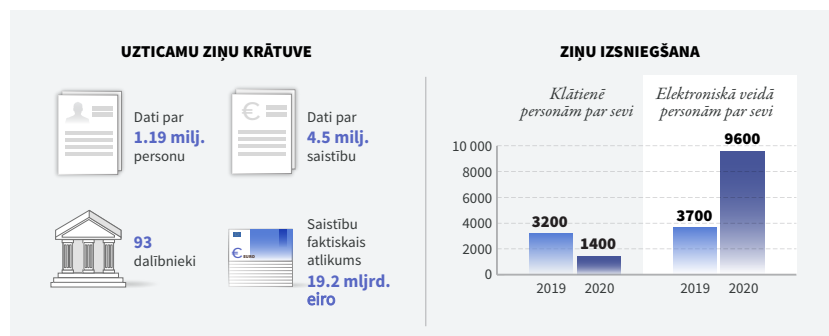
Latvijas Banka 2020. gadā pilnveidoja ārējās statistikas sagatavošanā izmantoto metodoloģiju.

Ņemot vērā to, ka atsevišķi Latvijas Bankas sagatavotie statistikas veidi ir datu avots CSP sagatavotajiem Latvijas nacionālā kopienākuma (NKI) datiem, kas tiek izmantoti ES vispārējā budžeta veidošanā, un to, ka EK veic regulāru NKI aprēķinā izmantoto datu avotu un metožu pārbaudi, Latvijas Banka sniedza papildu datus un skaidrojumus par datu sagatavošanas metodoloģiju, kā arī pilnveidoja datu sagatavošanas metodes. Papildu datu sniegšanas vajadzībām tika veikta kredītiestāžu aptauja, lai iegūtu informāciju par citu parasto ienākumu un citu parasto izdevumu sastāvu, kas ļāva CSP pārliecināties par Latvijas Bankas sniegto datu izmantojuma atbilstīgumu. Turklāt maksājumu bilancē tika ieviests papildu datu avots privātpersonu ievesto lietoto automobiļu uzskaitē preču importā.

Lai nodrošinātu maksājumu bilances datu saskaņotību ar valdības sektora statistiku, ES politikas instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu (ES fondi) atspoguļošanā ārējā statistikā tika mainīts uzskaites princips no naudas plūsmas principa uz izlietojuma principu, t.i., ES fondus atspoguļo periodā, kad ir veikti izdevumi no Latvijas valsts budžeta. Datu sagatavošanā par ārvalstīs veiktajām tiešajām investīcijām tika ieviests papildu datu avots, kas sniedz informāciju par ieguldījumiem nekustamajā īpašumā, tādējādi ļaujot precīzāk novērtēt mājāsaimniecību ārējos aktīvus.

Lai, sagatavojot mēneša maksājumu bilances datus, iegūtu pēc iespējas precīzāku ceturkšņa datu operatīvo novērtējumu, ko iegūst, summējot attiecīgo mēnešu datus, ieviesta prakse, ka vienlaikus ar ceturkšņa trešā mēneša datu sagatavošanu tiek veikta arī šā ceturkšņa pirmo divu mēnešu datu revīzija.

KREDĪTU REĢISTRS UN ANACREDIT STATISTIKA

Latvijas Banka 2020. gadā turpināja uzturēt un attīstīt Kredītu reģistru, vācot un glabājot Kredītu reģistrā ziņas par tā dalībnieku (kredītiestāžu, kredītiestāžu meitas sabiedrību (līzinga sabiedrību), citu komercsabiedrību, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm, krājaizdevu sabiedrību, apdrošinātāju un AS "Attīstības finanšu institūcija Altum") un Valsts kases aizņēmējiem un aizņēmēju galvotājiem, to kredītiem, saņemtajām garantijām (galvojumiem) un pieļautajiem maksājumu kavējumiem.

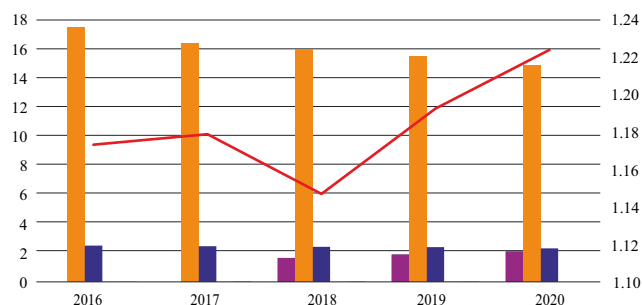
Izmantojot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, Latvijas Banka 2020. gadā turpināja katru mēnesi un katru ceturksni sniegt Kredītu reģistra ziņas *AnaCredit* atbilstoši 2016. gada 18. maijā apstiprinātās ECB Regulas (ES) Nr. 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) prasībām. *AnaCredit* apvieno vienā sistēmā eiro zonas valstu centrālo banku sniegtās ziņas par juridiskajām personām izsniegtajiem kredītiem, lai uzlabotu detalizētas informācijas par kredītiem pieejamību statistikas vajadzībām, monetārās politikas analīzei un lēmumu pieņemšanai un finanšu stabilitātes analīzei un risku novērtējumam.

2020. gada beigās Kredītu reģistrā bija 93 dalībnieki (t.sk. Valsts kase). Kredītu reģistrā bija uzkrāti dati par 1.19 milj. personu un 4.5 milj. saistību. Kredītu reģistra dalībnieku kopējais saistību faktiskais atlikums bija 19.2 mljrd. eiro, piešķirtais un vēl neizmantotais apjoms bija 4.3 mljrd. eiro (sk. 17. att.). Savukārt *AnaCredit* katru mēnesi tika sniegtas ziņas vidēji par 14.8 tūkst. juridiskajām personām piešķirto kredītu un kredītriska darījumu starp kredītiestādēm un centrālo banku ar kopējo saistību faktisko atlikumu 14.5 mljrd. eiro.

17. attēls

KREDĪTU REĢISTRA DALĪBNIKU SPĒKĀ ESOŠO SAISTĪBU ATLIKUMS UN SKAITS

Valsts kase un AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" (mljrd. eiro)
Kredītiestādes (mljrd. eiro)
Saistītās sabiedrības (mljrd. eiro)
Spēkā esošo saistību skaits (milj.; labā ass)

Avots: Latvijas Banka.

Latvijas Banka nodrošināja jebkurai personai iespēju bez maksas saņemt par sevi Kredītu reģistrā iekļautās ziņas. Covid-19 izplatība un ar to saistītie ierobežojumi 2020. gadā veicināja Kredītu reģistrā iekļauto ziņu saņemšanas digitalizāciju – klātienē izsniegto ziņu skaits samazinājās aptuveni par 55%, savukārt ziņu saņemšana elektroniskā veidā (personu elektroniskās apkalpošanas vietnē <https://manidati.kreg.lv> vai uz personas oficiālo elektronisko adresi (e-adresi)) pieauga aptuveni 2.6 reizes. Vienlaikus personu elektroniskās apkalpošanas vietne tika pilnveidota, automatizējot juridisko personu pārstāvju pieprasījumu apstrādi, ja juridiskās personas pārstāvim ir tiesības pārstāvēt šo personu atsevišķi. Tādējādi juridiskās personas pārstāvis ziņas saņem nekavējoties un šādu pieprasījumu apstrādē netiek iesaistīti Latvijas Bankas darbinieki. Ziņu saņemšanu elektroniskā veidā uz e-adresi 2020. gadā 700 reizi izmantoja arī iestādes, kurām saskaņā ar Kredītu reģistra likumu ir tiesības pieprasīt ziņas par personu saistībām (t.sk. maksātspējas procesa administratori, operatīvās darbības subjekti, tiesas u.c.).

Kredītu reģistra dalībnieki savu esošo vai iespējamo aizņēmēju un aizņēmēju galvinieku kredītpējas vērtēšanai 2020. gadā Kredītu reģistrā veica 14.5 milj. pieprasījumu (2019. gadā – 15.9 milj. pieprasījumu). Sekojot tehnoloģiju attīstībai un veicinot informācijas apmaiņu starp personām un finanšu pakalpojumu sniedzējiem elektroniskā veidā, 2020. gadā tika veikti grozījumi Kredītu reģistra likumā, kas nosaka Kredītu reģistra dalībnieku tiesības pieprasīt Kredītu reģistrā iekļautās ziņas par iespējamo aizņēmēju vai aizņēmēja galvinieku, izmantojot plašākas attālinātās identificēšanas iespējas, kā arī tiesības pieprasīt ziņas arī par personām, kuras ir esošo un iespējamo aizņēmēju un aizņēmēju galvinieku patiesie labuma guvēji. Savukārt, lai nodrošinātu pilnīgu ziņu par personas kredītvēsturi izsniegšanu, ja persona mainījusi personas kodu, 2020. gadā tika uzsākta Kredītu reģistra un ledzīvotāju reģistra sistēmu sadarbība, nodrošinot personas kodu sasaisti.

Ar 2020. gada 1. aprīli Kredītu reģistrs tika papildināts ar iespēju kā saistību veidu norādīt studiju kredītu un studējošā kredītu ar valsts galvojumu, kā arī tika uzsākta ESRK 2016. gada 31. oktobra rekomendācijas par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu (ESRB/2016/14) ieviešana, detalizējot saistību mērķu norādīšanu. Ar 2020. gada 6. maiju tika ieviestas jaunas ziņas ar norādi uz saņemtajiem atbalsta pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību, kuras pieejamas gan Kredītu reģistra dalībniekiem un Valsts kasei, lai objektīvi un patiesi varētu izvērtēt personas kredītpēju, gan Latvijas Bankai un FKTK to uzdevumu izpildei, gan arī pašai personai, tai saņemot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas par savām saistībām.

2020. gadā Latvijas Banka turpināja rūpēties par Kredītu reģistrā iekļauto ziņu kvalitāti un veikto pieprasījumu pamatotību, regulāri pārbaudot Kredītu reģistra dalībnieku veiktās darbības, kā arī pilnveidojot sadarbību ar Kredītu reģistra dalībniekiem Kredītu reģistra ziņu un *AnaCredit* ziņu kvalitātes jautājumos.

FINANŠU PAKALPOJUMI VALDĪBAI

Lai atbalstītu Latvijas budžeta maksājumu efektīvu un drošu veikšanu, 2020. gadā Latvijas Banka nodrošināja Latvijas Bankā atvērto Valsts kases norēķinu kontu apkalpošanu norēķiniem eiro un ārvalstu valūtās. Norēķinu veikšanai Valsts kase izmantoja Latvijas Bankas sniegtos maksājumu pakalpojumus, kā arī piedalījās Latvijas Bankas maksājumu sistēmās TARGET2-Latvija un EKS sistēmā kā tiešā dalībiece. 2020. gadā papildus maksājumu sistēmās apstrādātajiem Valsts kases maksājumiem Latvijas Banka veica 421 Valsts kases maksājumu eiro un ārvalstu valūtās 9.7 mljrd. eiro kopapjomā (2019. gadā – 900 darījumu 5.8 mljrd. eiro kopapjomā).

KONSULTĀCIJAS LATVIJAS BANKAS KOMPETENCĒ ESOŠAJOS JAUTĀJUMOS

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un ar Latvijas dalību eiro zonā saistītajiem ekonomikas politikas aspektiem, kā arī citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

2020. gadā Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas Saeimas un valdības pārstāvjiem, t.sk. piedalījās Latvijas Republikas Saeimas komisiju sēdēs, Ministru kabineta sēdēs un vairāku valdības veidotu komiteju un darba grupu darbā, sniedzot viedokli finanšu un tautsaimniecības attīstības jautājumos. Analizējot Latvijas tautsaimniecības attīstības perspektīvas, Latvijas Banka 2020. gadā pievērsās Covid-19 pandēmijas ietekmes uz tautsaimniecību analīzei un priekšlikumu izstrādei krīzes seku mazināšanai sniegtā valsts atbalsta instrumentu pilnveidei, kā arī nodokļu, sociālās aizsardzības un izglītības politikas jautājumiem. Latvijas Banka turpināja analizēt arī Latvijas finanšu sektora lomu tautsaimniecībā, uzsākot padziļinātu diskusiju ar finanšu sektora dalībniekiem par kreditēšanas tendencēm, to ietekmējošiem faktoriem un nākotnes attīstību Latvijā. Latvijas Banka turpināja analizēt arī breksita potenciālo ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību.

Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā, darbojoties dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās, daloties pieredzē un sniedzot tām konsultācijas un atbalstu, t.sk. ekonomisko prognožu, valsts budžeta izdevumu un ES fondu plānošanas un izlietojuma, finanšu sektora un finanšu (t.sk. maksājumu) pakalpojumu attīstības un ar NILLTPF novēršanu saistītajās jomās, kā arī citās jomās un tās regulējošo tiesību aktu un to grozījumu izstrādē.

Latvijas Bankas speciālisti turpināja līdzdarboties CSP vadītajā valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas sagatavošanas darba grupā, sagatavojot 2019. gada valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas datus un risinot ar valdības deficīta un parāda uzskaiti saistītos metodoloģiskos jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti sniedza atbalstu valdībai aktīvas Latvijas dalības nodrošināšanai ES un OECD, kā arī nodrošinot informācijas sniegšanu starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām un informācijas apmaiņu.

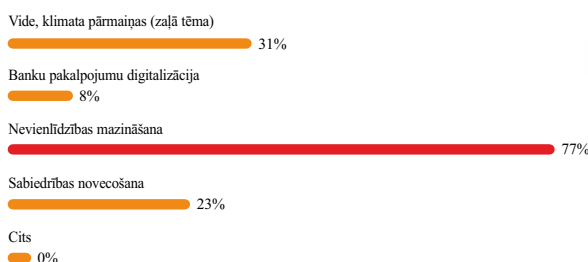
SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA

Nozīmīgākie organizāciju komunikāciju ietekmējošie un noteicošie faktori 2020. gadā bija līdzīgi visā pasaulē un visās sabiedrības grupās un tautsaimniecības nozarēs. Globāli pētījumi liecina par lielu uzticības deficītu organizācijām un to līderiem un politikas veidotājiem, un uz to nepieciešams reaģēt, atbilstoši izvēloties komunikācijas saturu, formu un tonalitāti. Savukārt Covid-19 pandēmija un nepieciešamie ierobežojošie pasākumi vispirms mainīja tieši cilvēku un organizāciju saskarsmi un komunikāciju, tādējādi ne tikai padarot noteiktas darbības neiespējamās, bet arī veicinot digitālas saziņas formas, un, protams, pati kļuva par būtisku komunikācijas satura daļu.

Latvijas Bankai šie faktori, iespējams, bija vēl būtiskāki nekā citiem. Pirmkārt, tai bija jāatgūst sabiedrības uzticība pēc dziļāka krituma 2018.–2019. gadā. Otrkārt, tās misija sniegt augstas kompetences ekspertu viedokli kā lēmumu pieņemšanai Eirosistēmā, tā Latvijas tautsaimniecības politikas veidošanai prasīja strauju pandēmijas ietekmes iekļaušanu analītiskajā ietvarā un atbilstošā komunikācijā. Treškārt, jaunie apstākļi aktualizēja inovatīvu risinājumu nepieciešamību gan darba organizācijā, gan komunikācijā ar sabiedrību, ietekmējot arī ilgtermiņa izglītojošās programmas. Jāmin arī, ka Latvijas Bankas orientācija uz sabiedrības ekonomikas pratības paaugstināšanu šajā vispārējās krīzes laikā kļuva vēl svarīgāka iedzīvotājiem un izglītības sistēmai.

18. attēls

JŪSUPRĀT, KURIEM ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS JAUTĀJUMIEM
CENTRĀLAJAI BANKAI VAJADZĒTU
PASTIPRINĀTI PIEVĒRSTIES?

Avots: dalībnieku balsojums Sli.do platformā Latvijas Bankas rīkotajā tiešsaistes diskusijā eiro zonas monetārās stratēģijas pārskatīšanas ietvaros "Mans viedoklis rīdienes ekonomikā" 2020. gada 5. novembrī.

ECB un Eirosistēmas nacionālās centrālās bankas šajā periodā veic to galvenā uzdevuma – cenu stabilitāti nodrošinošas monetārās politikas noteikšanas un īstenošanas – stratēģisku pārskatīšanu. 2020. gadā tika paveikta nozīmīgākā šā procesa daļa, plaši konsultējoties gan ar akadēmisko un profesionālo ekonomikas un finanšu vidi, gan pilsonisko sabiedrību. Latvijas Banka kopā ar Latvijas Pilsonisko aliansi iesaistīja nozīmīgākās Latvijas pilsoniskās organizācijas un ekspertus diskusijā par ekonomikas un finanšu vidi Latvijā, pandēmijas izraisīto krīzi un ilgtspējīgas attīstības iespējām kontekstā ar monetārās politikas ietekmi uz šīm norisēm un iedzīvotāju labklājību. Dzīvās domapmaiņas iznākums būs daļa no bāzes materiāla ECB Padomes diskusijai, taču konkrēts rezultāts ar ilgtermiņa ietekmi uz Latvijas Bankas komunikāciju ir gan iesaistīto pušu, gan Latvijas Bankas apņemšanās turpināt šo divvirzienu komunikācijas un uzmanīgas ieklausīšanās praksi un politiku veidojošas iestādes sarunu ar pilsonisko sabiedrību.

Lai uzlabotu izpratni par aktuālajām Latvijas tautsaimniecības norisēm, 2020. gada septembrī tika aizsākta prakse Latvijas Bankas makroekonomisko prognožu izziņošanu apvienot ar diskusiju, tajā iesaistot ekonomikas analītiķus un žurnālistus, kuri specializējas šajā tēmā. Tādējādi tiek veicināta ne tikai prognozēšanas kvalitāte, bet arī celta kopējā ekonomiskās domāšanas kvalitāte Latvijā.

Šo mērķu labad nodibināti arī kontakti ar diasporas pētniekiem Eiropā un pasaulē, tiekoties Rīgā un Briselē vēl pirms Covid-19 pandēmijas, lai radītu plašāku bāzi kvalitatīvai pētniecībai Latvijā, arī kopā ar partneriem veidojot saturu diskusijai par ES atbalsta līdzekļu izmantošanas iespējām Latvijā. Notika augsta līmeņa konference par maksājumu drošību un digitālās naudas attīstību Latvijā, kā arī vairākas globālo, Eiropas un Latvijas tautsaimniecības nākotni iezīmējošas sarunas festivālā LAMPA u.c.

Krīzes laikā sarūkot iedzīvotāju ienākumiem, pieaugot uzkrājumu un atdevi nesošu ieguldījumu nozīmei, kā arī apdomīgas kredītu izmantošanas vajadzībai, sabiedrībā palielinās interese par ekonomikas un finanšu pratības jautājumiem. Savukārt šo tēmu aktualizāciju skolās noteica projekta Skola2030 pakāpeniska ieviešana un skolotāju vajadzība pēc saturiski un metodiski piemērotiem materiāliem, kas atbilstu jaunajai uz reālo dzīvi, praksi, "lielā laukuma" izpratni centrētajai pieejai. Turklāt attālinātais mācību process paātrināja tehnoloģiju attīstību un nostiprināja jauniešu komunikācijas un informācijas iegūšanas paradumus digitālajā formātā. Tāpēc Latvijas Bankas galvenais uzdevums ekonomikas pratības veicināšanā bija iespējami precīzā un mūsdienīgā veidā atbalstīt šīs iedzīvotāju un skolu vajadzības.

2020. gada septembrī Latvijas Banka tās ekonomikas izglītības vietnē "Naudas skola" sāka pakāpeniski publicēt digitālu mācību līdzekli "Mana ekonomika", kas saturiski un metodoloģiski palīdz 1.–12. klašu skolotājiem vispārizglītojošās skolās mācīt ekonomikas saturu sociālo zinību priekšmetos. Gada beigās jau puse sociālo zinību un ekonomikas skolotāju lielākā vai mazākā mērā izmantoja šo iespēju, un Latvijas Banka saņem daudz pozitīvu atsauksmju un ieteikumu mācību līdzekļa turpmākai pilnveidei (sk. 19. att.).

"Mana ekonomika" ir dzīvs, uz pārmaiņām

tautsaimniecībā un izglītībā reaģējošs materiālu kopums. Ņemot vērā, ka tieši no skolotāju zināšanām un prasmes atkarīgs rezultāts – skolēnu un sabiedrības zināšanas ilgtermiņā – un to, ka paši skolotāji kā otro vajadzību aiz kvalitatīviem mācību materiāliem norāda piemērotus kursus metodikā un saturā, Latvijas Banka sadarbībā ar Valsts Izglītības satura centru jau no 2021. gada veidos ekonomikas un finanšu skolotāju mācību un savstarpējas pieredzes apmaiņas platformu – seminārus uz "Mana ekonomika" bāzes. Papildus minētajam 2020. gadā skolotāji, skolēni un citi interesenti ieguva Latvijas Bankas zināšanu centra "Naudas pasaule" virtuāla apmeklējuma iespējas vietnē "Naudas

19. attēls

SOCIĀLO ZINĪBU UN EKONOMIKAS SKOLOTĀJU VĒRTĒJUMS LATVIJAS BANKAS SNIEGTAM ATBALSTAM. KĀ JŪS VĒRTĒJAT LATVIJAS BANKAS DARBĪBU EKONOMISKĀS IZGLĪTĪBAS UN FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANĀ?

- Labi (9 + 10)
- Drīzāk labi (6 + 7 + 8)
- Drīzāk slikti (3 + 4)
- Slikti (1 + 2)
- Grūti pateikt / NA

2020

Vidējais vērtējums 10 punktu skalā, kur 1 nozīmē "ļoti slikti", bet 10 nozīmē "ļoti labi"

Avots: SIA "LATVIJAS FAKTI", 2020.

skola", kas 2021. gadā, ņemot vērā pandēmijas turpināšanos, kā arī skolotāju ilgtermiņa vajadzības attālinātam mācību procesam, tiks papildinātas ar attālināta apmeklējuma un lekciju iespēju.

Minētie virtuālie formāti finanšu pratības projektu īstenošanā ir ļoti svarīgs, bet ne vienīgais virziens, kur Latvijas Banka radusi iespēju, kā inovatīvi, izmantojot tehnoloģiju iespējas, veidot saziņu ar iedzīvotājiem un organizācijām jaunajos apstākļos. Latvijas Bankas organizētā gadskārtējā tautsaimniecības konference bija viens no pirmajiem tāda mēroga Eiropas Centrālo banku sistēmas un arī Latvijas pasākumiem, kas pilnībā notika attālināti, tehniski nevainojamā kvalitātē, turklāt dodot iespēju dalībnieku iesaistei. Lai sniegtu Latvijas Bankas klientiem jeb sabiedrības pārstāvjiem nepieciešamo informāciju, Latvijas Bankas tīmekļvietnē radīta virtuālā asistente Mona, kas darbojas visu diennakti katru dienu un nodrošina efektīvu resursu izmantošanu.

Kopumā Latvijas Banka ar lielāku atvērtību un aktīvu līdzdalību sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā ir atjaunojusi sabiedrības uzticēšanos, kopš 2020. gada aprīļa pozitīvi noskaņoto iedzīvotāju īpatsvaram atgriežoties 60% līmenī un, neraugoties uz pandēmijas radītajiem ekonomiskās un sociālās dzīves satricinājumiem, saglabājoties 54–60% robežās.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM

LATVIJAS INTERESES SVF Latvijas Banka tās prezidenta Mārtiņa Kazāka personā pārstāvēja Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs.	LATVIJA EIRO ZONĀ Dalība ECB Padomes sēdēs. Latvijas Bankas darbinieki piedalās 138 ECBS komitejās, darba grupās, mērķa grupās un 12 citās ES darba grupās.
--	---

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

2020. gadā Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. SVF politikas prioritārie jautājumi galvenokārt bija saistīti ar norisēm pasaules tautsaimniecībā un finanšu sistēmā. 2020. gadā SVF īpašu uzmanību pievērta Covid-19 pandēmijas izraisītajai krīzei un finansiālās palīdzības sniegšanai vairāk nekā 80 pasaules valstīm. Šim nolūkam tika pilnveidoti finansiālās palīdzības instrumenti, t.sk. parādu apkalpošanas izmaksu sloga mazināšanai trūcīgajām valstīm. Tika uzsākta visaptverošas stratēģijas izstrāde attīstības valstu atbalstam, ņemot vērā to augstos parāda līmeņus. Turpinājās arī sarunas par SVF resursiem, par klimata pārmaiņu problemātiku un nevienlīdzību.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.3% balsu.

2020. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām.

2020. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB. 2020. gada sākumā Latvijas Banka aktīvi līdzdarbojās inovāciju ekspertu darba grupā, kas sagatavoja Eirosistēmas

pieteikumu SNB inovāciju centra (*BIS Innovation Hub*) izveidei. Latvijas Banka piedalījās konsultācijās un diskusijās par centrālo banku līdzšinējiem sasniegumiem inovāciju attīstībā un iespējām nodrošināt mītni SNB inovāciju centram Eiropā. 30. jūnijā BIS atbalstīja Eirosistēmas pieteikumu un paziņoja par SNB inovāciju centra (BISIH) izveidi ECB/Eirosistēmā ar divām atrašanās vietām (Frankfurtē un Parīzē). Latvijas Banka turpinās savu līdzdarbošanos centrālo banku inovāciju jomā.

2020. gadā sākumā, pirms stājās spēkā ar Covid-19 pandēmiju saistītie ierobežojumi, Latvijas Banka Rīgā organizēja vairākus pasākumus ar dažādu valstu centrālo banku un ECB ekspertu pārstāvju piedalīšanos, t.sk. pētniecības un mācību seminārus.

Turpinājās arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku sadarbība, t.sk. diskusijas par centrālajām bankām aktuāliem jautājumiem. Ilggadējās Baltijas valstu centrālo banku sadarbības ietvaros Rīgā tika organizēti ekspertu semināri un augsta līmeņa tikšanās.

DARBĪBA ILGTSPĒJAS JOMĀ

Ilgtspējas jautājumi arvien vairāk nonāk arī centrālo banku darba kārtībā. 2020. gadā ECB prezidente Kristīne Lagarda (*Christine Lagarde*) šo iezīmēja kā nozīmīgu tēmu ECB nākotnes darbībā: "Mūsu stratēģijas izvērtējuma ietvaros mēs noskaidrosim, kādās jomās un kādos veidos klimata pārmaiņu jautājums un cīņa pret klimata pārmaiņām var reāli ietekmēt mūsu politiku."

ECB ir definējusi, ka tā klimata pārmaiņu problēmas risināšanā darbojas četrās svarīgās kompetences jomās: tautsaimniecības analīze, banku uzraudzība, monetārā politika un ieguldījumu portfeļi, finanšu stabilitāte.¹

Latvijas Banka 2020. gadā sāka aktīvi formulēt savu viedokli zaļās ekonomikas un ilgtspējas jautājumos, gan piedaloties dažādu formātu diskusijās, gan izveidojot iekšējo darba grupu ilgtspējas jautājumu koordinēšanai Latvijas Bankā.

2020. gada septembrī sarunu festivālā LAMPA notika diskusija "Eiropas zaļais kurss un ekonomikas atveseļošanās pēc Covid-19 krīzes", kurā piedalījās EK priekšsēdētāja izpildvietnieks Valdis Dombrovskis, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Juris Pūce, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore Līga Meņģelsone un Latvijas Bankas prezidents Mārtiņš Kazāks.²

Dalībnieki diskutēja par Eiropas zaļā kursa un Ekonomikas atveseļošanas plāna ietvaru, nozīmi un ietekmi uz Latvijas tautsaimniecības attīstību, par to, kā veicināt sabiedrības izpratni par Eiropas un Latvijas klimata un krīzes pārvarēšanas politiku, kā izmantot iespēju piedalīties klimatneitralitātes sasniegšanā un zaļās ekonomikas veidošanā.

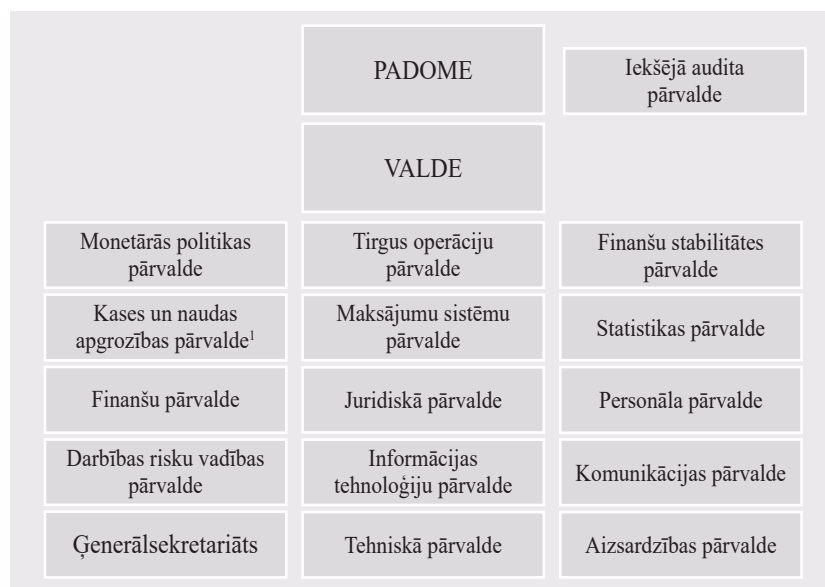
Latvijas Banka 2020. gadā pievienojās NGFS (*Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System*) – forumam, kurā kopā ar citām nacionālajām centrālajām bankām tiek pētīta klimata pārmaiņu ietekme uz tautsaimniecību un finanšu sektoru, meklēti risinājumi un labākā prakse.

Ilgtspējas un zaļās ekonomikas tēmas būs svarīgas Latvijas Bankas darba aktualitātes nākamajos gados. Latvijas Bankas analītiskā jauda un ilgtermiņa skats uz tautsaimniecību ļauj tai kļūt par nozīmīgu viedokļu līderi šajā jomā.

¹ https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/climate/html/index_lv.html

² <https://festivalslampa.lv/en/video-archive/1387>

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA

LATVIJAS BANKAS PADOME

Latvijas Bankas padome pieņem lēmumus Latvijas Bankas vārdā. Latvijas Bankas prezidenta, prezidenta vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir pieci gadi. Līdzšinējie Latvijas Bankas padomes locekļi savus amata pienākumus turpina pildīt līdz sešu gadu pilnvaru laika beigām. Līdz 2020. gada 12. martam (pilnvaru laika beigām) Latvijas Bankas prezidenta vietnieka pienākumus pildīja Zoja Razmusa. Savukārt 2020. gada 30. septembrī darbu Latvijas Bankas padomē beidza Latvijas Bankas padomes locekle Vita Pilsuma. Latvijas Republikas Saeima 2020. gada 5. martā apstiprināja Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāju Māri Kāli Latvijas Bankas prezidenta vietnieka amatā; darbu šajā amatā viņš uzsāka 2020. gada 13. martā. 2020. gadā darbam Latvijas Bankas padomē Latvijas Republikas Saeima ievēlēja divus jaunus Latvijas Bankas padomes locekļus: 2020. gada 5. martā – Zitu Zariņu, kas darbu uzsāka 2020. gada 15. aprīlī, un 2020. gada 1. oktobrī – Andri Vilku, kas darbu uzsāka 2020. gada 16. novembrī. Latvijas Bankas padomes sastāvs 2020. gada beigās bija šāds:

- prezidents
- prezidenta vietnieks
- padomes locekļi:

Mārtiņš Kazāks;
Māris Kālis;
Arvils Sautiņš,
Aivars Skopiņš,
Andris Vilks,
Zita Zariņa.

Latvijas Bankas padomes sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. 2020. gadā notika 22 Latvijas Bankas padomes sēdes, kurās tika pieņemti lēmumi monetārās politikas instrumentu lietošanas, ieguldījumu pārvaldīšanas, skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšanas, statistikas nodrošināšanas, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības un pārraudzības, Kredītu reģistra darbības, ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas licencēšanas un uzraudzības u.c. Latvijas Bankas darbības, pārvaldības un organizācijas jautājumos.

LATVIJAS BANKAS VALDE

Latvijas Bankas praktiskā darba veikšanai un operatīvajai vadīšanai Latvijas Bankas padome izveidojusi pastāvīgi strādājošu Latvijas Bankas valdi.

¹ Ar 2021. gada 1. martu – Naudas apgrozības pārvalde.

Sakarā ar līdzšinējā Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja Māra Kāļa ievēlēšanu Latvijas Bankas prezidenta vietnieka amatā ar 2020. gada 13. martu Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietniece Ilze Posuma vienlaikus pilda arī Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja pienākumus.

Ievērojot Latvijas Republikas Saeimas 2019. gada 21. novembrī pieņemtos grozījumus likumā "Par Latvijas Banku", ar 2020. gada 1. martu Latvijas Bankas valdes locekļu skaits tiek samazināts no 6 uz 4. Latvijas Bankas valdes sastāvs 2020. gada beigās bija šāds:

- valdes priekšsēdētāja p.i., valdes priekšsēdētāja vietniece **Ilze Posuma;**
- valdes locekļi: **Jānis Caune,**
Raivo Vanags.

Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" u.c. tiesību aktu prasības un īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus.

LATVIJAS BANKAS DARBINIEKI

Latvijas Bankā 2020. gada beigās strādāja 421 darbinieks, t.sk. 9 darbinieki, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2019. gada beigās – attiecīgi 479 darbinieki un 10 darbinieku). 2020. gada beigās 59% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 41% – sievietes. 2020. gadā Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES strādāja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašējs.

2020. gadā turpinājās Latvijas Bankas struktūras pilnveide.

Ar 2020. gada 1. jūniju Maksājumu sistēmu pārvaldes Kredītu reģistra daļa tika iekļauta Statistikas pārvaldē, izveidojot jaunu Reģistru daļu un tādējādi nodrošinot tās atbilstošu funkcionālo un strukturālo piederību.

Ņemot vērā, ka, attīstoties inženiertehniskajām drošības sistēmām, to darbība arvien vairāk kļūst saistīta ar informācijas tehnoloģijām, no 2020. gada 1. jūnija Tehniskās pārvaldes Drošības sistēmu daļa tika iekļauta Informācijas tehnoloģiju pārvaldes sastāvā, pārdēvējot to par Inženiertehnisko drošības sistēmu daļu.

Ar 2020. gada 1. jūliju Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvalde tika sadalīta divās atsevišķās struktūrvienībās, izveidojot Ģenerālsekretariātu un Komunikācijas pārvaldi.

Latvijas Bankas budžeta komiteja	Latvijas Bankas investīciju komiteja
Latvijas Bankas dāvanu novērtēšanas, kustamās mantas atsavināšanas un norakstīšanas komisija	Latvijas Bankas licencēšanas komisija
Latvijas Bankas darbības risku pārraudzības komiteja	Latvijas Bankas monētu dizaina komisija
Latvijas Bankas ētikas komiteja	Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija
Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija	Latvijas Bankas revīzijas komiteja
	Latvijas Bankas stratēģiskās attīstības un inovāciju vadības komiteja

Lai nodrošinātu kvalitatīvu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2020. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes, prezidenta vai valdes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas.

Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija lēma par bojāto eiro un lata apgrozības naudas zīmju apmaiņu, īstenoja naudas zīmju ar viltojuma pazīmēm un viltoto naudas zīmju identifikācijas, uzskaites, glabāšanas un iznīcināšanas kontroli, reģistrēja skaidrās naudas apstrādes iestādes un anulēja to reģistrāciju, kā arī kontrolēja skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību. Lai nodrošinātu ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai kā finanšu pakalpojumam izvirzīto prasību izpildi, Latvijas Bankas licencēšanas komisija izsniedza, pārreģistrēja un pārrakstīja licences kapitālsabiedrībām ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā un kontrolēja licencēto kapitālsabiedrību darbību.

Darbības risku, t.sk. fiziskās drošības risku, pārvaldīšanas procesu pārraudzīja Latvijas Bankas darbības risku pārraudzības komiteja.

Latvijas Bankas ētikas komiteja pārraudzīja "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" īstenošanu.

Latvijas Bankas budžeta komisija Latvijas Bankas budžeta vadības procesā veicināja Latvijas Bankas finanšu resursu lietderīgu izmantošanu. Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija šo mērķi īstenoja Latvijas Bankas veikto iepirkumu jomā. Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādāja un noteica finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas stratēģiju un taktiku.

Latvijas Bankas revīzijas komiteja Latvijas Bankas padomes uzdevumā pārraudzīja iekšējā audita funkciju, Latvijas Bankas ārējo revidentu darbību un finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī veicināja Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmas darbību.

2020. gada 1. jūnijā tika izveidota jauna Latvijas Bankas stratēģiskās attīstības un inovāciju vadības komiteja, kuras mērķis ir koordinēt stratēģisko plānošanu un vadību, kā arī veicināt inovāciju ieviešanu Latvijas Bankā.

PĀRVALDĪBAS PRINCIPI UN ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas pārvaldība nodrošina likumā "Par Latvijas Banku" un citos normatīvajos aktos noteikto uzdevumu kvalitatīvu izpildi. Latvijas Bankā izmantotais pārvaldības modelis dod iespēju atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā un novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus.

2020. gadā, īstenojot Latvijas Republikas Saeimas uzdoto, Ministru kabinets atbalstīja Finanšu ministrijas sadarbībā ar Latvijas Banku un FKTK sagatavotus likumprojektus par FKTK pievienošanu Latvijas Bankai.

Atbalstītie likumprojekti kopā ar 24 pavadošajiem likumprojektiem tiks nosūtīti ECB. Pēc atzinuma saņemšanas no ECB likumprojekti tiks iesniegti Valsts kancelejā tālākai virzībai uz Saeimu.

Plānots, ka apvienotā institūcija sāks darbu 2023. gada 1. janvārī.

2020. gadā, pārvaldot Latvijas Bankas operacionālo darbību, galvenā uzmanība tika pievērsta Latvijas Bankas darbības organizēšanai, ņemot vērā Covid-19 pandēmijas apstākļus.

Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtības, kā arī Latvijas Bankas prioritārie mērķi ir pamats darbības īstenošanai un attīstības plānošanai. Katru gadu tiek vērtēts noteikto mērķu sasniegšanā paveiktais, vienlaikus ikdienā tiek uzraudzīta funkciju un procesu izpilde un īstenota regulāra darba plānu izpildes kontrole.

RESURSU PĀRVALDĪBA

PERSONĀLA RESURSI

Latvijas Banka 2020. gadā turpināja īstenot personāla politikas pamatprincipus, efektīvā personāla atlases procesā piesaistot kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veidojot ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi un veicinot profesionālo pilnveidi.

Latvijas Banka personāla attīstības un izaugsmes veicināšanas nolūkā līdzīgi kā iepriekšējos gados izmantoja darbinieku rotāciju un paaugstināšanu amatā.

Latvijas Banka piedalījās R. Šūmana vārdā nosauktajā ECBS un VUM darbinieku mobilitātes programmā, kuras galvenais mērķis ir daudzpusēja, uz projektiem balstīta darba pieredzes apmaiņa. Programmas ietvaros *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* projektā piedalījās Kases un naudas apgrozības pārvaldes speciāliste un Informācijas tehnoloģiju pārvaldes speciālists. Darbu SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomnieka amatā turpināja 2018. gadā nominētā Latvijas Bankas darbiniece.

2020. gadā, t.sk. ņemot vērā ierobežojumus saistībā ar Covid-19 un aktīvi izmantojot attālināto mācību iespējas, Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt profesionālās zināšanas monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, finanšu tirgus, finanšu institūciju uzraudzības, statistikas, finanšu grāmatvedības, iekšējā audita, personāla vadības, juridiskajā, risku vadības, vērtspapīru operāciju, naudas apstrādes procesa uzraudzības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki turpināja profesionālo zināšanu pilnveidi starptautiskajās profesionālās sertifikācijas programmās.

Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 0.5% no darba samaksas apjoma (2019. gadā – 1.3%).

FINANŠU RESURSI

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem. Latvijas Banka nesaņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 70% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. Latvijas Banka 2020. gadā guva 26.7 milj. eiro peļņu, no kuras valsts ieņēmumos ieskaitāmi 18.7 milj. eiro. Latvijas Bankas pēdējo piecu gadu kopējā peļņa ir 104.0 milj. eiro, bet ieskaitījums valsts ieņēmumos – 71.0 milj. eiro.

Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar finanšu aktīvu pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu. Finanšu aktīvu pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajam "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtībā" noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu vidējā termiņā pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eurosistēmas īstenoto monetāro politiku. Savukārt ar monetārās politikas īstenošanu saistītās operācijas Latvijas Banka veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Dalības Latvijas Bankas organizētajās Eurosistēmas monetārās politikas operācijās kārtību".

Lai nodrošinātu vispusīgu un caurredzamu informāciju par Latvijas Bankas finanšu darījumiem, finanšu riskiem un to vadību, kā arī Latvijas Bankas darbības rezultātiem, Latvijas Banka sagatavo un publisko gada finanšu pārskatus. Tos sagatavo saskaņā ar ECBS saistošo ECB tiesību aktu par grāmatvedību un finanšu pārskatiem obligātajām prasībām un Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības

politiku", kārtējot grāmatvedību atbilstoši Latvijas Bankas valdes pieņemtajai "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības kārtībai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas tīmekļvietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam. Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas budžeta vadības kārtību", kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kurā noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Budžeta vadības un plānošanas ietvaros Latvijas Banka pastāvīgi izvērtē katra projekta mērķtiecību, izmaksas un cilvēkresursus, lai nodrošinātu lietderīgu līdzekļu izmantošanu. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Latvijas Bankas padomes izveidota budžeta komiteja vērtē Latvijas Bankas valdes sagatavoto budžeta projektu un pārrauga budžeta izpildes gaitu. Savukārt Latvijas Bankas valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavo un iesniedz Latvijas Bankas budžeta komitejai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri kontrolē budžeta izpildes gaitu.

INFRASTRUKTŪRAS RESURSI

Inženiertehniskie infrastruktūras resursi

Latvijas Banka nodrošina un uztur tās darbībai nepieciešamo infrastruktūru. Latvijas Bankas ēkās veikti ēku uzturēšanai nepieciešamie būvdarbi.

2020. gadā ēkā K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, veikta centrālās ieejas pārbūve un Rīgas filiāles ēkā veikta atsevišķu telpu dubultās grīdas atjaunošana.

Informācijas un tehnoloģiju resursi

2020. gadā veikta Kredītu reģistra, maksājumu sistēmu, statistikas u.c. informācijas apmaiņā ar kredītiestādēm un citiem finanšu nozares dalībniekiem plaši izmantotās paaugstinātās drošības sistēmas tehnoloģiskā modernizācija.

Ieviesta Bankas informācijas sistēmas T24 jaunā versija, tādējādi nodrošinot papildu funkcionalitāti un iespējas, kā arī atbilstību jaunākajām tehnoloģiskajām prasībām.

Īstenota vairāku Latvijas Bankas informācijas sistēmu un servisu pilnveide, gan ieviešot nozīmīgas papildu iespējas, gan veicot tehnoloģiskus uzlabojumus, t.sk. uzlabojot efektīvam attālinātajam darbam nepieciešamo infrastruktūru un tās drošību.

Pilnveidoti inženiertehnisko drošības sistēmu risinājumi, gan palielinot nozīmīgu komponentu drošību, gan augstāku integrācijas un efektivitātes līmeni, gan kopumā iekļaujot tās vienotā informācijas tehnoloģiju infrastruktūrā.

Veikti Kredītu reģistra un sistēmu infrastruktūras kiberdrošības testi un ieviesti nozīmīgi papildu drošības risinājumi un procedūras, lai mazinātu ar informācijas drošības, kiberdrošības un aktuālākajiem tehnoloģiskajiem apdraudējumiem saistītos riskus.

Vides resursi

Latvijas Banka ir videi draudzīga iestāde, kas rūpējas par vides resursu efektīvāku izmantošanu.

Laika gaitā veikti vairāki pasākumi, lai samazinātu papīra (attiecīgi arī tā ražošanai nepieciešamo resursu) izmantošanu, t.sk. pilnībā elektronizēta dokumentu aprīte Latvijas Bankā un pēc iespējas arī ar ārējiem sadarbības partneriem, tādējādi būtiski samazinot dokumentu drukāšanas nepieciešamību un vienlaikus paātrinot dokumentu apriti. Izmantotais papīrs tiek nodots otrreizējai pārstrādei.

Tiek izmantots drukas iekārtu izejmateriālus (toneri, tinti un papīru) taupošs drukāšanas režīms, nodrošinot mazāku to patēriņa apjomu un nepieciešamā papīra daudzumu (izmantojot abpusējās drukāšanas iespējas). Darbinieki aicināti izmantot ekonomiskāku informācijas drukāšanas režīmu, izvērtējot drukāšanas (īpaši krāsainu materiālu drukāšanas) nepieciešamību.

Energoefektivitātes jomā Latvijas Bankā, īstenojot tehnisko iekārtu modernizācijas projektus, uzmanība tiek pievērsta arī jauno iekārtu energopatēriņam. Energoefektivitātes rādītājs tiek ņemts vērā, atjaunojot datortehniku un citas tehniskās iekārtas, kā arī apgaismojuma risinājumu pilnveidē.

RISKU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankā pārvalda finanšu un darbības riskus. Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas mērķi un pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistematiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārtraugot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt:

- Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus;
- Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t.sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Finanšu riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, t.sk. tirgus risku (cenās, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisku un likviditātes risku, ievēro pieļaujamos finanšu risku ierobežojumus un parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu.

Ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtību".

Ieguldījumus Latvijas Bankā pārvalda, tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Katram ieguldījumu portfeļa veidam noteikto parametru, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu un ienesīgumu, ievērošanu kontrolē Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa. Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārtrauga ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par

notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

Latvijas Bankas darbības riski tiek pārvaldīti ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem Latvijas Bankas procesu neatbilstošas vai kļūdainas izpildes, darbinieka darbības vai bezdarbības, Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras, informācijas sistēmu, pārejās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieciejamības vai ārēju apstākļu dēļ.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie ir atbilstības riski (t.sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, NILLTPF novēršanas un darba vides aizsardzības jomā), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu riski (t.sk. kiberdrošības riski). Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, identificējot un novērtējot risku un atkarībā no šā vērtējuma nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību.

Atbilstības riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas, t.sk. Latvijas Bankas amatpersonu un darbinieku, darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t.sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apmērā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas objektā esošu personu, Latvijas Bankas objektu un tajos esošo vērtību, vērtību pārvaldījumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fizisko drošību.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, kā arī vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Banku nekavētu laikus sniegt neklasificētu informāciju sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu riskus, t.sk. kiberdrošības riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības, nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

2020. gadā darbības risku pārvaldīšanas jomā galvenā uzmanība bija pievērsta ar Covid-19 pandēmiju, kā arī ar attālināto darbu saistīto risku pārvaldīšanai. Sakarā ar Covid-19 infekcijas straujo izplatīšanos izsludinātā ārkārtējā situācija, t.sk. noteiktie ierobežojumi, nav ietekmējusi Latvijas Bankas darbību, un Latvijas Banka ir nodrošinājusi savu funkciju nepārtrauktu izpildi pilnā apmērā.

Latvijas Banka nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t.sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un iemaņas regulāri rīko mācības un testus.

IEKŠĒJAIS AUDITS UN ĀRĒJĀ REVĪZIJA

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz Latvijas Bankas vadībai objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par Latvijas Bankas pārvaldības, risku pārvaldīšanas, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas Latvijas Bankas darbības pilnveidei. Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde.

Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku" un Iekšējā audita pārvaldes nolikumu. Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipus", "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" reizi piecos gados vērtē arī ārējais vērtētājs. 2020. gadā ārējo novērtējumu veica PricewaterhouseCoopers SIA, un šis novērtējums apstiprināja iekšējā audita darbības atbilstību minētajiem standartiem un "Ētikas kodeksam".

Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējos auditus plāno un veic, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem Iekšējā audita pārvaldes vadītājs ziņo Latvijas Bankas padomei un Latvijas Bankas valdei. Iekšējā audita pārvalde reizi ceturksnī iesniedz Revīzijas komitejai ziņojumu par apstiprinātā iekšējo auditu gada plāna izpildes gaitu, veiktajiem iekšējiem auditiem, to rezultātiem un konstatētajiem trūkumiem, audita ziņojumos minēto trūkumu novēršanas gaitu un citu būtisku informāciju. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

Iekšējā audita pārvalde veic iekšējos auditus arī saskaņā ar Eirosistēmas/ECBS/VUM Iekšējo auditoru komitejas auditu plānu. 2020. gadā Iekšējā audita pārvalde veica četrus šādus iekšējos auditus Latvijas Bankā. Iekšējā audita pārvaldes darbinieki iesaistās arī citu Eirosistēmas/ECBS/VUM iekšējā audita uzdevumu izpildē, un 2020. gadā Iekšējā audita pārvaldes darbinieki strādāja trijās darba grupās, kas ir atbildīgas par Eirosistēmas/ECBS/VUM iekšējo auditu plānošanu un izpildi un darba organizāciju.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas finanšu pārskatu revīziju veic ECB Padomes ieteikti un ES Padomes apstiprināti neatkarīgi ārējie revidenti. Par Latvijas Bankas 2020.–2024. gada finanšu pārskatu revidentu apstiprināta zvērinātu revidentu komercsabiedrība SIA "ERNST & YOUNG BALTIC".

Iekšējā audita un Latvijas Bankas ārējā revidenta, kas veic Latvijas Bankas gada finanšu pārskatu revīziju, darbību pārrauga Latvijas Bankas revīzijas komiteja.

LATVIJAS BANKAS 2020. GADA FINANŠU PĀRSKATI

BILANCE

53

LATVIJAS BANKAS 2020. GADA FINANŠU PĀRSKATI

		(gada beigās; tūkst. eiro)	
	Skaidrojums ¹	2020	2019
AKTĪVI			
Zelts un zeltā izteiktās prasības	6.	330 139	289 043
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7.	3 970 780	3 688 972
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu		142 411	149 082
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		3 828 369	3 539 890
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	8.	333 706	460 415
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9.	119 143	90 139
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	10.	1 260 000	12 250
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas		1 260 000	12 250
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11.	120	8
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12.	11 129 440	8 721 137
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri		10 008 456	7 636 472
Pārējie vērtspapīri		1 120 984	1 084 665
Eirosistēmas iekšējās prasības	13.	5 673 974	5 277 483
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā		114 095	114 108
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm		157 202	158 264
Pārējās prasības Eurosistēmā		5 402 677	5 005 111
Pārējie aktīvi	14.	228 440	206 062
KOPĀ AKTĪVI		23 045 742	18 745 509

¹ No 57. lappuses līdz 100. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

<i>(turpinājums)</i>		<i>(gada beigās; tūkst. eiro)</i>	
	Skaidrojums	2020	2019
PASĪVI			
Banknotes apgrozībā	15.	5 142 726	4 666 799
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	16.	6 053 812	5 660 676
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)		6 053 812	5 660 676
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	17.	577 746	11 871
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	18.	3 012 014	1 506 709
Saistības pret valdību		1 588 192	442 044
Pārējās saistības		1 423 822	1 064 665
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	19.	238 737	307 239
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	20.	615 986	153 351
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21.	1 364 010	1 642 368
Eirosistēmas iekšējās saistības	13.	4 837 613	3 833 540
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)		4 809 553	3 826 452
Pārējās saistības Eurosistēmā		28 060	7 088
Pārējās saistības	22.	409 700	329 326
Kapitāls un rezerves	23.	793 398	633 630
KOPĀ PASĪVI		23 045 742	18 745 509

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2020	2019
Tīrie procentu ienākumi	33.	139 537	95 946
Procentu ienākumi		190 313	198 804
Procentu izdevumi		-50 776	-102 858
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts		-68 947	-37 821
Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi	34.	44 471	46 253
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	-35 237	-3 856
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	-78 181	-80 218
Tīrie komisijas maksas izdevumi		-3 394	-3 607
Komisijas maksas ienākumi		949	811
Komisijas maksas izdevumi		-4 343	-4 418
Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā	37.	18 605	14 884
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	38.	-27 701	-6 801
Citi bankas darbības ienākumi	39.	1 268	1 300
TĪRIE IENĀKUMI		59 368	63 901
Darba samaksa	40.	-16 867	-17 660
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	40.	-3 764	-3 941
Naudas zīmju iegādes izdevumi	41.	-1 546	-1 791
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	14.	-3 851	-4 129
Pārējie bankas darbības izdevumi	42.	-6 694	-9 225
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		26 646	27 155

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2020	2019
Pārskata gada peļņa		26 646	27 155
Pārvērtēšana	23.	140 950	169 433
Uzkrātā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana	23.	-24 056	-6 986
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	35 237	3 856
Pārvērtēšanas konta pārmaiņas kopā	23.	152 131	166 303
KOPĀ		178 777	193 458

Latvijas Bankas valde 2021. gada 9. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 53. lappuses līdz 100. lappusei.

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja p.i.

Ilze Posuma

Latvijas Bankas valdes loceklis

Jānis Caune

Latvijas Bankas valdes loceklis

Raivo Vanags

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā). Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t.sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- uzturēt Kredītu reģistru;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas skaidrās naudas piršanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
- pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas viltojumu analīzi.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās Rīgas filiāli.

2. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

2.1. FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar ECB 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

2.2. FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Zelts, vērtspapīri (izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā), līdzdalība kapitālā (izņemot līdzdalību ECB kapitālā), biržā tirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un atvasinātie procentu likmju finanšu instrumenti novērtēti patiesajā vērtībā. Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi novērtēti saskaņā ar 2.15. skaidrojumā aprakstītajiem principiem, un šo līgumu uzskaites

vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā. Pārējie aktīvi un saistības novērtētas saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu.

2.3. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir cena, par kādu novērtēšanas datumā iespējams pārdot finanšu aktīvu vai nodot finanšu saistības parastā darījumā starp tirgus dalībniekiem.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām, izņemot SNB akciju patieso vērtību, kuras noteikšanas metode ir 70% no SNB tīrajiem aktīviem (sk. arī 14.2. skaidrojumu). Diskontētās naudas plūsmas tiek aprēķinātas, pamatojoties uz naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu, kā arī to finanšu instrumentu, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā, bet kuru aplēstā patiesā vērtībā atšķiras no to uzskaites vērtības, sadalījums, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.4. ĀRVALSTU VALŪTU UN ZELTA NOVĒRTĒJUMS

Ārvalstu valūtu novērtēšanai Latvijas Banka piemēro ECB publicētos ārvalstu valūtu kursus. Zelta cenu nosaka, pamatojoties uz kotēto zelta tirgus cenu ASV dolāros un ECB publicēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro. SDR kursu nosaka, pamatojoties uz SVF publicētajiem SDR valūtu groza svariem un ECB publicētajiem attiecīgo valūtu kursiem.

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteikti eiro pēc attiecīgā ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtēti sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteikti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizētos guvumus vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtās un ārvalstu valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve (pārvērtēšanas konts) saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem. Šajā skaidrojumā un 2.23. skaidrojumā aprakstītie darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zeltam.

Nozīmīgākie 2020. gada un 2019. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie ārvalstu valūtu kursi (valūtas vienības par 1 eiro) un zelta cena (eiro par Trojas unci) ir šādi.

	(gada beigās)		
	2020	2019	Pārmaiņas (%)
ASV dolārs (USD)	1.2271	1.1234	9.2
Japānas jena (JPY)	126.49	121.94	3.7
Kanādas dolārs (CAD)	1.5633	1.4598	7.1
Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)	0.8990	0.8508	5.7
Zelts (XAU)	1543.884	1354.104	14.0

2.5. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzīti bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva. Tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodoti un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

2.6. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

2.7. APLĒŠU UN PIENĒMUMU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apjomu. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz līdz termiņa beigām turēto parāda vērtspapīru novērtēšanas politiku (sk. 2.9. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.17. un 2.18. skaidrojumu), aktīvu vērtības samazināšanos (sk. 2.19. skaidrojumu), lata banknošu un monētu, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, apmaiņas iespējamību (sk. 2.20. skaidrojumu), kolekcijas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 2.21. skaidrojumu), uzkrājumiem tirgus riskam un kredītriskam (sk. 2.22. un 36. skaidrojumu), patiesās vērtības noteikšanas iedalījumu (sk. 5. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 14.2. skaidrojumu) un sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā metodi (sk. 23. skaidrojumu).

2.8. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

Zeltu bilancē uzrāda tā tirgus vērtībā saskaņā ar 2.4. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Zelta mijmaiņas līgumus uzskaita kā līgumus par finanšu instrumentu pārdošanu ar atpirkšanu (sk. arī 2.11. un 2.15. skaidrojumu).

Zelta pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.9. PARĀDA VĒRTSPAPĪRI

Parāda vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā, izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā (attiecinot vērtības samazināšanos). Līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri ir tādi vērtspapīri ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus Latvijas Bankai ir nolūks turēt līdz to termiņa beigām.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi (sk. arī 2.24. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru darījumu un patiesajā vērtībā uzrādīto parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.10. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē nominālvērtībā kā prasības pret vērtspapīru pārdevēju.

Vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.11. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilanci nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.12. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Vērtspapīri, kas aizdoti saskaņā ar automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumiem, uzrādīti bilanci kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Saņemtais nodrošinājums bilanci uzrādīts tikai tad, ja to veido Latvijas Bankas kontā ieskaitītu naudas līdzekļu ķīla.

Ienākumi par vērtspapīru aizdošanu atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

2.13. AIZDEVUMI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Aizdevumi kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilanci uzrādīti nominālvērtībā.

2.14. KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRI UN LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Kapitāla vērtspapīri ietver Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros veiktus ieguldījumus tirgojamās kapitāla instrumentos.

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas pastāvīgus ieguldījumus citu institūciju pašu kapitālā. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā.

Kapitāla vērtspapīri un līdzdalība kapitālā uzrādīti bilanci patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko saskaņā ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto bilanci uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Kapitāla vērtspapīru un līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

2.15. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos, izņemot zelta mijmaiņas līgumus, kurus uzskaita kā līgumus par zelta pārdošanu ar atpirkšanu un kuru ietvaros prasības un saistības uzrādītas Latvijas Bankas bilanci. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā saskaņā ar darījuma tagadnes kursu un uzrāda bilanci eiro saskaņā ar attiecīgās ārvalstu valūtas kursu pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilanci patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes procentu likmju starpība, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā. Biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumu, kā arī biržā netirgotos procentu likmju mijmaiņas līgumu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai

zaudējumi, notiekot naudas norēķinam, iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.16. UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi uzrādīti bilancē pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

2.17. PAMATLĪDZEKLĪ

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu kapitalizācijas limits ir 150 eiro, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas valde noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma. Pamatlīdzekļi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanai un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanai.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks.

2020. gadā pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks netika mainīts. 2020. un 2019. gadā noteiktais pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks bija šāds.

	(gados)	
	2020	2019
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana, t.sk.	5–100	5–100
ēku būvkonstrukcijas	100	100
ēku apdare, iekārtas un inženierkomunikācijas	5–20	5–20
Transportlīdzekļi	10–15	10–15
Telpu iekārtas un inventārs	5–25	5–25
Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	5–15	5–15
Dator tehnika un telekomunikāciju aparatūra	2–5	2–5
Pārējie pamatlīdzekļi	5–15	5–15

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

2.18. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits ir 150 eiro. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.19. AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, tiek izveidoti atbilstoši vērtības samazināšanās uzkrājumi. Šos vērtības samazināšanās uzkrājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

Monētārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem aktīva vērtības samazināšanās novērtējumu veic ECB, nosakot, vai gaidāmas pārmaiņas nākotnes naudas plūsmās un vai pastāv citi faktori, kas apgrūtinātu vērtspapīra emitenta saistību izpildi. Aktīvu vērtības samazināšanās notiek, ja monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību, kas savukārt noteikta kā tagadnes vērtība aplēstajai nākotnes naudas plūsmai. ECB Padome apstiprina ECB veiktā aktīvu vērtības samazināšanās novērtējuma rezultātus (sk. 36. skaidrojumu).

2.20. NAUDA APGROZĪBĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē visas eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilanci uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Attiecīgā ECB daļa ir 8% no kopējā Eurosistēmas emitēto banknošu apjoma, eiro zonas NCB – pārējie 92%, kas sadalīti atbilstoši katras šīs NCB daļai ECB kapitālā un uzrādīti bilances postenī "Banknotes apgrozībā". Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), tāpēc bilances postenī "Eurosistēmas iekšējās prasības" uzrādītas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eurosistēmā.

Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu latu skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma.

Latvijas Bankas emitētās lata banknotes un monētas, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, bilanci uzrāda kā saistības, ievērojot šo lata naudas zīmju apmaiņas iespējamību 20 gadu laikā kopš eiro ieviešanas. Lata naudas zīmju apmaiņas iespējamība tiek novērtēta katru gadu, pamatojoties uz faktiskajiem šo naudas zīmju apmaiņas datiem (sk. 22.1. skaidrojumu).

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās eiro monētas un tās lata banknotes un monētas, par kurām Latvijas Banka atzinusi saistības, izņemot kolekcijas monētas (sk. 2.21. skaidrojumu), uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" nominālvērtībā.

2.21. KOLEKCIJAS MONĒTAS

Pārdotās kolekcijas monētas neietver bilanci kā saistības, jo iespējamība, ka šīs monētas tiks pārdotas atpakaļ Latvijas Bankai par to nominālvērtību, ir neliela (piemēram, ja tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to nominālvērtību). Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī. Lata zelta apgrozības un jubilejas un piemiņas monētām piemēro kolekcijas monētām noteiktos grāmatvedības principus.

2.22. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai izveidojies juridisks vai prakses radīts pienākums, kura apjomu iespējams ticami novērtēt un kura izpildes rezultātā gaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

Papildus tam, balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, saskaņā ar grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu ECBS Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu tirgus riskam (cenas, procentu likmju un valūtas risks) un kredīriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem (sk. arī 36. skaidrojumu), kā arī šo uzkrājumu izmantošanu, īstenojoties minētajiem riskiem.

2.23. FINANŠU INSTRUMENTU UN ĀRVALSTU VALŪTAS UN ZELTA POZĪCIJAS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīcijas peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem:

- a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve;
- c) pārskata gada beigās bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz iepriekš aprēķinātos attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas pārvērtēšanas guvumus;
- d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;
- e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem.

Realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2.24. PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par vērtspapīriem, vērtspapīru aizdošanu, izvietotajiem noguldījumiem, izsniegtajiem aizdevumiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un Eirosistēmas iekšējām prasībām, kā arī negatīvos procentus par piesaistītajiem noguldījumiem. Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumiem, procentus par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un Eirosistēmas iekšējām saistībām, kā arī negatīvos procentus par vērtspapīriem, izsniegtajiem aizdevumiem un izvietotajiem noguldījumiem.

Saņemamie negatīvie procenti peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kā procentu ienākumi, bet maksājamie negatīvie procenti – kā procentu izdevumi. Bilancē uzkrātie negatīvie procenti par saistībām uzrādīti bilances postenī "Pārējie aktīvi", bet uzkrātie negatīvie procenti par aktīviem – bilances postenī "Pārējās saistības".

2.25. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver realizētos atvasināto finanšu instrumentu, parāda vērtspapīru un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

2.26. IENĀKUMI NO KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRIEM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Kapitāla vērtspapīru un līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

Dividendes no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

Atzīstot ienākumus no kapitāla vērtspapīriem, ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktie ienākumu atzīšanas principi tiek piemēroti ieguldījumu portfelim, bet ne individuāliem vērtspapīriem, ja ārēji pārvaldīti ieguldījumi kapitāla vērtspapīros replicē akciju indeksam piesaistītu kapitāla vērtspapīru fonda struktūru.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu ECB Padome veic ienākumu, kurus ECB gūst par prasībām par banknošu pārdali Eurosistēmā, kā arī vērtspapīru tirgu programmas, ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas, trešās nodrošināto obligāciju iegādes programmas, VSAIP un PĀAIP ietvaros gūto ienākumu starpperioda sadali par pārskata gadu, kurā šie ienākumi radušies. ECB starpperioda peļņas sadale notiek nākamā gada janvārī, tomēr ECB Padome var nolemt to neveikt, ja ECB pārskata gada peļņa ir mazāka par ECB ienākumiem, kas iekļauti ECB starpperioda peļņas sadalē, kā arī ja ECB Padome nolemj izveidot uzkrājumus finanšu riskiem. Turklāt ECB Padome var nolemt veikt atskaitījumus no ECB starpperioda peļņas sadales rezultāta par ECB izdevumiem saistībā ar eiro banknošu emisiju un apkalpošanu, bet nepārsniedzot ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eurosistēmā.

Pēc ECB gada finanšu pārskatu apstiprināšanas ECB Padome sadala atlikušo pārskata gadā gūtās ECB peļņas daļu eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. 13.1. skaidrojumu).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā".

2.27. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB gūst ienākumus, īstenojot Eurosistēmas vienoto monetāro politiku. Eurosistēmas kopējie monetārie ienākumi atbilst ienākumiem no aktīviem, kas rodas, emitējot eiro banknotes un piesaistot kredītiestāžu noguldījumus. Šie ienākumi tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Pirmos sešus gadus pēc pievienošanās Eurosistēmai eiro zonas NCB monetārie ienākumi tiek koriģēti saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas eiro zonas NCB ienākumu svārstības (sk. arī 33. skaidrojumu).

Latvijas Bankas iemaksātie monetārie ienākumi ietver ienākumus par Latvijas Bankas iezīmētajiem aktīviem, no kuriem atskaitīti izdevumi par Latvijas Bankas monetārajām saistībām. Monetāro ienākumu pārdalei iezīmētie Latvijas Bankas aktīvi ietver zeltu, monetārās politikas operāciju rezultātā iegūtos aktīvus, Eurosistēmas iekšējās prasības, kā arī tādu pārējo aktīvu apjomu, kurš nepieciešams, lai pilnībā segtu monetārās saistības. Savukārt Latvijas Bankas monetārās saistības ietver banknotes apgrozībā, kredītiestāžu noguldījumus monetārās politikas operāciju rezultātā, kā arī Eurosistēmas iekšējās saistības.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi atbilst Latvijas Bankas Eurosistēmas kopējo monetāro ienākumu daļai, kas noteikta, pamatojoties uz Latvijas Bankas daļu ECB kapitālā.

2.28. BANKNOŠU UN MONĒTU IEGĀDES IZDEVUMI

Banknošu un monētu iegādes izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

2.29. PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomas maksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. LATVIJAS BANKAS FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA UN DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

3.1. FINANSIĀLAIS STĀVOKĻIS

Latvijas Bankas aktīvi 2020. gadā palielinājās par 4300.2 milj. eiro.

2020. gadā bilances posteņa "Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" atlikums pieauga par 2372.0 milj. eiro. 2020. gada martā ECB Padome nolēma īstenot papildu vērtspapīru iegādes programmu – PĀAIP, kuras ietvaros paredzētas vērtspapīru iegādes Eirosistēmā kopumā 1850.0 mljrd. eiro apjomā un kura tiks turpināta, līdz Covid-19 pandēmijas ietekme uz tautsaimniecību mazināsies. 2020. gada beigās Latvijas Bankas veiktās PĀAIP vērtspapīru iegādes veidoja 1690.9 milj. eiro. Līdztekus PĀAIP tika turpināta iepriekš uzsāktā aktīvu iegādes programma, kuras ietvaros šā bilances posteņa atlikums palielinājās vēl par 681.1 milj. eiro.

2020. gadā ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijās kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas aizdevumu apjoms pieauga par 1247.8 milj. eiro (sk. arī 10.2. skaidrojumu).

Pārējās prasības Eirosistēmā palielinājās par 397.6 milj. eiro, un to galvenokārt noteica prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā pieaugums (sk. arī 13.4. skaidrojumu).

Banknotes apgrozībā 2020. gadā palielinājās par 475.9 milj. eiro atbilstoši eiro zonas NCB kopējā banknošu apgrozībā apjoma pieaugumam.

Saistību palielinājumu par 565.9 milj. eiro bilances postenī "Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm" un par 462.6 milj. eiro bilances postenī "Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", kā arī samazinājumu par 278.4 milj. eiro bilances postenī "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem" galvenokārt noteica 2020. gadā noslēgtie līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu un noslēgtie zelta mijmaiņas līgumi, lai samazinātu valūtas riska ierobežošanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu.

2020. gadā par 1146.1 milj. eiro pieauga Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumi eiro, kas atspoguļoti bilances postenī "Saistības pret valdību".

2020. gadā par 393.1 milj. eiro palielinājās kredītiestāžu noguldījumu atlikums, kas atspoguļots bilances postenī "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā". Pārrobežu maksājumu rezultātā par 983.1 milj. eiro palielinājās bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās saistības" uzrādītās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā.

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves pieauga par 159.8 milj. eiro, un to noteica pārvērtēšanas konta atlikuma tīrās pārmaiņas (152.1 milj. eiro) un 2020. gadā gūtā peļņa (26.6 milj. eiro). Savukārt samazinošu ietekmi radīja valsts ieņēmumos ieskaitītā 2019. gadā gūtās peļņas daļa (19.0 milj. eiro).

3.2. DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTI

Latvijas Banka 2020. gadā guva 26.6 milj. eiro peļņu (2019. gadā – 27.2 milj. eiro).

Tīrie procentu ienākumi 2020. gadā bija par 43.6 milj. eiro lielāki nekā 2019. gadā un sasniedza 139.5 milj. eiro. To galvenokārt noteica par 52.1 milj. eiro mazāki procentu izdevumi, samazinoties valūtas riska ierobežošanas izmaksām.

Realizētais finanšu operāciju rezultāts bija pozitīvs (44.5 milj. eiro; 2019. gadā – 46.3 milj. eiro), bet finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā negatīvais rezultāts pieauga un bija 35.2 milj. eiro (2019. gadā – 3.9 milj. eiro), un to galvenokārt noteica ASV dolāra kursa samazināšanās attiecībā pret eiro (sk. 34. un 35. skaidrojumu).

2020. gadā tika izveidoti papildu uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam 78.2 milj. eiro apjomā (2019. gadā – 80.2 milj. eiro).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā bija 18.6 milj. eiro (2019. gadā – 14.9 milj. eiro), un to pieaugumu noteica lielākas dividendes sakarā ar kapitāla vērtspapīru portfeļa pieaugumu.

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, ko eiro zonas NCB gūst, īstenojot Eirosistēmas monetāro politiku, tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Latvijas Bankas tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts 2020. gadā bija negatīvs (27.7 milj. eiro; 2019. gadā negatīvs – 6.8 milj. eiro).

Citi bankas darbības ienākumi bija 1.3 milj. eiro (2019. gadā – 1.3 milj. eiro).

Kopējais atzītais finanšu rezultāts, kas ietver arī pārvērtēšanas konta atlikuma pārmaiņas, salīdzinājumā ar 2019. gadu samazinājās par 14.7 milj. eiro un sasniedza 178.8 milj. eiro. To noteica par 45.6 milj. eiro mazāks pārvērtēšanas pozitīvā rezultāta pieaugums un par 31.4 milj. eiro lielāks peļņas un zaudējumu aprēķinā atzītais finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas negatīvais rezultāts, savukārt pārskata gada peļņa bija par 0.5 milj. eiro mazāka nekā 2019. gadā.

Latvijas Bankas darbības finanšu rezultātus turpmāk galvenokārt ietekmēs Eirosistēmas īstenotā monetārā politika un procentu likmju un kapitāla tirgus attīstība eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka pakļauta procentu likmju riskam.

Covid-19 pandēmija pārskata gadā būtiski neietekmēja Latvijas Bankas pamatdarbības ienākumus un izdevumus, izņemot tīros procentu ienākumus, kas saistīti ar monetārās politikas operāciju īstenošanu. Valstī noteiktie ierobežojumi pandēmijas izplatības mazināšanai pārskata gadā būtiski neietekmēja Latvijas Bankas funkciju izpildi un pakalpojumu sniegšanu.

4. FINANŠU IEGULDĪJUMU POLITIKA

Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros un vidējā termiņā, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku.

Ieguldījumi ietver bilances posteņos "Zelts un zeltā izteiktās prasības", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm" un "Pārējie vērtspapīri" uzrādītos aktīvus, kā arī uzkrātos ienākumus par parāda vērtspapīriem, kas uzrādīti pārējo aktīvu postenī "Uzkrātie procenti par pārējiem vērtspapīriem", un atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ieguldījumi tiek pārvaldīti, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto ieguldījumu portfelis ietver ieguldījumu daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret valdību jeb valdības noguldījumi. Ieguldījumi, kas nav iekļauti piesaistīto ieguldījumu portfeli, ietverti 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, kapitāla vērtspapīru portfeli, Latvijas valdības vērtspapīru portfeli un zelta portfeli. Kapitāla vērtspapīru portfeli, daļu 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos ietverto ieguldījumu un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļus pārvalda ārējie pārvaldītāji.

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem, piesaistīto ieguldījumu portfelim un kapitāla vērtspapīru portfelim noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un gaidāmo ienesīgumu.

Ieguldījumu sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2020. gada un 2019. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa uzskaites vērtība (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2020	2019	2020	2019
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli	3 445 980	3 535 151	58.2	62.5
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeli	1 211 775	1 175 059	20.5	20.8
Kapitāla vērtspapīru portfelis	573 316	289 428	9.7	5.1
Zelta portfelis	330 139	289 043	5.6	5.1
Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	168 173	168 099	2.8	3.0
Piesaistīto ieguldījumu portfelis	143 350	153 351	2.4	2.7
Latvijas valdības vērtspapīru portfelis	47 025	47 912	0.8	0.8
Kopā	5 919 758	5 658 043	100.0	100.0

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veido Apvienotās Karalistes un eiro zonas valstu valdības 1–10 gadu vērtspapīru svētais indekss un ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svētais indekss.

Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veido ASV emitēto un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru indekss.

Kapitāla vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido pasaules attīstīto valstu emitentu akciju indekss.

Zelta portfeli veido Latvijas Bankas zelta krājumi un ar tiem saistītie finanšu instrumenti.

Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli veido eiro zonas valstu valdības vērtspapīri, kuri denominēti eiro un kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 10 gadu.

Piesaistīto ieguldījumu portfeļa neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Latvijas valdības vērtspapīru portfeli veido eiro denominēti Latvijas valdības vērtspapīri, kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 5–10 gadu.

Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeli, kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro, ierobežojot valūtas risku. Piesaistīto ieguldījumu portfeļa neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai.

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 25.1. skaidrojumā.

BILANCES SKAIDROJUMI

5. PATIESĀS VĒRTĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Latvijas Bankas aktīvu patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.3. skaidrojumu):

- kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
- tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu līdzīga vai identiska finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kura datu avots ir tirgū novērojami dati;
- tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kurā tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2020. gada un 2019. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi galvenokārt novērtēti, izmantojot kotētu tirgus cenu.

2020. gada un 2019. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70% tīro aktīvu vērtības metodi (sk. arī 14.2. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu instrumentu un zelta un to finanšu instrumentu, kuru patiesā vērtība atšķiras no to uzskaites vērtības, iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2020. gada un 2019. gada beigās bija šāds.

(tūkst. eiro)

	Uzskaites vērtība	Patiesā vērtība			Patiesā vērtība kopā	Patiesās un uzskaites vērtības starpība
		Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovērojami dati		
2019. gada 31. decembrī						
Zelts	289 043	289 043	–	–	289 043	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 151 246	4 552 682	610 900	–	5 163 582	12 336
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	24 649	–	24 043	–	24 043	–606
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	–533	–533	–	–	–533	–
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 703 471	8 155 588	–	–	8 155 588	452 117
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	34 341	–	–	34 341	34 341	–
Kopā	13 202 217	12 996 780	634 943	34 341	13 666 064	463 847
2020. gada 31. decembrī						
Zelts	330 139	330 139	–	–	330 139	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 362 253	4 842 019	541 405	–	5 383 424	21 171
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	25 613	–	25 063	–	25 063	–550
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	1	1	–	–	1	–
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	10 082 251	10 897 433	–	–	10 897 433	815 182
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	35 960	–	–	35 960	35 960	–
Kopā	15 836 217	16 069 592	566 468	35 960	16 672 020	835 803

Šajā skaidrojumā ietvertie vērtspapīri, t.sk. uzkrātie procenti par šiem vērtspapīriem, uzrādīti bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro", "Pārējie aktīvi" un "Pārējās saistības".

Biržā netirgoto valūtas maiņas līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances posteņos "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības", savukārt šajā skaidrojumā ietverta kopējā tīrā uzskaites vērtība.

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu Bloomberg un Refinitiv informāciju (kotēta tirgus cena, ja attiecīgā finanšu instrumenta tirgus ir aktīvs; tirgū novērojami dati, ja tirgus ir neaktīvs). Ja minētā kotēta tirgus cena kādam finanšu instrumentam šajās elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama un finanšu instrumenta tirgus ir neaktīvs, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka sniegtā cena vai diskontēta naudas plūsma (tirgū novērojami dati).

6. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

	Trojas unces	Tūkst. eiro
2018. gada 31. decembrī	213 384	239 195
2019. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	49 749
Tīrās pārmaiņas zelta mijmaiņas darījumu rezultātā	73	99
2019. gada 31. decembrī	213 457	289 043
2020. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	40 511
Tīrās pārmaiņas zelta mijmaiņas darījumu rezultātā	379	585
2020. gada 31. decembrī	213 836	330 139

Zelta pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

2020. gada beigās viss zelts 330 139 tūkst. eiro vērtībā (2019. gada beigās – 289 043 tūkst. eiro) bija iesaistīts zelta mijmaiņas darījumos (sk. arī 21. un 44. skaidrojumu).

2020. gada un 2019. gada beigās Latvijas Bankai nebija zeltā izteiktu prasību.

7. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

7.1. PRASĪBAS PRET STARPTAUTISKO VALŪTAS FONDU

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi eiro ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi eiro un SVF asignejumi.

2020. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veido SDR noguldījums 142 411 tūkst. eiro apjomā (2020. gada beigās – 149 082 tūkst. eiro), bet saistības pret SVF veido SVF rīcībā esošie resursi 983 tūkst. eiro apjomā (2019. gada beigās – 1035 tūkst. eiro), kas izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2 (sk. arī 19. skaidrojumu).

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2020. gada un 2019. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)		(tūkst. SDR)	
	2020	2019	2020	2019
Latvijas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā	391 649	410 025	332 300	332 300
Starptautiskā Valūtas fonda turējumi eiro	-391 588	-409 967	-332 249	-332 253
Latvijas valdības parādzīme	-390 605	-408 932	-331 414	-331 414
Konts Nr. 1	-979	-1 025	-831	-831
Konts Nr. 2	-4	-10	-4	-8
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	65	68	55	55
SDR	142 411	149 082	120 830	120 822
Vispārējais asignējums	-110 786	-115 984	-93 998	-93 998
Speciālais asignējums	-31 615	-33 098	-26 824	-26 824
Latvijas tīrās prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	75	68	63	55

Rezerves pozīcija SVF ir Latvijas kvotas SVF un SVF turējumu eiro starpība, neietverot konta Nr. 2 atlikumu.

7.2. ATLIKUMI KREDĪTIESTĀDĒS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Vērtspapīri	3 783 432	3 501 497
Pieprasījuma noguldījumi	44 920	38 375
Ārvalstu valūta kasē	17	18
Kopā	3 828 369	3 539 890

8. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Vērtspapīri	332 969	460 047
Pieprasījuma noguldījumi	737	368
Kopā	333 706	460 415

9. PRASĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Vērtspapīri	105 509	84 352
Pieprasījuma noguldījumi	13 634	5 787
Kopā	119 143	90 139

10. EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ IZSNIEGTIE AIZDEVUMI EIRO

Eirosistēmas aizdevumu monetārās politikas operāciju ietvaros kopapjoms 2020. gada beigās sasniedza 1 793 194 milj. eiro (2019. gada beigās – 624 233 milj. eiro), t.sk. Latvijas Bankas izsniegto aizdevumu atlikums bija 1260 milj. eiro (2019. gada beigās – 12.3 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie

ienākumi un riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. arī 2.27. skaidrojumu). Zaudējumi no Eirosistēmas aizdevumiem monetārās politikas operāciju ietvaros var rasties tikai tad, ja darījuma partneris neizpilda saistības un darījuma partnera sniegtā nodrošinājuma atsavināšanas rezultātā atgūtie līdzekļi nav pietiekami (sk. arī 25.1.2. skaidrojumu).

10.1. GALVENĀS REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Galvenās refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu standartizsolēs, un to termiņš ir 1 nedēļa. Šīm operācijām ir svarīga nozīme, lai ietekmētu procentu likmju virzību, pārvaldītu likviditāti tirgū un paustu monetārās politikas nostāju. Latvijas Banka 2020. gada un 2019. gada beigās nebija izsniegusi aizdevumus galveno refinansēšanas operāciju ietvaros.

10.2. ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu. Šādas operācijas veic katru mēnesi standartizsolēs, un to termiņš ir no 3 līdz 48 mēnešiem. Papildus tām saskaņā ar ECB Padomes lēmumu 2014. gadā tika uzsāktas ITRMO. Tās ir likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām. 2016. gadā ECB Padome nolēma uzsākt jaunu četru ITRMO kopumu (ITRMO II) ar termiņu četri gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu pēc diviem gadiem. 2019. gadā ECB Padome nolēma uzsākt jaunu septiņu ITRMO kopumu (ITRMO III) ar termiņu trīs gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu pēc diviem gadiem. 2020. gadā ECB Padome nolēma 2021. gadā rīkot papildus trīs ITRMO III ar termiņu trīs gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu. Sākotnēji ITRMO III operācijās zemākā piemērotā procentu likme varēja būt noguldījumu iespējas vidējās procentu likmes apmērā, bet, reaģējot uz Covid-19 pandēmijas ietekmi, 2020. gadā ECB Padome nolēma samazināt šo likmi, nosakot, ka laikā no 2020. gada 24. jūnija līdz 2022. gada 23. jūnijam tā var būt par 50 bāzes punktiem zemāka nekā noguldījumu iespējas vidējā procentu likme, bet ne zemāka kā -1%. 2020. gada aprīlī ECB Padome nolēma papildus uzsākt jaunu septiņu ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju kopumu (beigu termiņš – 2021. gada trešais ceturksnis) – pandēmijas ārkārtas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (PĀITRO), lai nodrošinātu turpmāku likviditāti, beidzoties ilgāka termiņa refinansēšanas operācijām, kas bija uzsāktas pēc 2020. gada marta. 2020. gadā Latvijas Banka izsniedza aizdevumus Latvijas kredītiestādēm ITRMO III izsolē 1 260 000 tūkst. eiro apjomā un saņēma kredītiestādēm izsniegto aizdevumu atmaksu 12 250 tūkst. eiro apjomā. Latvijas Bankas veikto ITRMO atlikums 2020. gada beigās bija 1 260 000 tūkst. eiro (beigu termiņš – 2023. gadā; 2019. gada beigās – 12 250 tūkst. eiro).

11. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm galvenokārt ietver Latvijas Bankas eiro zonas valstu kredītiestādēs eiro veiktos pieprasījuma noguldījumus (2020. gada beigās – 120 tūkst. eiro; 2019. gada beigās – 8 tūkst. eiro).

12. EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTU VĒRTSPAPĪRI EIRO

Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoms 2020. gada beigās bija 3695 mljrd. eiro (2019. gada beigās – 2632 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 10 008 milj. eiro (2019. gada beigās – 7636 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, kā arī zaudējumi, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Bankas un citu eiro zonas NCB veiktajām valdības vērtspapīru

iegādēm. No Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoma 2020. gada beigās VSAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apjoms bija 1872 mljrd. eiro (2019. gada beigās – 1681 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija Latvijas valdības vērtspapīri 1848 milj. eiro (2019. gada beigās – 1448 milj. eiro) apjomā. 2020. gada beigās PĀAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apjoms bija 586 913 milj. eiro (2019. gada beigās – 0 eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā esošo Latvijas valdības vērtspapīru apjoms bija 749 milj. eiro.

Laika periodā no 2018. gada beigām līdz 2019. gada oktobrim veikta tikai iegādāto un dzēsto vērtspapīru pamatsummas atkārtota ieguldīšana. ECB Padome nolēma ar 2019. gada 1. novembri atsākt vērtspapīru iegādi aktīvu iegādes programmas ietvaros ar mēneša iegādes apjomu 20 mljrd. eiro. 2020. gada martā ECB Padome lēma par papildu pagaidu neto aktīvu iegādēm 120 mljrd. eiro apjomā līdz 2020. gada beigām. ECB Padome paredz, ka iegādes tiks veiktas tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, lai nostiprinātu monetārās politikas procentu likmju stimulējošo ietekmi, un tiks pārtrauktas neilgi pirms tam, kad ECB sāks paaugstināt galvenās ECB procentu likmes. Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un ar to saistītajiem iespējamiem riskiem monetārās politikas transmisijas mehānismam un eiro zonas tautsaimniecības perspektīvai, 2020. gada martā ECB Padome uzsāka jaunu aktīvu iegādes programmu – PĀAIP – ar kopējo apjomu 750 mljrd. eiro. 2020. gada jūnijā un decembrī ECB Padome lēma par PĀAIP apjoma palielināšanu attiecīgi par 600 un 500 mljrd. eiro, tādējādi kopējam PĀAIP apjomam 2020. gada beigās sasniedzot 1850 mljrd. eiro. Arī neto aktīvu iegādes laiks tika pagarināts vismaz līdz 2022. gada martam vai tik ilgi, līdz Covid-19 pandēmijas radītā krīze būs pārvarēta.

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri un līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri novērtēti amortizētajā iegādes vērtībā (attiecinot vērtības samazināšanos). Savukārt šo vērtspapīru uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā. Pārējie vērtspapīri novērtēti patiesajā vērtībā.

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	10 008 456	7 636 472
Latvijas valdības vērtspapīri	2 596 791	1 447 653
VSAIP valdības vērtspapīri	1 848 233	1 447 653
PĀAIP valdības vērtspapīri	748 558	0
Starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	7 411 665	6 188 819
VSAIP starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	6 469 341	6 188 819
PĀAIP starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	942 324	0
Pārējie vērtspapīri	1 120 984	1 084 665
Līdz termiņa beigām neturētie vērtspapīri	952 811	916 566
Līdz termiņa beigām turētie parāda vērtspapīri	168 173	168 099
Kopā	11 129 440	8 721 137

13. EIROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS (–)

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2020	2019
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	13.1.	114 095	114 108
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	13.2.	157 202	158 264
Prasības par banknošu pārdali Eurosistēmā	13.4.	5 397 767	4 999 497
Citas prasības Eurosistēmā	13.5.	4 910	5 614
Eirosistēmas iekšējās prasības kopā		5 673 974	5 277 483
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	13.3.	–4 809 553	–3 826 452
Pārējās saistības Eurosistēmā	13.5.	–28 060	–7 088
Eirosistēmas iekšējās saistības kopā		–4 837 613	–3 833 540
Eirosistēmas tīrās iekšējās prasības/saistības (–) kopā		836 361	1 443 943

13.1. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga aprēķināta atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem, pamatojoties uz Latvijas iedzīvotāju skaita un iekšzemes kopprodukta īpatsvaru ES. NCB kapitāla atslēgas koriģē reizi piecos gados vai agrāk, ja mainās to ES NCB skaits, kuras veic ieguldījumus ECB kapitālā. Kopš 2014. gada 1. janvāra Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga bija 0.2821%, kas atbilst 30 537 tūkst. eiro, savukārt 2019. gada 1. janvārī stājās spēkā ECB kapitāla atslēgas korekcija, kuras rezultātā Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga nedaudz samazinājās (līdz 0.2731%, kas atbilst 29 563 tūkst. eiro). 2020. gadā pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES un attiecīgi Anglijas Bankas izstāšanās no ECBS tika koriģēti NCB svērumi ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā. Anglijas Bankas ECB kapitāla atslēga (14.3374%) tika sadalīta starp pārējām NCB, tādējādi Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga palielinājās no 0.2731% līdz 0.3169%, kas atbilst 34 304 tūkst. eiro.

ECBS un ECB Statūti nosaka, ka eiro zonas NCB pilnā apjomā apmaksā tās parakstīto daļu ECB kapitālā, kā arī iemaksā ECB rezerves kapitālā, uzkrājumos, kas pielīdzināmi rezervēm, un finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, šos maksājumus veicot proporcionāli savai daļai ECB kapitālā. 2020. gadā mainoties Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēgai un atbilstoši ECB Padomes lēmumiem par ECB kapitāla apmaksu pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, ECB apmaksātā kapitāla daļa samazinājās par 13 tūkst. eiro un prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm samazinājās par 1062 tūkst. eiro (sk. arī 13.2. skaidrojumu). 2020. gada beigās līdzdalību ECB kapitālā veidoja apmaksātā daļa ECB kapitālā 29 550 tūkst. eiro apjomā, iemaksas finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā 42 752 tūkst. eiro apjomā un ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošo eiro denominēto prasību pret ECB vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro apjomā (sk. arī 13.2. skaidrojumu).

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjomu iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos.

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Eiropas Centrālās bankas kopējais parakstītā kapitāla apjoms	10 825 007	10 825 007
Latvijas Bankas parakstītā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā	34 304	29 563
Latvijas Bankas apmaksātā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā	29 550	29 563
Latvijas Bankas procentuālā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (kapitāla atslēga; %)	0.3169	0.2731

NCB procentuālās daļas ECB kapitālā (kapitāla atslēgas) 2020. gada un 2019. gada beigās bija šādas.

	(%)	
	2020	2019
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.9630	2.5280
<i>Deutsche Bundesbank</i>	21.4394	18.3670
<i>Eesti Pank</i>	0.2291	0.1968
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.3772	1.1754
<i>Bank of Greece</i>	2.0117	1.7292
<i>Banco de España</i>	9.6981	8.3391
<i>Banque de France</i>	16.6108	14.2061
<i>Banca d'Italia</i>	13.8165	11.8023
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1750	0.1503
<i>Latvijas Banka</i>	0.3169	0.2731
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4707	0.4059
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2679	0.2270
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0853	0.0732
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.7662	4.0677
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	2.3804	2.0325
<i>Banco de Portugal</i>	1.9035	1.6367
<i>Banka Slovenije</i>	0.3916	0.3361
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.9314	0.8004
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.4939	1.2708
Eiro zonas NCB starpsomma	81.3286	69.6176
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.9832	0.8511
<i>Česká národní banka</i>	1.8794	1.6172
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.7591	1.4986
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6595	0.5673
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.5488	1.3348
<i>Narodowy Bank Polski</i>	6.0335	5.2068
<i>Banca Națională a României</i>	2.8289	2.4470
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.9790	2.5222
<i>Anglijas Banka</i>	0.0000	14.3374
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsomma	18.6714	30.3824
Kopā	100.0000	100.0000

Kopējais ECB parakstītā kapitāla apjoms 10 825 milj. eiro 2020. gadā nemainījās, tādējādi Latvijas Bankas daļa ECB parakstītajā kapitālā palielinājās par 4741 tūkst. eiro, sasniedzot 34 304 tūkst. eiro. Pēc Anglijas Bankas izstāšanās no ECBS kopējais ECB apmaksājamais kapitāla apjoms pieauga par 1221 milj. eiro, jo eiro zonas NCB (parakstīto kapitālu apmaksā pilnā apjomā) procentuālā daļa ECB parakstītajā kapitālā palielinājās un attiecīgi ārpus eiro zonas esošo NCB (apmaksā tikai 3.75% no parakstītā kapitāla) procentuālā daļa ECB parakstītajā kapitālā samazinājās. ECB Padome nolēma, ka eiro zonas NCB pilnībā apmaksās savu parakstīto kapitālu, kas palielinājās, divos maksājumos – attiecīgi 2021. gada un 2022. gada beigās.

NCB parakstītās un apmaksātās daļas ECB kapitālā 2020. gada un 2019. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)			
	Parakstītais kapitāls		Apmaksātais kapitāls	
	2020	2019	2020	2019
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	320 745	273 656	276 291	273 656
<i>Deutsche Bundesbank</i>	2 320 817	1 988 229	1 999 160	1 988 229
<i>Eesti Pank</i>	24 800	21 304	21 363	21 304
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	149 082	127 237	128 420	127 237
<i>Bank of Greece</i>	217 767	187 186	187 585	187 186
<i>Banco de España</i>	1 049 820	902 708	904 319	902 708
<i>Banque de France</i>	1 798 120	1 537 811	1 548 908	1 537 811
<i>Banca d'Italia</i>	1 495 637	1 277 600	1 288 347	1 277 600
<i>Central Bank of Cyprus</i>	18 944	16 270	16 318	16 270
<i>Latvijas Banka</i>	34 304	29 563	29 550	29 563
<i>Lietuvos bankas</i>	50 953	43 939	43 891	43 939
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	29 000	24 573	24 981	24 573
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	9 234	7 924	7 954	7 924
<i>De Nederlandsche Bank</i>	515 941	440 329	444 434	440 329
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	257 678	220 018	221 965	220 018
<i>Banco de Portugal</i>	206 054	177 173	177 496	177 173
<i>Banka Slovenije</i>	42 391	36 383	36 516	36 383
<i>Národná banka Slovenska</i>	100 824	86 643	86 850	86 643
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	161 715	137 564	139 302	137 564
Eiro zonas NCB starpsuma	8 803 827	7 536 110	7 583 649	7 536 110
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	106 431	92 132	3 991	3 455
<i>Česká národní banka</i>	203 445	175 062	7 629	6 565
<i>Danmarks Nationalbank</i>	190 423	162 224	7 141	6 083
<i>Hrvatska narodna banka</i>	71 391	61 410	2 677	2 303
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	167 658	144 492	6 287	5 418
<i>Narodowy Bank Polski</i>	653 127	563 636	24 492	21 136
<i>Banca Națională a României</i>	306 229	264 888	11 484	9 933
<i>Sveriges Riksbank</i>	322 477	273 028	12 093	10 239
<i>Anglijas Banka</i>	0	1 552 025	0	58 201
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsuma	2 021 182	3 288 897	75 794	123 334
Kopā ¹	10 825 007	10 825 007	7 659 444	7 659 444

13.2. PRASĪBAS PAR EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB nodod ECB pārvaldīšanā noteiktu ārējo rezervju apjomu. Nododamo ārējo rezervju apjomu nosaka atbilstoši katras eiro zonas NCB ECB kapitāla atslēgai. Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņēma eiro denominētu prasību pret ECB 163 480 tūkst. eiro apjomā, t.i., proporcionāli pārējo eiro zonas NCB attiecīgo prasību vērtībai. 2020. gadā mainoties Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēgai, šī prasība samazinājās līdz 157 202 tūkst. eiro. ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro apjomā uzrādīta kā līdzdalība ECB kapitālā (sk. arī 13.1. skaidrojumu).

¹ Noapaļošanas dēļ iespējamas atšķirības starp komponentu summu un kopsummā.

Prasībām par ECB nodotajām ārējām rezervēm piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi (sk. arī 33. skaidrojumu).

13.3. PRASĪBAS/SAISTĪBAS PAR TARGET2 SISTĒMAS NORĒĶINIEM UN NACIONĀLO CENTRĀLO BANKU KORESPONDENTKONTIEM (NETO)
TARGET2 sistēma ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma maksājumiem eiro. Prasības un saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem veidojas pārrobežu maksājumu rezultātā, par kuriem norēķini tiek veikti ar NCB naudas līdzekļiem. Minēto norēķinu rezultātā veidojas divpusējas prasības un saistības NCB TARGET2 sistēmas kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, kas tiek attiecinātas uz ECB, katrai NCB veidojoties vienai neto pozīcijai attiecībā pret ECB. Tā tiek uzrādīta NCB bilanciē kā tīrās prasības vai tīrās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

2020. gadā kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā palielinājās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un NCB korespondentkontiem (neto).

Minētajām prasībām vai saistībām piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi.

13.4. PRASĪBAS PAR BANKNOŠU PĀRDALI EIROSISTĒMĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilanciē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), banknošu apgrozībā korekcijas rezultātā rodas attiecīgas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eurosistēmā, kas uzrādītas bilances postenī "Pārējās prasības Eurosistēmā".

13.5. CITAS PRASĪBAS/SAISTĪBAS EIROSISTĒMĀ

Citas prasības Eurosistēmā ietver prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu un par ECB starpperioda peļņas sadali.

Latvijas Bankas maksājami monetārie ienākumi 2020. gadā bija lielāki par tās saņemamiem monetārajiem ienākumiem. Tas radīja saistības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu, kas 2020. gada beigās bija 28 060 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 7088 tūkst. eiro; sk. arī 2.27. un 38. skaidrojumu).

Prasības par ECB starpperioda peļņas sadali 4910 tūkst. eiro apjomā noteiktas atbilstoši Latvijas Bankas procentuālajai daļai ECB kapitālā (2019. gada beigās – 5614 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. un 37. skaidrojumu).

14. PĀRĒJIE AKTĪVI

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2020	2019
Uzkrātie procenti par monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem		73 795	66 999
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	14.2.	35 960	34 341
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi	24.	34 169	32 492
Pamatlīdzekļi	14.1.	33 590	35 319
Prasības par zibmaksājumu servisa izmantošanas nodrošinājumu	17.	26 306	11 581
Uzkrātie procenti par pārējiem vērtspapīriem		18 196	20 146
Nemateriālie aktīvi	14.1.	2 160	2 263
Pārējie uzkrātie ienākumi		2 660	1 491
Nākamo periodu izdevumi		1 030	951
Citi pārējie aktīvi		574	479
Kopā		228 440	206 062

14.1. PAMATLĪDZEKĻI UN NEMATERIĀLIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)

	Ēkas, teritorijas labiekār- tošana un zeme	Telpu iekārtas un inventārs	Dator- tehnika, telekomu- nikāciju aparātūra	Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāša- nas iekārtas	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā pamat- līdzekļi	Nema- teriālie aktīvi
2018. gada 31. decembrī							
Sākotnējo izmaksu vērtība	61 349	6 315	4 595	7 046	9 910	89 215	7 800
Uzkrātais nolietojums/amortizācija	-30 871	-4 098	-3 472	-5 684	-7 300	-51 425	-5 394
Atlikusī vērtība	30 478	2 217	1 123	1 362	2 610	37 790	2 406
2019. gadā							
Pieaugums	616	35	431	1 540	202	2 824	387
Pārklasifikācija	-3	-	-	-	3	-	-
Atsavinātie un norakstītie aktīvi	-3 664	-119	-259	-3 253	-285	-7 580	-77
Izmaksu tīrās pārmaiņas	-3 051	-84	172	-1 713	-80	-4 756	310
Nolietojums/amortizācija	-1 982	-264	-564	-310	-479	-3 599	-530
Pārklasifikācija	3	-	-	-	-3	-	-
Atsavināto un norakstīto aktīvu uzkrātais nolietojums/amortizācija	2 269	116	258	2 963	278	5 884	77
Uzkrātā nolietojuma/amortizācijas tīrās pārmaiņas	290	-148	-306	2 653	-204	2 285	-453
2019. gada 31. decembrī							
Sākotnējo izmaksu vērtība	58 298	6 231	4 767	5 333	9 830	84 459	8 110
Uzkrātais nolietojums/amortizācija	-30 581	-4 246	-3 778	-3 031	-7 504	-49 140	-5 847
Atlikusī vērtība	27 717	1 985	989	2 302	2 326	35 319	2 263
2020. gadā							
Pieaugums	346	48	430	673	165	1 662	457
Pārklasifikācija	-1	-6	6	-	-24	-25	25
Atsavinātie un norakstītie aktīvi	-	-146	-154	-86	-1 483	-1 869	-
Izmaksu tīrās pārmaiņas	345	-104	282	587	-1 342	-232	482
Nolietojums/amortizācija	-1 917	-252	-444	-251	-427	-3 291	-560
Pārklasifikācija	1	6	-6	-	24	25	-25
Atsavināto un norakstīto aktīvu uzkrātais nolietojums/amortizācija	-	144	153	86	1 386	1 769	-
Uzkrātā nolietojuma/amortizācijas tīrās pārmaiņas	-1 916	-102	-297	-165	983	-1 497	-585
2020. gada 31. decembrī							
Sākotnējo izmaksu vērtība	58 643	6 127	5 049	5 920	8 488	84 227	8 592
Uzkrātais nolietojums/amortizācija	-32 497	-4 348	-4 075	-3 196	-6 521	-50 637	-6 432
Atlikusī vērtība	26 146	1 779	974	2 724	1 967	33 590	2 160

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2020. gada beigās bija 24 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 11 tūkst. eiro).

14.2. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

2020. gada un 2019. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1070 SNB akciju, kas atbilda 0.19% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju kopējā nominālvērtība ir 5350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1338 tūkst. SDR jeb 25% apmērā (sk. arī 46. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilancē 2020. gada un 2019. gada beigās

SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Pēc Latvijas Bankas vērtējuma piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70% no SNB tirajiem aktīviem, pamatojoties uz aktuālākajiem publicētajiem SNB finanšu pārskatiem. Šo novērtēšanas metodi SNB izmantoja, nosakot tās emitēto akciju cenu, un arī Hāgas Starptautiskā tiesa to atzinusi par piemērotu akciju novērtēšanai, tās atpērkot no SNB bijušajiem privātajiem akcionāriem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju aplēstā patiesā vērtība 2020. gada beigās bija 35 960 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 34 341 tūkst. eiro).

15. BANKNOTES APGROZĪBĀ

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Eiro banknotes	5 142 726	4 666 799
Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija	–255 041	–332 698
Banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija	5 397 767	4 999 497
Kopā	5 142 726	4 666 799

Latvijas Bankas emitētās eiro monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 22. skaidrojumu).

2020. gadā eiro banknošu pārrobežu plūsma samazinājās, samazinot Latvijas Bankā iemaksāto eiro banknošu apjoma pārsniegumu pār izmaksāto eiro banknošu apjomu, tādējādi negatīvā Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija sasniedza 255 041 tūkst. eiro. 2020. gada beigās Eirosistēmā kopumā eiro banknošu apjoms apgrozībā pieauga līdz 1435 mljrd. eiro (2019. gada beigās – 1293 mljrd. eiro), un tā rezultātā palielinājās Latvijas Bankas bilancē uzrādītā banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija.

16. SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ

16.1. PIEPRASĪJUMA NOGULDĪJUMU KONTI (IETVERT OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMU)

Pieprasījuma noguldījumu konti ietver kredītiestāžu, kurām ir pienākums glabāt obligātās rezerves, līdzekļu atlikumus. Šo kontu atlikumam rezervju prasību ietvaros piemēro pēdējo pieejamo Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto procentu likmi. Konta atlikumam, kas pārsniedz rezervju prasībās paredzēto apjomu, kopš 2014. gada jūnija piemērota zemākā no procentu likmēm (0% vai ECB noguldījumu iespējas procentu likme). ECB Padome 2019. gada 12. septembrī nolēma ieviest virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmu, saskaņā ar kuru daļu no kredītiestāžu likviditātes pārpalikuma, t.i., naudas līdzekļu atlikuma, kas pārsniedz rezervju prasības, atbrīvo no negatīvas noguldījumu iespējas procentu likmes piemērošanas.

Latvijas Bankā 2020. gada beigās pieprasījuma noguldījumu kontu atlikums bija 6 053 812 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 5 660 676 tūkst. eiro), t.sk. obligātās rezerves 168 154 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 156 304 tūkst. eiro).

16.2. NOGULDĪJUMU IESPĒJA

Noguldījumu iespēja ir Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru kredītiestādes izmanto, lai veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi. Latvijas Bankā 2020. gada un 2019. gada beigās nebija veikti šādi noguldījumi.

17. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	551 537	–
Saistības par zibmaksājumu servisa nodrošināšanu	26 209	11 871
Kopā	577 746	11 871

18. SAISTĪBAS EIRO PRET CITIEM EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus. Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtās Valsts kases pieprasījuma noguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas (sk. arī 43. skaidrojumu).

19. SAISTĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citām finanšu institūcijām galvenokārt ietver 2020. gadā noslēgto līgumu par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu ietvaros piesaistītos līdzekļus.

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Citas finanšu institūcijas	237 744	306 195
Starptautiskais Valūtas fonds	983	1 035
Eiropas Komisija	9	9
Kopā	238 737	307 239

20. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	472 636	–
Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumi	143 350	153 351
Kopā	615 986	153 351

21. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	1 042 015	1 363 337
Saistības par zelta mijmaiņas līgumiem	321 995	279 031
Kopā	1 364 010	1 642 368

22. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2020	2019
Uzkrājumi tirgus riskam un kredīriskam	36.	281 723	203 900
Eiro monētas apgrozībā	22.1.	79 690	79 496
Lata banknotes apgrozībā	22.1.	22 584	23 719
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības		13 637	9 805
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	7 479	7 837
Lata monētas apgrozībā	22.1.	2 750	2 855
Nodokļu saistības	22.2.	19	13
Citas pārējās saistības		1 818	1 701
Kopā		409 700	329 326

22.1. BANKNOTES UN MONĒTAS APGROZĪBĀ

Papildus bilancē uzrādītajām Latvijas Bankas emitētajām lata un eiro apgrozības monētām 2020. gada beigās apgrozībā bija arī eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas (kopējā nominālvērtība – 7034 tūkst. eiro; 2019. gada beigās – 6960 tūkst. eiro). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 2.21. un 46. skaidrojumu).

Bilancē kā saistības 2020. gada un 2019. gada beigās nav uzrādītas emitētās lata naudas zīmes 95 600 tūkst. eiro apjomā (lata banknotes 35 791 tūkst. eiro apjomā un lata monētas 59 809 tūkst. eiro apjomā), kuru apmaiņas iespējamība ir zema (sk. arī 46. skaidrojumu).

22.2. NODOKĻU SAISTĪBAS

2020. gada un 2019. gada beigās Latvijas Bankas nodokļu saistības bija šādas.

(tūkst. eiro)

	IIN	VSAOI un SN (darba devējs)	VSAOI un SN (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2018. gada 31. decembrī	–	–	–	–	65	1	66
2019. gadā							
Aprēķināts	3 076	3 941	1 843	225	1 349	1	10 435
Atlikto saistību palielinājums	–	101	–	–	–	–	101
Samaksāts	–3 076	–4 042	–1 843	–225	–1 401	–2	–10 589
Saistības 2019. gada 31. decembrī	–	–	–	–	13	–	13
2020. gadā							
Aprēķināts	2 999	3 764	1 790	220	1 156	3	9 932
Atlikto saistību palielinājums	–	40	–	–	–	–	40
Samaksāts	–2 999	–3 802	–1 789	–220	–1 154	–2	–9 966
Saistības 2020. gada 31. decembrī	–	2	1	–	15	1	19

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka 2020. gadā valsts ieņēmumos ieskaitīja 2019. gadā gūtās peļņas daļu 70% apmērā, t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2020. gadā – 19 009 tūkst. eiro; 2019. gadā – 10 196 tūkst. eiro; sk. arī 23. un 43. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

23. KAPITĀLS UN REZERVES

(tūkst. eiro)

81

	Pamat- kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvērtē- šanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2018. gada 31. decembrī	100 000	236 363	99 439	14 566	450 368
2019. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	166 303	x	166 303
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-10 196	-10 196
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	4 370	x	-4 370	-
Pārskata gada peļņa	x	x	x	27 155	27 155
2019. gada 31. decembrī	100 000	240 733	265 742	27 155	633 630
2020. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	152 131	x	152 131
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-19 009	-19 009
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	8 146	x	-8 146	-
Pārskata gada peļņa	x	x	x	26 646	26 646
2020. gada 31. decembrī	100 000	248 879	417 873	26 646	793 398

Latvijas Bankas kapitālu un rezerves veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls, pārvērtēšanas konts, kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa.

Tiesību akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības Latvijas Bankai, tomēr tās kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot ECBS un ECB Statūtus un likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu vēsturiski izveidojuši valsts piešķirtie līdzekļi, pārvedumi no rezerves kapitāla un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteikto uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas, kā arī to, ka Latvijas Bankas padomei, apstiprinot gada pārskatu, ir tiesības pieņemt lēmumu par maksājuma procentu apmēra samazināšanu par valsts kapitāla izmantošanu, ja tas nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta tās uzdevumu izpildē. 2020. gada un 2019. gada beigās spēkā esošā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 20%. Tādējādi, ja Latvijas Bankas padome neņem citādi, valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi 2020. gada pārskatu, ieskaitāmi 70% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas jeb 18 652 tūkst. eiro.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Pārvērtēšanas konts ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā,

nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas vai norēķinu veikšanas realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu pārmaiņu apstākļos.

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2020. un 2019. gadā bija šādas.

	2020	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2019
(tūkst. eiro)					
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	33 451	–	1 619	–	31 832
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	131 683	28 642	11 622	–	91 419
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	–	296	–296	–62	62
Vērtspāpīru pārvērtēšanas rezultāts	252 739	6 299	128 005	–23 994	142 429
Kopā	417 873	35 237	140 950	–24 056	265 742
	2019	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2018
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	–	x	x	–2 859	2 859
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	31 832	–	3 020	–	28 812
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	91 419	145	45 994	–	45 280
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	62	431	–369	–	–
Vērtspāpīru pārvērtēšanas rezultāts	142 429	3 280	120 788	–4 127	22 488
Kopā	265 742	3 856	169 433	–6 986	99 439

Ievērojot ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto, 2014. gada 1. janvārī Latvijas Banka uzkrāto ārvalstu valūtas pozīciju pārvērtēšanas rezultātu pārklasificēja uz sākotnējo pārvērtēšanas kontu. Sākotnējais pārvērtēšanas konts ietver arī pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto finanšu instrumentu un zelta pārvērtēšanas rezultātu.

Sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, lai kompensētu mazākus ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā atbilstoši koeficientiem, kurus saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem piemēro prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas korekcijas aprēķinam pirmos sešus gadus pēc NCB pievienošanās Eirosistēmai (sk. 33. skaidrojumu). Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzīstamo summu attiecīgajā gadā aprēķina, reizinot sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu 2014. gada 1. janvārī ar 33. skaidrojumā norādīto attiecīgā gada kompensācijas summas aprēķina koeficienta īpatsvaru šo koeficientu kopsummā pārejas periodā, kurā prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā korekciju summas tiek aprēķinātas. 2019. gadā beidzās minētais sešu gadu pēc Latvijas Bankas pievienošanās Eirosistēmai pārejas periods.

Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu. SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu neatzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā.

24. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI UN VALŪTAS MAIŅAS TAGADNES LĪGUMI

Lai pārvaldītu ar ieguldījumiem saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, vērtspapīru nākotnes darījumus un darījumus ar biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Šo darījumu līgumvērtība vai nosacītā vērtība un uzskaites vērtība 2020. gada un 2019. gada beigās bija šāda.

	(tūkst. eiro)					
	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
	2020	2019	Aktīvi		Saistības	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	2 487 071	2 524 378	31 971	31 570	5 004	6 477
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	409 272	396 631	–	–	1 354	444
Vērtspapīru nākotnes darījumi	1 186 202	788 442	2 197	843	812	304
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	24 366	36 229	1	79	309	612
Kopā	x	x	34 169	32 492	7 479	7 837
Atvasinātie biržā netirgotie zelta mijmaiņas līgumi	321 995	279 031	330 139	289 043	322 104	279 419
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	912 276	1 374 836	x	x	x	x
Valūtas maiņas nākotnes līgumi	100 000	100 000	x	x	x	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances postenī "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības" (sk. arī 14. un 22. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgoto līgumu patiesās vērtības ikdienas pārmaiņām tiek veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi attiecīgajā bilances aktīvu postenī.

Lai samazinātu valūtas riska ierobežošanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu, Latvijas Banka izmanto zelta mijmaiņas līgumus (sk. arī 6. un 21. skaidrojumu).

NOZĪMĪGĀKIE RISKI UN TO PĀRVALDĪŠANAS PRINCIPI

25. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Latvijas Banka risku pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politiku".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistemātiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārbaudot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus, kā arī Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t.sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Risku pārvaldīšanas procesu organizē saskaņā ar starptautiskiem labās prakses principiem risku pārvaldīšanas jomā, ņemot vērā Latvijas Bankas mērķus un uzdevumus un ārējās vides norises, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības.

25.1. FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks. Finanšu riskus pārvalda

ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, ievēro pieļaujamos finanšu risku veidus un to parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu.

Latvijas Banka ar tās ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību, kurā noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojumā. Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Finanšu instrumentu ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un gaidāmo ienesīgumu. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu atbilstību noteiktajām prasībām un, ja rodas novirzes no Latvijas Bankas padomes kārtībā noteiktā, informē par to Latvijas Bankas padomi un valdi.

Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārbauda ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Banka veic aktīvu iegādes saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem. Latvijas Banka šīs iegādes veic un finanšu riskus pārvalda atbilstoši ECB Padomes pamatnostādnēm un Latvijas Bankas valdes pieņemtajai kārtībai. Finanšu riski, kas rodas monetārās politikas īstenošanas rezultātā, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

25.1.1. TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas iegādāti ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumu portfeļim atsevišķi noteikto efektīvā procentu riska indeksu (*effective duration*) un pieļaujamo noviržu limitus.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ieguldījumu struktūra. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot, ka neitrālais portfelis ir izteikts eiro, novēršot valūtas risku (izņemot zelta portfeļi un kapitāla vērtspapīru portfeļi, kurā ieguldījumi tiek veikti attiecīgajā akciju indeksā ietilpstošo akciju denominācijas valūtās) un izmantojot sekošanas novirzes (*tracking error*) limitus attiecībā pret atbilstošo neitrālo portfeļi. Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos un kapitāla vērtspapīru portfeļi iekļauto ieguldījumu (sk. 4. skaidrojumu) kopējais tirgus risks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2020. un 2019. gadā atspoguļota 28. skaidrojumā.

Kapitāla vērtspapīru portfelis pakļauts tirgus cenu riskam (riskam, ka cenu pārmaiņu gadījumā ieguldījuma vērtība var samazināties). Tā kā kapitāla vērtspapīru portfeļim ir augsta diversifikācijas pakāpe, tas galvenokārt pakļauts sistēmisku akciju cenu svārstību riskam.

Ieguldījumu portfeli, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeli, kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto ieguldījumu portfeļa neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai. Novirzes no neitrālā portfeļa valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu portfeli efektīvā procentu likmju riska indeksa, sekošanas novirzes un atklāto valūtas pozīciju atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2020. gada un 2019. gada beigās) atspoguļota 26.–28. skaidrojumā.

25.1.2. KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī monetārās politikas operāciju rezultātā. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service*, *Standard & Poor's* un DBRS noteiktajiem kredītreitingiem. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru nākotnes darījumi daļēji nodrošināti ar īstermiņa finanšu instrumentiem. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētos līgumus (*ISDA Master Agreement*) un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu (*Credit Support Annex*). Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz vērtspapīra pārdošanas ar atpirkšanu un vērtspapīra pirkšanas ar atpārdošanu līgumu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Vērtspapīru un finanšu tirgu asociācijas (*Securities Industry and Financial Markets Association*; SIFMA) un Starptautiskās kapitāla tirgus asociācijas (*International Capital Market Association*; ICMA) standartizētos līgumus (*Global Master Repurchase Agreement*), bet ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeli ārējie pārvaldītāji slēdz ar darījuma partneriem *Treasury Market Practices Group* (TMPG) standartizētos līgumus (*Master Securities Forward Transaction Agreement*). Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa uzrauga esošā kredītriska atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai.

Kredītiestādēm 2020. un 2019. gadā izsniegtie aizdevumi monetārās politikas operāciju rezultātā bija nodrošināti ar vērtspapīru ķīlu atbilstoši ECB noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē attiecīgo aizdevumu nodrošinājuma pietiekamību un tā atbilstību ECB noteiktajām prasībām, kā arī uztur Latvijas Republikā emitēto un glabāto monetārās politikas operācijās izmantojamo atbilstošo vērtspapīru sarakstu.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2020. gada un 2019. gada beigās) atspoguļota 30.–32. skaidrojumā.

25.1.3. LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo nespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu atsavināt ieguldījumus. Līdz ar Latvijas dalību eiro zonā ir būtiski mazinājusies likviditātes nepieciešamība, kā arī risks, kas izriet no nespējas laikus izpildīt saistības. Īstenojot ieguldījumu stratēģiju, Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, noteiktu ieguldījumu apjomu izvietojot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu instrumentos. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2020. gada un 2019. gada beigās atspoguļota 29. skaidrojumā.

Likviditātes risku var ierobežot, diversificējot ieguldījumus. Tāpēc Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

25.2. DARBĪBAS RISKI

Darbības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt efektīvu procesa vai projekta kvalitatīva rezultāta sasniegšanu noteiktajā laikā, kā arī procesa nepārtrauktu, atbilstošu un drošu izpildi, mazinot tādu iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas spēju veikt tās uzdevumus, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem, kuru var radīt Latvijas Bankas procesu neatbilstoša vai kļūdaina izpilde, darbinieka darbība vai bezdarbība, vai darbinieka nepieciešamība, Latvijas Bankas informācijas sistēmas, informācijas sistēmu infrastruktūras vai pārējās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstoša darbība vai nepieciešamība vai ārējie apstākļi.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie no darbības riskiem ir atbilstības riski (t.sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un darba vides aizsardzības nodrošināšanas jomās), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu, t.sk. kiberdrošības, riski.

Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, klasificējot procesus un riskus, novērtējot risku ietekmi uz procesa vai projekta rezultātu un atkarībā no procesa un risku klasifikācijas nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību, lai nodrošinātu atbilstošu risku pārvaldīšanu. Darbības risku vadības pārvalde uztur vienotu darbības risku pārvaldīšanas ietvaru, organizē darbības risku pārvaldīšanas procesu un incidentu pārvaldīšanu, kā arī regulāri sniedz informāciju par darbības risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas tiesību aktos noteiktajam. Pilnveidotais risku pārvaldīšanas process balstās uz labāko praksi risku pārvaldīšanas jomā un koncentrē darbības risku pārvaldīšanai paredzētos resursus, tādējādi veidojot efektīvāku šā procesa pārvaldīšanas modeli. 2020. gadā darbības risku pārvaldīšanu pārraudzīja Latvijas Bankas darbības risku pārraudzības komiteja.

Atbilstības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t.sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apmērā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi nodrošināt personu, Latvijas Bankas objektu, vērtību pārvaldījumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fizisko drošību, prioritāru uzmanību pievēršot personu dzīvības un veselības aizsardzībai.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas ne-sankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Banku nekavētu laikus sniegt neklasificētu informāciju tās sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu, t.sk. kiberdrošības, riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības un nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Latvijas Bankā nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t.sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un prasmes, un regulāri rīko mācības un testus.

Darbības risku ierobežošanas pasākumu ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktu darbības risku iespējamām sekām.

2020. gadā darbības risku pārvaldīšanas jomā galvenā uzmanība bija pievērsta ar Covid-19 pandēmiju, kā arī attālināto darbu saistīto risku pārvaldīšanai. 2020. gadā darbības riski tika atbilstoši pārvaldīti, un īstenojamie risku ierobežošanas pasākumi ierobežo šos riskus līdz pieļaujamam līmenim.

26. VALŪTU STRUKTŪRA

(tūkst. eiro)

	EUR	USD	CAD	GBP	Zelts	Pārējie	Kopā
2020. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	18 443 448	3 400 387	367 842	348 093	330 139	155 833	23 045 742
Kopā pasīvi	21 108 390	1 445 139	337 486	127 662	–	27 065	23 045 742
Bilances tīrā pozīcija	–2 664 942	1 955 248	30 356	220 431	330 139	128 768	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	1 842 451	–1 575 561	–10 287	–195 983	–	–33 930	26 690
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–822 491	379 687	20 069	24 448	330 139	94 838	26 690
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	–3.5	1.6	0.1	0.1	1.4	0.4	0.1
2019. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	14 338 668	3 264 840	386 768	360 716	289 043	105 474	18 745 509
Kopā pasīvi	16 986 997	1 274 718	346 416	109 526	–	27 852	18 745 509
Bilances tīrā pozīcija	–2 648 329	1 990 122	40 352	251 190	289 043	77 622	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	2 131 383	–1 811 033	–28 960	–235 321	–	–31 414	24 655
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–516 946	179 089	11 392	15 869	289 043	46 208	24 655
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	–2.8	1.0	0.1	0.1	1.5	0.2	0.1

27. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņus iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie un procentu likmju maiņai pakļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez pro- centiem	Kopā
2020. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	330 139	330 139
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	201 815	163 406	119 098	653 618	2 137 144	695 699	3 970 780
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	–	–	95 974	112 328	115 143	10 261	333 706
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	205	6 908	97 408	14 622	119 143
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	–	1 260 000	–	–	–	1 260 000
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	120	120
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	–	–	247 995	193 961	10 687 484	–	11 129 440
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	5 673 974	5 673 974
Pārējie aktīvi	192	4	1 433	4 029	86 166	136 616	228 440
Kopā aktīvi	202 007	163 410	1 724 705	970 844	13 123 345	6 861 431	23 045 742
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	5 142 726	5 142 726
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	6 053 812	–	–	–	–	–	6 053 812
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas kredītiestādēm	574 869	–	–	–	–	2 877	577 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	3 012 014	–	–	–	–	–	3 012 014
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	232 019	–	–	–	–	6 718	238 737
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	615 986	–	–	–	–	–	615 986
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 364 010	–	–	–	–	–	1 364 010
Eirosistēmas iekšējās saistības	4 809 553	–	–	–	–	28 060	4 837 613
Pārējās saistības	463	–	–	–	–	409 237	409 700
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	793 398	793 398
Kopā pasīvi	16 662 726	–	–	–	–	6 383 016	23 045 742
Bilances tīrā pozīcija	–16 460 719	163 410	1 724 705	970 844	13 123 345	478 415	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	3 464 812	16 299	417 896	4 700	789 748	–	4 693 455
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	4 201 209	31 782	60 328	98 688	274 758	–	4 666 765
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–17 197 116	147 927	2 082 273	876 856	13 638 335	478 415	26 690
2019. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	289 043	289 043
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	31 972	24 540	125 046	746 551	2 315 288	445 575	3 688 972
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	–	–	148 724	158 393	148 076	5 222	460 415
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	134	6 061	78 120	5 824	90 139
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	–	–	12 250	–	–	12 250
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	8	8
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	–	–	–	185 186	8 535 951	–	8 721 137
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	5 277 483	5 277 483
Pārējie aktīvi	146	–	1 860	5 013	79 906	119 137	206 062
Kopā aktīvi	32 118	24 540	275 764	1 113 454	11 157 341	6 142 292	18 745 509

(turpinājums)

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez pro- centiem	Kopā
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	4 666 799	4 666 799
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 660 676	–	–	–	–	–	5 660 676
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11 871	–	–	–	–	–	11 871
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 506 709	–	–	–	–	–	1 506 709
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	306 204	–	–	–	–	1 035	307 239
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	153 351	–	–	–	–	–	153 351
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 642 368	–	–	–	–	–	1 642 368
Eirosistēmas iekšējās saistības	3 833 540	–	–	–	–	–	3 833 540
Pārējās saistības	3 016	–	–	–	–	326 310	329 326
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	633 630	633 630
Kopā pasīvi	13 117 735	–	–	–	–	5 627 774	18 745 509
Bilances tīrā pozīcija	–13 085 617	24 540	275 764	1 113 454	11 157 341	514 518	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	3 700 161	7 922	637 084	23 431	807 984	–	5 176 582
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	4 495 103	130 374	93 564	101 122	331 764	–	5 151 927
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–13 880 559	–97 912	819 284	1 035 763	11 633 561	514 518	24 655

28. SEKOŠANAS NOVIRZE

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos un kapitāla vērtspapīru portfeli iekļauto ieguldījumu pakļautību kopējam tirgus riskam un kredītriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 25.1. skaidrojumu). 2020. gada un 2019. gada beigās faktiskā (*ex post*) sekošanas novirze bija šāda.

	2020	2019
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	89	30
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	159	75
Kapitāla vērtspapīru portfelis	17	22

Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze kapitāla vērtspapīru portfeli gada laikā nepārsniedz 30 bāzes punktu, un šā ierobežojuma izpildi kontrolē attiecīgais ārējais pārvaldītājs. Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. eiro)	Paredzamā sekošanas novirze (darbadienu skaits)				
		10–39	40–69	70–99	100–139	140–179
2020. gadā						
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 445 980	51	106	45	23	26
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 211 775	49	8	146	48	—
2019. gadā						
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 535 151	250	—	—	—	—
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 175 059	166	84	—	—	—

29. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārvērst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

	(tūkst. eiro)			
	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2020. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	330 139	–	–	330 139
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 970 780	–	–	3 970 780
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	333 706	–	–	333 706
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	119 143	–	–	119 143
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	1 260 000	–	1 260 000
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	120	–	–	120
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	10 961 267	168 173	–	11 129 440
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 910	–	5 669 064	5 673 974
Pārējie aktīvi	155 126	–	73 314	228 440
Kopā aktīvi	15 875 191	1 428 173	5 742 378	23 045 742
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	5 142 726	5 142 726
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	6 053 812	–	–	6 053 812
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	577 746	–	–	577 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	3 012 014	–	–	3 012 014
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	238 737	–	–	238 737
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	615 986	–	–	615 986
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 364 010	–	–	1 364 010
Eirosistēmas iekšējās saistības	4 837 613	–	–	4 837 613
Pārējās saistības	304 655	–	105 045	409 700
Kopā saistības	17 004 573	–	5 247 771	22 252 344
Bilances tirā pozīcija	–1 129 382	1 428 173	494 607	x

(turpinājums)

(tūkst. eiro)

91

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2019. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	289 043	–	–	289 043
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 688 972	–	–	3 688 972
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	460 415	–	–	460 415
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	90 139	–	–	90 139
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	12 250	–	12 250
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8	–	–	8
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 553 038	168 099	–	8 721 137
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 614	–	5 271 869	5 277 483
Pārējie aktīvi	132 709	–	73 353	206 062
Kopā aktīvi	13 219 938	180 349	5 345 222	18 745 509
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	4 666 799	4 666 799
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 660 676	–	–	5 660 676
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11 871	–	–	11 871
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 506 709	–	–	1 506 709
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	307 239	–	–	307 239
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	153 351	–	–	153 351
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 642 368	–	–	1 642 368
Eirosistēmas iekšējās saistības	3 833 540	–	–	3 833 540
Pārējās saistības	223 228	–	106 098	329 326
Kopā saistības	13 338 982	–	4 772 897	18 111 879
Bilances tirā pozīcija	–119 044	180 349	572 325	x

30. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2020	2019	2020	2019
Ieguldījumu operācijas	5 927 237	5 665 880	25.7	30.2
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	2 726 649	2 480 997	11.7	13.2
Citas finanšu institūcijas	1 474 111	1 744 598	6.4	9.3
Centrālās bankas un kredītiestādes	710 982	638 498	3.1	3.4
Nefinanšu sabiedrības	519 143	246 393	2.3	1.3
Starptautiskās institūcijas	275 804	315 024	1.2	1.7
Vietējās valdības	219 950	218 538	1.0	1.2
Neklasificēti aktīvi	598	21 832	0	0.1
Monētārās politikas operācijas	11 342 251	7 715 721	49.2	41.2
Starptautiskās institūcijas	7 461 626	4 857 749	32.4	25.9
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	2 620 625	2 845 722	11.3	15.2
Kredītiestādes	1 260 000	12 250	5.5	0.1
Pārējās operācijas	5 776 254	5 363 908	25.1	28.6
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 673 974	5 277 483	24.6	28.2
Starptautiskās institūcijas	62 266	45 922	0.3	0.2
Neklasificēti aktīvi	40 014	40 503	0.2	0.2
Kopā	23 045 742	18 745 509	100.0	100.0

31. AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERA REZIDENCES VIETAS

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2020	2019	2020	2019
Ieguldījumu operācijas	5 927 237	5 665 880	25.7	30.2
ASV	2 293 603	2 106 897	9.9	11.1
Eiro zonas valstis	1 441 336	1 517 175	6.2	8.1
Apvienotā Karaliste	707 186	658 809	3.1	3.5
Kanāda	669 855	595 578	2.9	3.2
Starptautiskās institūcijas	275 804	315 024	1.2	1.7
Pārējās ES valstis	165 045	128 087	0.7	0.7
Japāna	152 276	86 384	0.7	0.5
Pārējās valstis	222 132	257 926	1.0	1.4
Monētārās politikas operācijas	11 342 251	7 715 721	49.2	41.2
Starptautiskās institūcijas	7 461 626	4 857 749	32.4	25.9
Eiro zonas valstis	3 880 625	2 857 972	16.8	15.3
Pārējās operācijas	5 776 254	5 363 908	25.1	28.6
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 673 974	5 277 483	24.6	28.2
Starptautiskās institūcijas	62 266	45 922	0.3	0.2
Neklasificēti aktīvi	40 014	40 503	0.2	0.2
Kopā	23 045 742	18 745 509	100.0	100.0

32. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2020	2019	2020	2019
Ieguldījumu operācijas	5 927 237	5 665 880	25.7	30.2
AAA	3 203 434	1 884 377	13.8	10.1
AA	1 288 025	2 706 229	5.6	14.4
A	495 629	403 832	2.2	2.2
BBB	367 665	378 991	1.6	2.0
Aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	1 944	4 260	0	0
Kredītriskam nepakļauti aktīvi	570 540	288 191	2.5	1.5
Monetārās politikas operācijas	11 342 251	7 715 721	49.2	41.2
AAA	5 983 541	4 837 585	25.9	25.8
AA	1 478 085	1 401 603	6.4	7.5
A	2 620 625	1 464 283	11.4	7.8
Aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	1 260 000	12 250	5.5	0.1
Pārējās operācijas	5 776 254	5 363 908	25.1	28.6
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 673 974	5 277 483	24.6	28.2
Neklasificēti aktīvi	66 530	48 843	0.3	0.2
Kredītriskam nepakļauti aktīvi	35 750	37 582	0.2	0.2
Kopā	23 045 742	18 745 509	100.0	100.0

Tabulā atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru un vērtspapīru emitentu kredītreitingiem, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Standard & Poor's*, *Moody's Investors Service* un DBRS piešķirtajiem novērtējumiem. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredīspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredīspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā vidēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu.

Aktīvus bez darījuma partnera kredītreitinga galvenokārt veido ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās ar Latvijas kredītiestādēm iegādātie vērtspapīri. Kredītriskam nepakļautos aktīvus galvenokārt veido kapitāla vērtspapīru portfeļa vērtspapīri, līdzdalība SNB kapitālā, pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi.

PELŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

33. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Procentu ienākumi	190 313	198 804
Procenti par ieguldījumiem	105 848	127 405
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	16 662	7 689
Procenti par monetārās politikas operācijām	67 803	63 710
Procentu izdevumi	-50 776	-102 858
Procenti par ieguldījumiem	-40 021	-100 505
Procenti par monetārās politikas operācijām	-10 755	-2 353
Tīrie procentu ienākumi	139 537	95 946

Tiros procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no parāda vērtspapīriem ieguldījumu operāciju rezultātā, kā arī procenti par monetārās politikas operācijām. Tīrie procentu ienākumi 2020. gadā bija par 43 591 tūkst. eiro lielāki nekā 2019. gadā. To galvenokārt ietekmēja procentu ienākumu un izdevumu par ieguldījumiem samazinājums.

Procentu ienākumu par ieguldījumiem samazinājumu 2020. gadā noteica zemākas vidējās vērtspapīru ienesīguma likmes. Procentu izdevumu par ieguldījumiem samazinājumu noteica valūtas riska ierobežošanas izmaksu samazinājums, ASV un Kanādas dolāra naudas tirgus procentu likmēm sarūkot straujāk par eiro naudas tirgus procentu likmēm.

Procentu ienākumu par pieņemtajiem noguldījumiem pieaugumu 2020. gadā noteica lielāki saņemtie negatīvie procenti par valdības un citu finanšu institūciju noguldījumiem. Procentu par noguldījumiem piemērošanu nosaka ECB 2019. gada 9. aprīļa Pamatnostādne (ES) 2019/671 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (pārstrādāta versija) (ECB/2019/7).

Procentu ienākumu par monetārās politikas operācijām pieaugumu 2020. gadā noteica VSAIP un PĀAIP apjoma palielināšana. Procentu izdevumu par monetārās politikas operācijām pieaugumu 2020. gadā galvenokārt noteica ITRMO III izsniegšana un lielāki VSAIP un PĀAIP negatīvie procenti. Procentu ienākumi un izdevumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un saistībām tiek atļūdzināti, piemērojot ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, un ietver ienākumus par ECB nodotajām ārējām rezervēm un prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā un izdevumus par saistībām par TARGET2 sistēmas norēķiniem. ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likme 2020. un 2019. gadā bija 0%, tāpēc Latvijas Bankai nebija šādu procentu ienākumu un procentu izdevumu.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu par monetāro ienākumu pārdali pirmos sešus gadus pēc eiro ieviešanas eiro zonas NCB prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atļūdzināmā daļa tiek samazināta saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas šo NCB ienākumu svārstības. Latvijas Bankas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atļūdzināmās daļas samazinājuma korekcija beidzās 2019. gadā un sešu gadu periodā bija šāda.

Pārskata gads	Koeficients (%)
2014	100.00000
2015	86.06735
2016	70.13472
2017	53.34835
2018	35.98237
2019	18.17225
2020	—

34. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Parāda vērtspapīri	32 252	54 186
Atvasinātie finanšu instrumenti	11 392	–19 903
Valūtas maiņas darījumi	827	11 970
Kopā	44 471	46 253

Parāda vērtspapīru atsavināšanas rezultāts bija par 21 934 tūkst. eiro mazāks nekā 2019. gadā, un to galvenokārt noteica vērtspapīru atsavināšana ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli 2019. gadā.

Atvasināto finanšu instrumentu rezultāts bija par 31 295 tūkst. eiro lielāks nekā 2019. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar biržā tirgto procentu likmju nākotnes līgumu pozitīvo

rezultātu, ko ietekmēja procentu likmju kritums 2020. gadā, kā arī ar valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgto valūtas maiņas nākotnes līgumu pozitīvo rezultātu, ko ietekmēja ASV dolāra kursa samazināšanās attiecībā pret eiro. Valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgto valūtas maiņas nākotnes līgumu pozitīvo rezultātu līdzvērtīgā apjomā kompensē pret ārvalstu valūtas risku ierobežoto bilances posteņu negatīvais pārvērtēšanas rezultāts.

2019. gadā valūtas maiņas darījumu realizētie guvumi ietvēra arī sākotnējā pārvērtēšanas konta atzīšanu peļņas un zaudējumu aprēķinā (sk. arī 23. skaidrojumu). 2020. gadā mazākus valūtas maiņas darījumu realizētos guvumus ietekmēja ASV dolāra kursa samazināšanās attiecībā pret eiro.

35. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA ATZĪŠANA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀ

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Ārvalstu valūtas pozīcijas	-28 642	-145
Vērtspapīri	-6 299	-3 280
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	-296	-431
Kopā	-35 237	-3 856

Atsevišķu parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts 2020. gada un 2019. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. 2020. gada un 2019. gada beigās kapitāla vērtspapīru portfeļa kopējais pārvērtēšanas rezultāts bija pozitīvs, un tas atzīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts. Savukārt parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru un ārvalstu valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezerve (sk. arī 23. skaidrojumu).

Ārvalstu valūtas pozīciju negatīvā pārvērtēšanas rezultāta pieaugums saistīts ar ASV dolāra atklātās valūtas pozīcijas palielināšanos, kā arī ar ASV dolāra kursa samazināšanos attiecībā pret eiro.

36. UZKRĀJUMI TIRGUS RISKAM UN KREDĪTRISKAM

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eirosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas finanšu aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam un kredītriskam.

Latvijas Bankas finanšu risku apjomu monetārās politikas operācijām un ieguldījumu portfeļu kredītriskam nosaka saskaņā ar ECB pieņemto vienoto Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku, savukārt ieguldījumu portfeļu tirgus riskam – saskaņā ar Latvijas Bankas lietotajā finanšu risku pārvaldības sistēmā izmantoto risku novērtēšanas metodiku, abos gadījumos izmantojot paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*) ar 99% ticamības līmeni viena gada perspektīvā, kas raksturo zaudējumu apmēru, ko nosaka 1% nelabvēlīgāko simulēto ienesīguma scenāriju vidējā vērtība. Nosakot finanšu risku apjomu, tiek ņemti vērā dažādi tirgus riska un kredītriska faktori, Eirosistēmas/ECBS Riska vadības komitejas noteiktie un finanšu risku pārvaldības sistēmā izmantotie pieņēmumi, kā arī izmantoti vēsturiskie dati par nelabvēlīgu finanšu tirgus faktoru attīstību (piemēram, procentu likmju kāpums, procentu likmju starpības palielināšanās, eiro kursa kāpums un kredītreitingu samazināšanās).

Latvijas Banka 2020. gadā pilnveidoja finanšu risku apjoma novērtēšanas metodiku,

tādējādi visiem ieguldījumu portfeļiem tirgus risks novērtēts, izmantojot paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*) ar 99% ticamības līmeni viena gada perspektīvā. 2019. gadā šī novērtēšanas metodika tika piemērota tikai zelta portfelim, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim un kapitāla vērtspapīru portfelim, bet pārējiem ieguldījumu portfeļiem finanšu riski uzkrājumu mērķa apjoma noteikšanai tika novērtēti atbilstoši ieguldījumu portfeļu vērtības pārmaiņām, procentu likmēm palielinoties par 100 bāzes punktiem. Ja Latvijas Banka piemērotu līdzšinējo metodiku, novērtētais uzkrājumu mērķa apjoms 2020. gadā būtu 460.0 milj. eiro (2019. gadā – 310.0 milj. eiro). Sākot ar 2020. gadu, vairs netiek atsevišķi aprēķināts novērtētais uzkrājumu mērķa apjoms, jo tas atbilst finanšu risku apjomam.

Finanšu risku apjoms 2020. gadā noteikts 771.9 milj. eiro (2019. gadā – 501.1 milj. eiro). Finanšu risku apjoma pieaugumu 2020. gadā noteica Covid-19 pandēmijas izraisītās finanšu tirgus svārstības un kapitāla vērtspapīru portfeļa un monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru apjoma pieaugums.

Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam veido ilgākā laikposmā 25–75% apmērā no kopējā peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertā attiecīgā gada pozitīvā finanšu rezultāta pirms uzkrājumu finanšu riskiem veidošanas, nepārsniedzot finanšu risku apjomu. Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam izmanto, ja īstenojas finanšu riski un to negatīvo ietekmi nesedz citi ienākumi vai arī šo uzkrājumu atlikums būtiski pārsniedz finanšu risku apjomu un šim pārsniegumam ir pastāvīgs raksturs.

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Finanšu risku apjoms	771 900	501 100
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	281 723	203 900
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam pret finanšu risku apjomu (%)	36	41

Balstoties uz minēto risku novērtējumu, Latvijas Bankas padome nolēma 2020. gadā izveidot papildu uzkrājumus 78 181 tūkst. eiro apjomā atbilstoši iepriekš minētajā politikā noteiktajam procentam no kopējā peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertā pozitīvā finanšu rezultāta pirms uzkrājumu finanšu riskiem veidošanas (2019. gadā uzkrājumi tika palielināti par 80 218 tūkst. eiro). Papildus tam tika samazināti uzkrājumi saistībā ar Eirosistēmas monetārās politikas operāciju kredītrisku 358 tūkst. eiro apjomā (2019. gadā tika samazināti uzkrājumi 288 tūkst. eiro apjomā), tādējādi kopējam uzkrājumu atlikumam 2020. gada beigās sasniedzot 281 723 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 203 900 tūkst. eiro).

37. IENĀKUMI NO KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRIEM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumi no līdzdalības kapitālā ietver saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā (2020. gadā dividendes no līdzdalības SNB kapitālā netika izmaksātas; 2019. gadā – 322 tūkst. eiro; sk. arī 14.2. skaidrojumu), kā arī ienākumus no ECB starpperioda peļņas sadales par pārskata gadu un atlikušās iepriekšējā gadā gūtās ECB peļņas sadales un realizētos guvumus no līdzdalības ECB kapitālā samazinājuma (sk. 13.1. skaidrojumu) 9616 tūkst. eiro apjomā (2019. gadā – 9910 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. skaidrojumu).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem ietver kapitāla vērtspapīru portfeļa uzkrātās un saņemtās dividendes 8989 tūkst. eiro apjomā (2019. gadā – 4652 tūkst. eiro). Ienākumu pieaugumu nodrošināja lielākas dividendes sakarā ar kapitāla vērtspapīru portfeļa pieaugumu.

38. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Iemaksātie monetārie ienākumi	-44 679	-51 356
Saņemtie monetārie ienākumi	16 978	44 555
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	-27 701	-6 801

Tīrā monetāro ienākumu pārdales rezultāta samazinājumu noteica mazāki saņemtie monetārie ienākumi galvenokārt sakarā ar ECB Padomes lēmumiem par labvēlīgāku nosacījumu piemērošanu ITRMO III, kā arī ar monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru dzēšanu tajās aktīvu iegādes programmās, kuru īstenošana pārtraukta.

39. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Numismātikas produktu pārdošanas ienākumi	613	675
Pārējie bankas darbības ienākumi	655	625
Kopā	1 268	1 300

40. DARBA SAMAKSA, SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI UN SOLIDARITĀTES NODOKLIS

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Darba samaksa		
Atlīdzība par padomes un valdes locekļu pienākumu pildīšanu	-855	-984
Pārējo darbinieku atlīdzība	-16 012	-16 676
Kopā darba samaksa	-16 867	-17 660
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	-3 764	-3 941
Kopā darba samaksa, sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	-20 631	-21 601

2020. gada beigās Latvijas Bankā bija 421 darbinieks (2019. gada beigās – 479 darbinieki). 2020. gadā tas atbilda 425 pilna laika ekvivalentiem (2019. gadā – 465 pilna laika ekvivalentiem). Darbinieku samazinājums galvenokārt saistīts ar īstenotajiem darbības efektivitātes uzlabošanas pasākumiem, t.sk. ar Rīgas filiāles naudas apstrādes iekārtu modernizāciju un Latvijas Bankas Liepājas filiāles slēgšanu 2020. gada 30. janvārī, kā arī ar pārmaiņām citu funkciju izpildē.

41. NAUDAS ZĪMJU IEGĀDES IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Banknošu iegāde	-1 229	-1 140
Kolekcijas monētu iegāde	-188	-363
Apgrozības monētu iegāde	-129	-288
Kopā	-1 546	-1 791

42. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2020	2019
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana	-4 023	-3 850
Komunālie pakalpojumi	-547	-734
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	-436	-621
Risku apdrošināšana	-254	-217
Sabiedrības informēšana	-231	-245
Nekustamā īpašuma nodoklis	-220	-226
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	-168	-183
Mazvērtīgā inventāra iegāde	-94	-225
Personāla profesionālā pilnveide	-85	-225
Dienesta komandējumi	-66	-462
Pasākumu nodrošināšana	-32	-151
Transportlīdzekļu nodrošināšana	-30	-53
Materiālo vērtību atsavināšana	-30	-1 695
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	-478	-338
Kopā	-6 694	-9 225

Citi pārējie bankas darbības izdevumi ietver arī atlīdzību SIA "ERNST & YOUNG BALTIC" par Latvijas Bankas 2020. gada finanšu pārskatu revīziju 33 tūkst. eiro apjomā (2019. gadā "KPMG Baltics AS" – 29 tūkst. eiro). Materiālo vērtību atsavināšanas izdevumi 2019. gadā ietver Latvijas Bankas Liepājas filiāles ēkas kapitālo ieguldījumu atlikušās uzskaites vērtības norakstīšanu saistībā ar filiāles slēgšanu 1401 tūkst. eiro apjomā. Liepājas filiāles ēka tika nodota Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valdījumā bez atlīdzības (sk. arī 43. skaidrojumu).

PĀRĒJIE FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI**43. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU**

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Valsts kases kontus eiro un ārvalstu valūtās. Veicot šos darījumus, Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā. Valsts kases pieprasījuma noguldījumi tiek uzskaitīti bilances postenī "Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem".

Darījumos ar Valsts kasi izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti atbilstoši tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem un ievērojot ECB lēmumus. Komisijas maksa par darījumiem ar Valsts kasi netiek iekasēta.

Saskaņā ar ECB 2019. gada 9. aprīļa Pamatnostādni (ES) 2019/671 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (pārstrādāta versija) (ECB/2019/7) par Valsts kases noguldījumiem eiro līdz 200 milj. eiro apjomā Latvijas Banka piemēro eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA (2020. gada un 2019. gada beigās tas bija negatīvs – attiecīgi -0.498% un -0.446%). Valsts kases norēķinu kontu eiro un ārvalstu valūtā atlikumu kopsummai, kas pārsniedz 200 milj. eiro, Latvijas Banka līdz 2019. gada 30. septembrim piemēroja ECB noguldījumu iespējas procentu likmi, bet no 2019. gada 1. oktobra – ECB noguldījumu iespējas procentu likmi vai eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA atkarībā no tā, kurš bija zemāks (2020. gada un 2019. gada beigās ECB noguldījumu iespējas procentu likme bija negatīva -0.50%).

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums 2020. gada un 2019. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Prasības		
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	2 596 790	1 447 653
Pārējie vērtspapīri	46 167	47 057
Uzkrātie procenti par parāda vērtspapīriem	18 614	17 485
Kopā prasības	2 661 571	1 512 195
Saistības		
Pieprasījuma noguldījumi eiro	1 588 192	442 044
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtā	143 350	153 351
Nodokļu saistības	19	13
Kopā saistības	1 731 561	595 408

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie ienākumi un izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2020. un 2019. gadā bija šāda (sk. arī 22.2. un 23. skaidrojumu).

	(tūkst. eiro)	
	2020	2019
Ienākumi (-)/izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā		
Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par parāda vērtspapīriem	-13 495	-10 381
Negatīvie procenti par valdības noguldījumiem	-10 400	-2 478
Nodokļu izdevumi	9 932	10 435
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	19 009	10 196
Nekustamā īpašuma atsavināšana	-	1 401
Kopā tīrie izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā		
Latvijas Bankas peļņas daļa	5 046	9 173

Nekustamā īpašuma atsavināšanas izdevumi ietver Latvijas Bankas Liepājas filiāles (lēmums par tās slēgšanu pieņemts 2019. gadā) nekustamā īpašuma nodošanu Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valdījumā bez atlīdzības atbilstoši Publiskas personas mantas atsavināšanas likumam.

44. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2020. gada beigās bija apgrūtināti Latvijas Bankas iegādātie parāda vērtspapīri, zelts un citi finanšu instrumenti, kuru tirgus vērtība bija 2 667 712 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 1 977 786 tūkst. eiro), lai nodrošinātu vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu darījumu, zelta mijmaiņas darījumu, biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu, biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu un maksājumu sistēmu darbību. 2020. gada beigās apgrūtinātos aktīvus galvenokārt veidoja vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu līgumos iesaistītie vērtspapīri 2 309 742 tūkst. eiro vērtībā (2019. gada beigās – 1 670 109 tūkst. eiro).

45. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ieguldījumu likviditāti, jo aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Minētie aģenti administrē vērtspapīru

aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību. Vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība ir lielāka par aizdoto vērtspapīru patieso vērtību.

Lai veicinātu vērtspapīru tirgus likviditāti, Latvijas Banka vienlaikus ar citām eiro zonas NCB veic VSAIP un PĀAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru aizdošanu, un Latvijas Banka to īsteno automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros.

2020. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība, kas noteikta saskaņā ar kotētām cenām aktīvā tirgū, bija 439 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 1460 tūkst. eiro), t.sk. VSAIP un PĀAIP ietvaros iegādāto un aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība 2020. gada beigās bija 285 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 16 tūkst. eiro).

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīla, kas saņemta Latvijas Bankas automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas aģenta kontā kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādīta Latvijas Bankas bilanci (sk. arī 2.12. skaidrojumu).

46. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅEMŠANĀS

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nominālvērtības, un tā apmaksājama pēc attiecīga SNB Valdes lēmuma pieņemšanas. 2020. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4012 tūkst. SDR (4729 tūkst. eiro; 2019. gada beigās – 4012 tūkst. SDR (4951 tūkst. eiro); sk. arī 14.2. skaidrojumu).

2020. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas ar 7034 tūkst. eiro nominālvērtību (2019. gada beigās – 6960 tūkst. eiro). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā atbilstoši nominālvērtībai. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav veidoti.

2020. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi lata naudas zīmes ar 120 934 tūkst. eiro nominālvērtību (2019. gada beigās – 122 174 tūkst. eiro), kas bilanci uzrādītas 25 334 tūkst. eiro apjomā (2019. gada beigās – 26 574 tūkst. eiro). Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu lata skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos apmainīt lata naudas zīmes 95 600 tūkst. eiro (2019. gada beigās – 95 600 tūkst. eiro) nominālvērtībā, ir neliela.

47. NOTIKUMI PĒC PĀRSKATA GADA BEIGĀM

Laika posmā no pārskata gada pēdējās dienas līdz šo finanšu pārskatu parakstīšanas datumam nav bijuši nekādi notikumi, kuru rezultātā šajos finanšu pārskatos būtu jāveic korekcijas vai kuri būtu jāpaskaidro šajos finanšu pārskatos.

2021. gada 9. martā

LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Atzinums

Mēs esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas ("Banka") finanšu pārskatu, kas atspoguļoti no 53. līdz 100. lappusei, revīziju. Pievienotie finanšu pārskati ietver 2020. gada 31. decembra bilanci un peļņas un zaudējumu aprēķinu un kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2020. gada 31. decembrī, kā arī finanšu pārskatu skaidrojumus, kas ietver nozīmīgu grāmatvedības uzskaites principu kopsavilkumu un citu paskaidrojošu informāciju.

Mūsaprāt, pievienotie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Latvijas Bankas finanšu stāvokli 2020. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2020. gada 31. decembrī saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34) un tās grozījumiem, Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

Atzinuma pamatojums

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu pienākumi, kas noteikti šajos standartos, tālāk izklāstīti mūsu ziņojuma sadaļā "Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju". Mēs esam neatkarīgi no Bankas saskaņā ar Starptautiskās grāmatvežu ētikas standartu padomes (SGĒSP) izdotā Starptautiskā profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (tajā skaitā Starptautisko neatkarības standartu) (SGĒSP kodekss) prasībām un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā iekļautajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas mūsu veiktajai finanšu pārskatu revīzijai Latvijas Republikā. Mēs esam ievērojuši pārējos Revīzijas pakalpojumu likumā un SGĒSP kodeksā noteiktos ētikas principus. Mēs uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Valdes un personu, kurām uzticēta Bankas pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Bankas valde ir atbildīga par finanšu pārskatu, kas sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, sagatavošanu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34) un tās grozījumiem, Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu. Bankas valde ir atbildīga par tādu iekšējo kontroli, kādu Bankas valde uzskata par nepieciešamu, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības.

Sagatavojot finanšu pārskatus, Bankas valdes pienākums ir izvērtēt Bankas spēju turpināt darbību, pēc nepieciešamības sniedzot informāciju par apstākļiem, kas saistīti ar Bankas spēju turpināt darbību un darbības turpināšanas principa piemērošanu.

Personas, kurām uzticēta Bankas pārvalde, ir atbildīgas par Bankas finanšu pārskatu sagatavošanas pārraudzību.

Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu mērķis ir iegūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskati kopumā nesatur kļūdu vai krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības, un sniegt revidentu ziņojumu, kurā

izteikts atzinums. Pietiekama pārlicība ir augsta līmeņa pārlicība, bet tā negarantē, ka revīzijā, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr tiks atklāta būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Neatbilstības var rasties krāpšanas vai kļūdu rezultātā, un tās ir uzskatāmas par būtiskām, ja var pamatoti uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, ko lietotāji pieņem, pamatojoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, mēs visā revīzijas gaitā izdarām profesionālus spriedumus un ievērojam profesionālo skepsi. Mēs arī:

- identificējam un izvērtējam riskus, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas vai kļūdu dēļ radušās būtiskas neatbilstības, izstrādājam un veicam revīzijas procedūras šo risku mazināšanai, kā arī iegūstam revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam. Risks, ka netiks atklātas būtiskas krāpšanas radītas neatbilstības, ir augstāks nekā kļūdu izraisītu neatbilstību risks, jo krāpšana var ietvert slepenas norunas, dokumentu viltošanu, ar nodomu neuzrādītu informāciju, maldinošas informācijas sniegšanu vai iekšējās kontroles pārkāpumus;
- iegūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas ir būtiska revīzijas veikšanai, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti;
- izvērtējam pielietoto grāmatvedības uzskaites politiku piemērotību un grāmatvedības aplēšu un attiecīgās Bankas valdes uzrādītās informācijas pamatotību;
- izdarām secinājumu par valdes piemērotā darbības turpināšanas principa atbilstību un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, par to, vai pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par Bankas spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka būtiska nenoteiktība pastāv, revidentu ziņojumā tiek vērsta uzmanība uz finanšu pārskatos sniegto informāciju par šiem apstākļiem. Ja šāda informācija finanšu pārskatos nav sniegta, mēs sniedzam modificētu atzinumu. Mūsu secinājumi ir pamatoti ar revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz revidentu ziņojuma datumam. Tomēr nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmē Banka savu darbību var pārtraukt;
- izvērtējam vispārējo finanšu pārskatu izklāstu, struktūru un saturu, tajā skaitā pielikumā atklāto informāciju un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo tā pamatā esošos darījumus un notikumus.

Personām, kurām uzticēta Bankas pārvalde, mēs cita starpā sniedzam informāciju par plānoto revīzijas apjomu un laiku, kā arī par svarīgiem revīzijas novērojumiem, tajā skaitā par būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem, kurus mēs identificējam revīzijas laikā.

SIA "ERNST & YOUNG BALTIC"

Licence Nr. 17

Diāna Krišjāne

Valdes priekšsēdētāja

Latvijas zvērināta revidente

Sertifikāts Nr. 124

Rīgā

2021. gada 9. martā

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2020. GADĀ

(perioda beigās; milj. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē	10 275.7	10 189.0	10 165.4	10 038.2	10 094.5	9 965.7	9 511.1	9 556.6	9 816.5	10 069.8	10 363.0	11 301.5
Skaidrā nauda apgrozībā	4 703.0	4 687.5	4 815.6	4 885.0	4 953.8	4 994.5	5 044.2	5 063.8	5 073.6	5 102.2	5 138.7	5 247.7
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	5 572.7	5 501.5	5 349.8	5 153.2	5 140.7	4 971.2	4 466.9	4 492.8	4 742.9	4 967.6	5 224.3	6 053.8
Ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	4 264.3	4 259.4	4 356.4	4 467.6	4 333.5	4 313.0	4 265.9	4 341.6	4 421.2	4 402.3	4 342.8	4 420.1
Ārzemju saistības ārpus eiro zonas	2 101.7	2 129.3	2 050.9	2 093.3	2 095.5	2 130.0	2 238.5	2 265.1	2 327.9	2 392.3	1 915.6	1 602.7
Kredīti	9 167.4	9 183.6	9 239.3	9 584.5	9 984.7	11 527.1	11 810.9	11 959.5	12 211.3	12 387.3	12 611.1	12 723.3
Eiro zonas MFI	326.4	305.4	297.3	295.6	307.4	1 495.3	1 457.5	1 455.2	1 530.6	1 529.6	1 522.3	1 492.8
Euro zonas valdības sektoram	2 230.4	2 233.7	2 281.0	2 467.1	2 660.1	2 835.9	4 342.5	4 390.1	4 429.4	4 459.9	4 531.8	4 542.0
Citiem eiro zonas rezidentiem	6 610.6	6 644.5	6 661.0	6 821.8	7 017.2	7 195.9	6 010.9	6 114.2	6 251.3	6 397.8	6 557.0	6 688.5
MFI												
Noguldījumi uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1)	12 899.2	12 993.2	13 380.4	13 568.6	13 916.1	13 954.4	14 268.4	14 416.0	14 616.9	14 935.6	15 240.1	15 695.0
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	1 547.7	1 657.9	1 573.1	1 514.3	1 481.9	1 388.3	1 373.0	1 348.4	1 329.5	1 307.0	1 288.9	1 232.2
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	969.3	977.4	976.7	989.0	629.2	622.6	627.3	629.3	635.0	646.3	650.7	658.6
Latvijas devums eiro zonas M2	15 416.2	15 628.5	15 930.2	16 071.9	16 027.3	15 965.3	16 268.7	16 393.7	16 581.4	16 888.9	17 179.7	17 585.8
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	-9.7	-9.8	-6.1	-8.0	-7.9	-7.9	-7.6	-7.5	-7.6	-5.9	-3.3	-3.3
Latvijas devums eiro zonas M3	15 406.5	15 618.7	15 924.1	16 063.8	16 019.4	15 957.4	16 261.1	16 386.2	16 573.7	16 883.0	17 176.4	17 582.6
Trie ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	2 291.5	2 379.1	2 944.1	2 882.0	2 630.8	3 365.9	3 438.8	3 098.2	3 155.3	3 179.4	3 462.2	3 977.6
Kredīti eiro zonas finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājaisaimniecībām	12 945.2	12 687.0	12 591.9	12 611.9	12 719.2	12 709.3	12 663.4	12 712.1	12 746.6	12 712.5	12 727.6	12 425.9
Aizdevumi rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājaisaimniecībām	11 577.5	11 487.2	11 436.3	11 389.4	11 458.5	11 371.6	11 350.4	11 403.0	11 436.7	11 387.3	11 401.8	11 214.1
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājaisaimniecību noguldījumi	12 871.4	12 927.5	13 307.2	13 469.5	13 396.1	13 413.2	13 471.1	13 601.1	13 780.7	14 122.5	14 389.2	14 855.4
PROCENTU LIKMES												
Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme (perioda beigās; %)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Euro veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50
Nefinanšu sabiedrībām un mājaisaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	3.3	3.0	2.9	3.2	3.4	2.8	2.8	2.8	3.6	3.1	2.8	2.9
Nefinanšu sabiedrību un mājaisaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1

LATVIJAS BANKAS 2020. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AKTĪVI	18 878 793	18 882 016	19 132 105	19 545 907	19 927 545	21 462 680	21 808 678	22 027 789	22 355 374	22 520 314	22 755 585	23 045 742
Zelts un zeltā izteiktās prasības	305 420	315 324	313 566	336 857	331 757	337 654	356 833	352 033	344 133	345 030	315 962	330 139
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 867 097	3 845 621	3 943 501	4 032 687	3 900 733	3 871 606	3 805 908	3 878 654	3 965 896	3 950 302	3 901 137	3 970 780
Prasības pret SVF	150 605	151 088	150 556	151 801	148 923	148 392	144 102	143 679	145 262	145 879	144 163	142 411
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	3 716 492	3 694 533	3 792 945	3 880 886	3 751 810	3 723 214	3 661 806	3 734 975	3 820 634	3 804 423	3 756 974	3 828 369
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	468 123	469 820	463 724	467 265	476 571	456 537	393 750	391 761	402 975	377 397	365 793	333 706
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	91 782	98 430	99 322	98 062	100 990	103 710	103 132	110 951	111 156	106 950	125 677	119 143
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	—	—	—	1 000	—	1 185 000	1 185 000	1 185 000	1 260 000	1 260 000	1 260 000	1 260 000
Galvenās refinansēšanas operācijas	—	—	—	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	—	—	—	—	—	1 185 000	1 185 000	1 185 000	1 260 000	1 260 000	1 260 000	1 260 000
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	333	1 369	2 010	1 241	416	476	628	133	1 133	399	394	120
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 698 895	8 712 387	8 773 490	9 114 979	9 507 695	9 885 047	10 231 489	10 382 660	10 547 106	10 749 506	10 984 897	11 129 440
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 633 747	7 671 346	7 748 978	8 096 885	8 479 799	8 847 395	9 177 134	9 326 177	9 472 973	9 658 797	9 890 210	10 008 456
Pārējie vērtspapīri	1 065 148	1 041 041	1 024 512	1 018 094	1 027 896	1 037 652	1 054 355	1 056 483	1 074 133	1 090 709	1 094 687	1 120 984
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 271 956	5 255 523	5 345 783	5 334 822	5 401 569	5 428 035	5 474 877	5 511 701	5 541 193	5 561 625	5 592 019	5 673 974
Līdzdalība ECB kapitālā	114 108	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095	114 095
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	158 264	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202
Pārējās prasības Eurosistēmā	4 999 584	4 984 226	5 074 486	5 063 525	5 130 272	5 156 738	5 203 580	5 240 404	5 269 896	5 290 328	5 320 722	5 402 677
Pārējie aktīvi	175 187	183 542	190 709	158 994	207 814	194 615	257 061	214 896	181 782	169 105	209 706	228 440

2. pielikums (turpinājums)

105

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
PASĪVI	18 878 793	18 882 016	19 132 105	19 545 907	19 927 545	21 462 680	21 808 678	22 027 789	22 355 374	22 520 314	22 755 585	23 045 742
Banknotes apgrozībā	4 598 663	4 583 985	4 712 407	4 782 720	4 851 609	4 890 499	4 939 474	4 958 955	4 968 824	4 997 418	5 033 451	5 142 726
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 572 672	5 501 512	5 349 841	5 153 232	5 140 747	4 971 217	4 466 897	4 492 783	4 742 901	4 967 629	5 224 317	6 053 812
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	5 572 672	5 501 512	5 349 841	5 153 232	5 140 747	4 971 217	4 466 897	4 492 783	4 742 901	4 967 629	5 224 317	6 053 812
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	350 477	349 897	330 426	325 075	333 288	335 693	354 648	353 752	355 249	359 624	568 154	577 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 341 234	1 446 424	2 100 939	4 005 700	4 092 358	3 899 858	4 252 391	4 183 340	4 181 673	4 045 110	3 997 702	3 012 014
Saistības pret valdību	275 790	348 316	997 940	2 883 893	2 971 271	2 765 132	2 883 521	2 804 861	2 808 009	2 667 088	2 622 126	1 588 192
Pārējās saistības	1 065 444	1 098 108	1 102 999	1 121 807	1 121 087	1 134 726	1 368 870	1 378 479	1 373 664	1 378 022	1 375 576	1 423 822
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	398 275	372 390	359 049	388 086	386 530	395 610	444 060	416 926	421 247	460 793	254 626	238 737
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	178 577	215 522	196 478	152 251	149 218	148 607	144 309	143 801	186 170	145 984	327 757	615 986
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 703 388	1 756 922	1 691 836	1 705 259	1 708 936	1 734 404	1 794 406	1 848 130	1 906 626	1 931 547	1 660 969	1 364 010
Eirosistēmas iekšējās saistības	3 709 334	3 619 660	3 382 622	1 975 573	2 189 389	3 975 930	4 267 258	4 459 367	4 404 946	4 441 258	4 497 154	4 837 613
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	3 709 334	3 619 660	3 382 622	1 975 573	2 189 389	3 975 930	4 267 258	4 459 367	4 404 946	4 441 258	4 497 154	4 809 553
Pārējās saistības Eirosistēmā	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28 060
Pārējās saistības	341 273	335 285	346 424	343 193	326 599	334 714	334 756	339 482	361 138	351 184	349 441	409 700
Kapitāls un rezerves	684 900	700 419	662 083	714 818	748 871	776 148	810 479	831 253	826 600	819 767	842 014	793 398

LATVIJAS BANKAS 2016.–2020. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2016	2017	2018	2019	2020
AKTĪVI	14 772 305	17 498 642	18 247 147	18 745 509	23 045 742
Zelts un zeltā izteiktās prasības	234 305	230 856	239 195	289 043	330 139
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 092 076	3 608 692	3 566 027	3 688 972	3 970 780
Prasības pret SVF	153 992	143 477	146 833	149 082	142 411
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2 938 084	3 465 215	3 419 194	3 539 890	3 828 369
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	358 839	355 065	326 308	460 415	333 706
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	144 564	101 333	101 837	90 139	119 143
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	257 160	244 660	38 750	12 250	1 260 000
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	257 160	244 660	38 750	12 250	1 260 000
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	9 071	438	488	8	120
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	6 319 754	8 131 197	8 813 038	8 721 137	11 129 440
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	4 357 306	6 719 984	7 423 080	7 636 472	10 008 456
Pārējie vērtspapīri	1 962 448	1 411 213	1 389 958	1 084 665	1 120 984
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 195 918	4 604 114	4 952 780	5 277 483	5 673 974
Līdzdalība ECB kapitālā	115 082	115 082	115 082	114 108	114 095
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	163 480	163 480	163 480	158 264	157 202
Pārējās prasības Eurosistēmā	3 917 356	4 325 552	4 674 218	5 005 111	5 402 677
Pārējie aktīvi	160 618	222 287	208 724	206 062	228 440

3. pielikums (turpinājums)

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2016	2017	2018	2019	2020
PASĪVI	14 772 305	17 498 642	18 247 147	18 745 509	23 045 742
Banknotes apgrozībā	4 150 106	4 314 088	4 536 729	4 666 799	5 142 726
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 191 147	5 712 980	5 050 101	5 660 676	6 053 812
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	4 191 147	5 712 980	5 050 101	5 660 676	6 053 812
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	720	22 610	13 847	11 871	577 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	212 239	215 712	1 449 237	1 506 709	3 012 014
Saistības pret valdību	46 710	29 516	129 113	442 044	1 588 192
Pārējās saistības	165 529	186 196	1 320 124	1 064 665	1 423 822
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	17 888	2 535	16 524	307 239	238 737
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	159 844	144 324	150 535	153 351	615 986
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	—	634	115 284	1 642 368	1 364 010
Eirosistēmas iekšējās saistības	5 292 395	6 339 683	6 212 645	3 833 540	4 837 613
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	5 292 395	6 339 683	6 212 645	3 826 452	4 809 553
Pārējās saistības Eurosistēmā	—	—	—	7 088	28 060
Pārējās saistības	294 614	305 552	251 877	329 326	409 700
Kapitāls un rezerves	453 352	440 524	450 368	633 630	793 398

LATVIJAS BANKAS 2016.–2020. GADA PEĻŅAS UN ZAUDEJUMU APRĒĶINI

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2016	2017	2018	2019	2020
Trie procentu ienākumi	56 801	71 498	79 494	95 946	139 537
Procentu ienākumi	102 982	138 189	180 907	198 804	190 313
Procentu izdevumi	-46 181	-66 691	-101 413	-102 858	-50 776
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un riska uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts	-100 590	-28 175	-42 387	-37 821	-68 947
Realizētie finanšu operāciju guvumi	38 539	33 292	-49 690	46 253	44 471
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	-52 729	-18 791	-47 903	-3 856	-35 237
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	-86 400	-42 676	55 206	-80 218	-78 181
Trie komisijas maksas izdevumi	-2 200	-3 087	-2 783	-3 607	-3 394
Komisijas maksas ienākumi	396	397	644	811	949
Komisijas maksas izdevumi	-2 596	-3 484	-3 427	-4 418	-4 343
Ienākumi no līdzdalības kapitālā	5 242	5 258	6 922	14 884	18 605
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	10 834	3 651	122	-6 801	-27 701
Citi bankas darbības ienākumi	81 051	12 382	9 270	1 300	1 268
TĪRIE IENĀKUMI	51 138	61 527	50 638	63 901	59 368
Darba samaksa	-17 184	-17 616	-17 515	-17 660	-16 867
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	-3 852	-3 962	-4 031	-3 941	-3 764
Naudas zīmju iegādes izdevumi	-7 283	-4 542	-2 104	-1 791	-1 546
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	-3 755	-3 750	-4 189	-4 129	-3 851
Pārējie bankas darbības izdevumi	-7 291	-7 773	-8 233	-9 225	-6 694
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	11 773	23 884	14 566	27 155	26 646
Rezerves kapitālā ieskaitāmā peļņas daļa	4 120	8 359	4 370	8 146	7 994
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	7 653	15 525	10 196	19 009	18 652

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2020. GADA BEIGĀS

1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE

- 1.1. Centrālā nodaļa
- 1.2. Mācību un nodrošinājuma daļa
- 1.3. Rīgas nodaļa

2. DARBĪBAS RISKU VADĪBAS PĀRVALDE

3. FINANŠU PĀRVALDE

- 3.1. Bankas iekšējo operāciju daļa
- 3.2. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa

4. FINANŠU STABILITĀTES PĀRVALDE

- 4.1. Finanšu stabilitātes daļa

5. ĢENERĀLSEKRETARIĀTS

- 5.1. Dokumentu un arhīva pārvaldības daļa
- 5.2. Vadības sekretariāta un starptautisko attiecību daļa

6. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

7. INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU PĀRVALDE

- 7.1. Bankas informācijas sistēmas attīstības daļa
- 7.2. Datorsistēmu atbalsta daļa
- 7.3. Infrastruktūras risinājumu daļa
- 7.4. Inženiertehnisko drošības sistēmu daļa
- 7.5. Kiberdrošības daļa
- 7.6. Sistēmu un servisu attīstības daļa

8. JURIDISKĀ PĀRVALDE

9. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE¹

- 9.1. Kases operāciju daļa
- 9.2. Monētu daļa
- 9.3. Naudas tehnoloģiju daļa
- 9.4. Rīgas filiāle

10. KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

- 10.1. Izdevniecības daļa
- 10.2. Sabiedrisko attiecību daļa

11. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

- 11.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa
- 11.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa
- 11.3. Maksājumu un norēķinu daļa

12. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE²

- 12.1. Makroekonomikas analīzes daļa

¹ Ar 2021. gada 1. martu –
NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE
Naudas politikas un operāciju daļa
Naudas tehnoloģiju daļa
Rīgas filiāle.

² Ar 2021. gada 1. janvāri –
Makroekonomikas analīzes daļa
Monetārās politikas analīzes daļa
Pētniecības daļa.

5. pielikums (turpinājums)

- 12.2. Finanšu tirgus analīzes daļa
- 12.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa

13. PERSONĀLA PĀRVALDE

14. STATISTIKAS PĀRVALDE

- 14.1. Datu pārvaldības daļa
- 14.2. Reģistru daļa
- 14.3. Statistikas attīstības daļa
- 14.4. Statistikas sagatavošanas daļa

15. TEHNISKĀ PĀRVALDE

- 15.1. Saimniecības daļa
- 15.2. Ēku sistēmu daļa

16. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE

- 16.1. Darījumu un investīciju daļa
- 16.2. Riska vadības daļa

**LATVIJAS BANKAS DALĪBA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS CENTRĀLO
BANKU SISTĒMĀ**

ECB Padome

ECB Ģenerālpadome

ECB Uzraudzības valde

Banknošu komiteja

Budžeta komiteja

Cilvēkresursu konference

Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja

Finanšu stabilitātes komiteja

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja

Iekšējo auditoru komiteja

Informācijas tehnoloģiju komiteja

Juridiskā komiteja

Kontroles komiteja

Monetārās politikas komiteja

Organizācijas attīstības komiteja

Riska vadības komiteja

Starptautisko attiecību komiteja

Statistikas komiteja

Tirgus infrastruktūras un maksājumu komiteja

Tirgus operāciju komiteja

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVniecība STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS

EIROPAS SAVIENĪBA

EBI Uzraugu padome
EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos
EFK apakškomiteja SVF jautājumos
EK Valsts administrācijas grupa
ES Padomes Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK)
ESRK
ESRK Konsultatīvā speciālistu komiteja
Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība ES
Monētārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komitejas valde

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKA

Irvinga Fišera (*Irving Fisher*) centrālo banku statistikas komiteja

CENTRĀLO BANKU UN FINANŠU NOZARES UZRAUDZĪBAS
INSTITŪCIJU SADARBĪBAS TĪKLS KLIMATAM UN VIDEI LABVĒLĪGAS
PRAKSES IEVIEŠANAI FINANŠU NOZARĒ (*NETWORK FOR GREENING
THE FINANCIAL SYSTEM; NGFS*)

8. pielikums

2020. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI UN NOZĪMĪGĀKĀS LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU PUBLIKĀCIJAS

Šajā sarakstā iekļautie Latvijas Bankas izdevumi pieejami Latvijas Bankas tīmekļvietnē (www.bank.lv).

REGULĀRIE IZDEVUMI UN TURPINĀJUMIZDEVUMI

"Finanšu Stabilitātes Pārskats. 2020"

"Latvijas Bankas 2019. gada pārskats"

"Latvijas Maksājumu Bilance. *Latvia's Balance of Payments*. 2019"

"Makroekonomisko Norišu Pārskats" (2020. gada septembris; Nr. 31)

PĒTĪJUMI

BESSONOV, Andrejs, KRASNOPJOROV, Oļegs. *Inflācijas īstermiņa prognozēšanas modelis un tās novērtējums Latvijai*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 1, 2020. 56 lpp.

SILIVERSTOV, Boriss, VOHNERS, Dāniels (*Daniel S. Wochner*). *Recesijas kā prognozētāju informācijas avots situācijas noteikta prognozētspējas novērtējuma veikšanai: no ASV lielajiem makroekonomiskajiem datiem gūtie pierādījumi*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 2, 2020. 46 lpp.

FADEJEVA, Ludmila, KANTURA, Zeinepa (*Zeynep Kantur*). *Bagātības sadalījums un monetārā politika*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 3, 2020. 47 lpp.

TKAČEV, Oļegs. *Valdības kapitālieguldījumu sarukums: vai vainojami valsts fiskālie noteikumi?* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 4, 2020. 38 lpp.

BESSONOV Andrejs, KRASNOPJOROV Oļegs. *Short-Term Inflation Projections Model and Its Assessment in Latvia*. Latvijas Banka, No. 1, 2020. 55 p.

SILIVERSTOV, Boriss, WOCHNER Daniel S. *Recessions as Breadwinner for Forecasters State-Dependent Evaluation of Predictive Ability: Evidence from Big Macroeconomic US Data*. Latvijas Banka, No. 2, 2020. 46 p.

FADEJEVA, Ludmila, KANTUR Zeynep. *Wealth Distribution and Monetary Policy*. Latvijas Banka, No. 3, 2020. 46 p.

TKAČEV, Oļegs. *Secular Decline in Public Investment: Are National Fiscal Rules to Blame?* Latvijas Banka, No. 4, 2020. 36 p.

BUŠS, Ginters, GRÜNING, Patrick. *Fiscal DSGE Model for Latvia*. Latvijas Banka, No. 5, 2020. 60 p.

ZLOBINS, Andrejs. *ZLB and Beyond: Real and Financial Effects of Low and Negative Interest Rates in the Euro Area*. Latvijas Banka, No. 6, 2020. 38 p.

DISKUSIJAS MATERIĀLS

FADEJEVA, Ludmila, MIGALE, Anete, ZONDAKS, Miķelis. *Household Finance and Consumption Survey 2017 in Latvia*. Latvijas Banka, No. 1, 2020. 52 p.

PUBLIKĀCIJAS

AJEVSKIS, Viktors. The Natural Rate of Interest: Information Derived from a Shadow Rate Model. *Applied Economics*, vol. 52, issue 47, pp. 5129–5138, published online 2 July 2020. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00036846.2020.1757029>

8. pielikums (turpinājums)

BENECKÁ, Soňa, FADEJEVA, Ludmila, FELDKIRCHER, Martin. The Impact of Euro Area Monetary Policy on Central and Eastern Europe. *Journal of Policy Modeling*, vol. 42, issue 6, November–December 2020, pp. 1310–1333. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0161893820300739>

BENKOVSKIS, Konstantins, MASSO, Jaan, TKACEVS, Olegs, VAHTER, Priit, YASHIRO, Naomitsu. Export and Productivity in Global Value Chains: Comparative Evidence from Latvia and Estonia. *Review of World Economics*, vol. 156, issue 3, pp. 557–577, published 18 December 2019. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10290-019-00371-0>

KRASNOPIJOROV, Oļegs. Have the Baltic Countries Run Out of Labour Reserves? *TalTech Journal of European Studies*, vol. 10, No. 3 (32), published online 24 December 2020, pp. 45–66. <https://content.sciendo.com/view/journals/bjes/10/3/article-p45.xml>

SILIVERSTOVS, Boriss. Assessing Nowcast Accuracy of US GDP Growth in Real Time: The Role of Booms and Busts, *Empirical Economics*, vol. 58, issue 1, January 2020, pp. 7–27. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-019-01704-6>

SILIVERSTOVS, Boriss, WOCHNER, Daniel. State-Dependent Evaluation of Predictive Ability. *Journal of Forecasting*, published online 23 June 2020. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/for.2715>

ZLOBINS, Andrejs. Country-Level Effects of the ECB's Expanded Asset Purchase Programme. *Baltic Journal of Economics*, vol. 20, issue 2, published online 4 September 2020, pp. 187–217. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1406099X.2020.1813964>

ZLOBINS, Andrejs. Macroeconomic Effects of the ECB'S Forward Guidance. *Empirical Economics*, published 17 November 2020. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00181-020-01981-6>

9. pielikums

JĒDZIENU SKAIDROJUMS

Aizdevumu iespēja (*marginal lending facility*) – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai no Latvijas Bankas saņemtu aizdevumu uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi pret tirgojamo vai netirgojamo aktīvu nodrošinājumu.

Aktīvu iegādes programma (AIP) (*asset purchase programme (APP)*) – ECB Padomes apstiprināto nestandarta monetāro operāciju pasākumu daļa, kas ietver uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu (USAIP) (*corporate sector purchase programme (CSPP)*), valsts sektora aktīvu iegādes programmu (VSAIP) (*public sector purchase programme (PSPP)*), ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmu (ABSIP) (*asset-backed securities purchase programme (ABSPP)*) un trešo nodrošināto obligāciju iegādes programmu (NOIP3) (*third covered bond purchase programme (CBPP3)*).

AnaCredit (analītisko kredītdata kopas) (*AnaCredit; analytical credit datasets*) – Eirosistēmas kredītu un kredītriska mikrodatu analītiska datubāze, kurā tiek vākti dati par eiro zonas valstu kredītiestāžu izsniegtajiem kredītiem juridiskajām personām, pamatojoties uz saskaņotām ECB statistikas datu sniegšanas prasībām.

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām Eirosistēmas atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas un strukturālās operācijas.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Banknošu un monētu neto emisija – eiro banknošu un monētu apjoms, ko emitējusi (starpība starp izmaksāto un iemaksāto eiro banknošu un monētu apjomu) valsts centrālā banka. Tiek aprēķināta uz konkrētu datumu vai konkrētā laikposmā, summā vai skaitā.

Banku savienība – ES līmeņa banku uzraudzības un noregulējuma sistēma, kas darbojas, pamatojoties uz visā ES piemērojamiem noteikumiem. Banku savienības dalībvalstis ir eiro zonas valstis un tās ES valstis, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties šajā savienībā.

Centrālā valdība – valsts institucionālās vienības, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Cenu stabilitāte – cenu stabilitātes saglabāšana ir Eirosistēmas galvenais mērķis. ECB Padome definējusi cenu stabilitāti kā eiro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. ECB Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

EBA CLEARING (*ABE Clearing S.A.S. à capital variable*) – lielāko Eiropas un starptautisko banku dibināta kapitālsabiedrība, kas nodrošina Eiropas visaptverošas maksājumu infrastruktūras risinājumus, piedāvājot gan liela apjoma, gan neliela apjoma eiro veiktu maksājumu klīringu un norēķinu, kā arī zibmaksājumu norēķinu pakalpojumus plašam banku un maksājumu pakalpojumu sniedzēju lokam ES.

9. pielikums (turpinājums)

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ir ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

ECB Padome – galvenā ECB lēmēj institūcija, kuras sastāvā ir ECB Valdes locekļi un eiro zonas valstu centrālo banku prezidenti.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ievieš eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2020. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropadome (European Council) – ES iestāde, kas nosaka ES vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. To veido ES valstu vai to valdību vadītāji, kā arī Eiropadomes priekšsēdētājs un EK priekšsēdētājs.

Eiropas Banku iestāde (EBI) (European Banking Authority (EBA)) – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un darbojas, lai nodrošinātu efektīvu un atbilstīgu uzraudzības regulējuma un uzraudzības līmeni visā ES banku nozarē. Tās vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti ES un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ievieš eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (European Systemic Risk Board (ESRB)) – neatkarīga ES struktūra, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, un izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmēj institūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – padomdevēja struktūra, kas izveidota, lai veicinātu ES valstu politikas koordinēšanu tautsaimniecības un finanšu jomā. EFK pēc ES Padomes un EK pieprasījuma sniedz atzinumus savas kompetences jomās, nodrošina dialogu starp ES Padomi un ECB un palīdz sagatavot ES Padomes darbu. EFK darbojas ES valstu valdību (parasti Finanšu ministriju) un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) – starptautiska organizācija, kas nodrošina valdībām foruma iespēju, lai meklētu risinājumus kopīgām problēmām, dalītos pieredzē un veicinātu politiku, kas uzlabo cilvēku ekonomisko un sociālo labklājību.

ES Padome – iestāde, kurā tiek pārstāvētas ES valstu valdības. ES Padomē tiek ES valstu ministri, lai pieņemtu tiesību aktus un koordinētu politiku. ES Padome ir būtiska

9. pielikums (turpinājums)

ES lēmumu pieņēmēja. Juridiski ES Padome ir viena iestāde, bet tā tiekas 10 dažādos sastāvos atkarībā no tā, kādus jautājumus paredzēts apspriest. ES Padomes nozīmīgākie uzdevumi ir risināt sarunas par tiesību aktiem un pieņemt tos, attīstīt ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, slēgt ES vārdā starptautiskus nolīgumus, kā arī kopā ar Eiropas Parlamentu pieņemt ES budžetu.

Fiksētas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupona likme nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu konti – nacionālo kontu sistēmas sastāvdaļa, kas atspoguļo finanšu instrumentu atlikumus, darījumus, valūtas kursa svārstības, cenu un citas pārmaiņas sektoru un darījuma partneru sektoru dalījumā.

Finanšu kants – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo finanšu aktīvus un finanšu pasīvus (tiešās investīcijas, portfeļieguldījumi, atvasinātie finanšu instrumenti, citi ieguldījumi un rezerves aktīvi) starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Finanšu stabilitāte – tāds finanšu sistēmas stāvoklis, kurā finanšu sistēma spēj izturēt satricinājumus, tādējādi mazinot iespējamību, ka finanšu starpniecībā varētu rasties traucējumi finanšu pakalpojumu nodrošināšanā.

Galvenā refinansēšanas operācija – regulāra atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes – ECB Padomes noteiktās galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas un noguldījumu iespējas procentu likmes.

Iestāžu un filiāļu datu reģistrs (RIAD) (*Register of Institutions and Affiliates Data (RIAD)*) – ECB uzturēts vienots datu kopums juridisko vienību un citu statistikas vajadzībām atbilstošo institucionālo vienību atsauces datiem (raksturlielumiem), uz kuriem tiek balstīti darbības procesi Eirosistēmā un ECBS un VUM uzdevumu izpilde. RIAD nodrošina dažādu datu kopumu integrēšanu, īpaši, nodrošinot kopīgus identifikatorus. RIAD dati tiek izmantoti arī, lai sagatavotu MFI, ieguldījumu fondu, vērtspapīrošanas darījumos iesaistīto finanšu instrumentsabiedrību, maksājumu statistikai atbilstošo iestāžu un apdrošināšanas sabiedrību oficiālos sarakstus.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija (ITRMO) (*targeted longer-term refinancing operation (TLTRO)*) – Eirosistēmas reversā operācija, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām un kas ir ECB Padomes apstiprināto nestandarta monetāro operāciju pasākumu daļa.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (ITRO) (*longer-term refinancing operation (LTRO)*) – ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu.

Kapitāla kants – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo neproducēto nefinanšu aktīvu bruto iegādi/atsavināšanu un kapitāla pārvedumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržas sarakstā iekļautas akcijas (kotētas akcijas), biržas sarakstā neiekļautas akcijas (nekotētas akcijas) un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

9. pielikums (turpinājums)

Klīrings – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Kredītiestāde – kapitālsabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka, savā vārdā izsniegtu kredītus un sniegtu citus finanšu pakalpojumus.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma) – Latvijas Bankas maksājumu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi visā SEPA telpā. EKS sistēma nodrošina divus servīsus – klīringa servīsu, kas veic neto norēķinu un EKS darbā dienā nodrošina vairākus klīringa ciklus norēķiniem eiro, un zibmaksājumu servīsu, kas nodrošina nepārtrauktu maksājumu apstrādi dažu sekunžu laikā 24 stundas dienā, 7 dienas nedēļā, 365 dienas gadā.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo darījumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem. Tā ietver tekošo kontu, kapitāla kontu un finanšu kontu.

Mājsaimniecība – fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs, pašnodarbinātais, kas ir fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota vienkāršā ieraksta sistēmā.

Monetārā finanšu iestāde (MFI) – centrālā banka, kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" Latvijas Bankas tīmekļvietnes (www.bank.lv) sadaļā "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā tīmekļvietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijā 2020. gada beigās bija 53 MFI.

Monetārie ienākumi – Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanas procesā uzkrātie eiro zonas valstu centrālo banku ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar ECB Padomes vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un kredītiestāžu noguldījumiem eiro zonas valstu centrālajās bankās.

Naudas bāze – skaidrā nauda (banknotes un monētas) apgrozībā, kredītiestāžu obligātās rezerves Eirosistēmā, kā arī kredītiestāžu virsrezerves Eirosistēmas noguldījumu iespējas un pārējo ar monetārās politikas operācijām saistīto saistību ietvaros.

Nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota divkāršā ieraksta sistēmā.

Nodrošinājums – iekļāti vai kā citādi nodoti aktīvi, kas garantē zaudējumu segšanu darījuma partnera saistību neizpildes vai maksātnespējas gadījumā. Eirosistēmas reversajos darījumos lietotajam nodrošinājumam jāatbilst noteiktiem atbilstības kritērijiem.

Noguldījumi – MFI kontos uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem noguldīti naudas līdzekļi.

9. pielikums (turpinājums)

Noguldījums ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai nozīmīgu soda naudu.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai Latvijas Bankā veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi.

Pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes pagaidu programma (PĀAIP) (*pandemic emergency asset purchase programme (PEPP)*) – ECB Padomes apstiprināta nestandarta monetārās politikas pasākumu daļa ar mērķi novērst Covid-19 pandēmijas izraisītos riskus monetārās politikas transmisijas mehānismam un eiro zonas attīstības perspektīvām.

Pandēmijas ārkārtas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (PĀITRO) (*pandemic emergency longer-term refinancing operation (PELTRO)*) – ECB Padomes apstiprināta nestandarta monetārās politikas pasākumu daļa ar mērķi nodrošināt likviditātes atbalstu eiro zonas finanšu sistēmai un nodrošināt vienmērīgu naudas tirgus apstākļus Covid-19 pandēmijas periodā.

Parāda vērtspapīrs – vērtspapīrs, kas apliecina emitenta saistības pret tā turētāju un emitenta apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīra turētājam noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šim vērtspapīram parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tas tiek pārdots ar diskontu/uzcenojumu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Pasaules Banka – pasaulē lielākais institucionālais investors, kura primārie mērķi ir nabadzības apkarošana, jaunattīstības un attīstības valstu ekonomiskās izaugsmes stimulēšana. Tā ir dibināta 1944. gadā ANO konferencē Bretonvudsā (ASV). Pašlaik Pasaules Bankas grupu veido piecas savstarpēji cieši saistītas institūcijas: Starptautiskā Rekonstrukcijas un attīstības banka (*International Bank for Reconstruction and Development*); Starptautiskā attīstības asociācija (*International Development Association*); Starptautiskā finanšu korporācija (*International Finance Corporation*); Daudzpusējo investīciju garantiju aģentūra (*Multilateral Investment Guarantee Agency*); Starptautiskais investīciju strīdu noregulēšanas centrs (*International Center for Settlement of Investment Disputes*).

Precizējoša operācija (*fine-tuning operation*) – atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Šo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reversais darījums (*reverse transaction*) – darījums, kurā Eirosistēma pērk un pārdod aktīvus saskaņā ar atpirkšanas līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Rezervju prasība – prasība kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām rezervju prasību izpildes periodā turēt obligātās rezerves centrālajā bankā. Atbilstību prasībām nosaka, pamatojoties uz rezervju konta dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Sistēmiskais risks – finanšu sistēmas darbības traucējumu risks, kam var būt būtiska negatīva ietekme uz visas finanšu sistēmas funkciju nodrošināšanu kopumā un reālo tautsaimniecību.

Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus (SDIS Plus) – SVF augstākais datu izplatīšanas standarts, kas nodrošina vienkopus pieejamu informāciju starptautiski salīdzināmiem, uzticamiem, savlaicīgiem un kvalitatīviem statistikas datiem par

9. pielikums (turpinājums)

iedzīvotājiem un finanšu, tautsaimniecības, fiskālo un ārējo sektoru, t.sk. informāciju par statistikas datu kategorijām un atbildīgajām institūcijām attiecīgajā valstī, kā arī saites uz datiem un skaidrojošajiem aprakstiem.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo finanšu aktīvu un finanšu pasīvu starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem atlikumu vērtību un sastāvu noteiktā datumā, kā arī šo atlikumu vērtības pārmaiņas attiecīgajā laika periodā.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (Bank for International Settlements (BIS)) – starptautiska finanšu organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

Strukturālās operācijas – atklātā tirgus operācijas, kuras Eirosistēma regulāri vai neregulāri veic gadījumos, kad ECB vēlas koriģēt Eirosistēmas strukturālo likviditātes pozīciju attiecībā pret finanšu sektoru.

TARGET sistēma – jauna maksājumu sistēma, kura tiek veidota TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem konsolidācijas projekta ietvaros un kuras T2 serviss 2022. gada 21. novembrī aizstās TARGET2 sistēmu.

TARGET2-Latvija sistēma – TARGET2 komponentsistēma Latvijā.

TARGET2 sistēma – visu centrālo banku TARGET2 komponentsistēmu kopums. TARGET2 sistēmā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopīga informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei. TARGET2 sistēmas darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar tām ECBS centrālajām bankām, kuras piedalās TARGET2 sistēmā.

TARGET2 vērtspapīriem (T2V) (TARGET2-Securities (T2S)) – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Tekošais konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo preču, pakalpojumu, sākotnējo ienākumu un otrreizējo ienākumu plūsmas starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Tiešās investīcijas – investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un pārāda instrumentu veidā.

Tirgus risks – iespēja, ka finanšu instrumentu patiesā vērtība vai naudas plūsma svārstīsies tirgus cenu pārmaiņu ietekmē. Tirgus risks atspoguļo procentu likmju risku, valūtas risku un cenu risku.

Valdība – valsts institucionālās vienības, kuras bez maksas vai par cenām, kas nav ekonomiski nozīmīgas, ražo preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, un kuras galvenokārt tiek finansētas no tautsaimniecības dalībnieku obligātajiem maksājumiem (nodokļiem un nodevām), kā arī institucionālās vienības, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijas

9. pielikums (turpinājums)

Republikā valdība ietver centrālo valdību, vietējo valdību un sociālās nodrošināšanas fondus. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Vērtspapīru norēķinu sistēma – vienošanās starp vismaz trim dalībniekiem, neskaitot sistēmas uzturētāju, par vērtspapīru pārveduma rīkojumu izpildi starp šiem dalībniekiem saskaņā ar vienotiem noteikumiem un standartizētām procedūrām.

Vienotā eiro maksājumu telpa (SEPA) (Single Euro Payments Area (SEPA)) – Eurosistēmas izstrādāts veids, kā tiek veikti klientu maksājumi eiro, padarot maksājumus eiro starp Eiropas valstīm tikpat ātrus, drošus un efektīvus kā iekšzemes maksājumi. SEPA nodrošina iespēju patērētājiem, uzņēmējiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem neatkarīgi no to atrašanās vietas veikt gan starpvalstu, gan iekšzemes maksājumus eiro saskaņā ar vienotiem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. 2020. gada beigās SEPA aptvēra ES valstis, Andoru, Apvienoto Karalisti, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju, Sanmarīno, Šveici un Vatikānu.

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) (Single Supervisory Mechanism (SSM)) – ES līmeņa sistēma kredītiestāžu prudenciālajai uzraudzībai eiro zonā un tajās ES valstīs, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties minētajā mehānismā. Tas ir viens no svarīgākajiem banku savienības pilāriem, kuru veido ECB kā gala atbildīgā uzraudzības iestāde un attiecīgo ES valstu uzraudzības iestādes.

Vienotās ziņošanas sistēma (VZS) (Integrated Reporting Framework (IReF)) – nozīmīga ECBS iniciatīva, kas paredz maksimāli saskaņot datu prasības statistikas un kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām, nodrošinot optimālu datu pieejamību gan mikrodatu līmenī, gan kopsavilkumu līmenī. VZS pamatā ir datu iegūšana no kredītiestāžu informācijas sistēmām un ziņošana, izmantojot vienotu ziņošanas vārdnīcu un datu apmaiņas standartu.

Vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Zibmaksājums (ātrais maksājums) (instant payment) – banku un citu maksājumu pakalpojumu sniedzēju klientu maksājumu izpilde dažu sekunžu laikā, veicot naudas pārskaitījumus visu diennakti katru dienu, t.sk. brīvdienās un svētku dienās.

Zibprasījums (request to pay) – maksājuma pieprasījums, ko maksājuma saņēmējs nosūta maksātājam, kuram tas ir tikai jāapstiprina, un zibprasījuma iniciators saņem naudu. Šādu zibprasījumu varēs veikt arī, norādot tikai maksātāja mobilā tālruņa numuru.

Zibsaite – sasaiste starp klienta norēķinu konta numuru un viņa mobilā tālruņa numuru vai citu identifikatoru. Klientiem, kuri sava norēķinu konta numura un identifikatora sasaisti reģistrējuši Zibsaīšu reģistrā, iespējams saņemt naudu, maksātājam norādot vienīgi mobilā tālruņa numuru.